UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum, tum Seculare

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

Liber V. Qui est de delictis, eorumque pœnis canonicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62355

Visual Library

LIBER QUINTUS,
Qui est de delictis, eorumque pœnis canonicis.

CAPUT PRIMUM.
De delicto non residentiæ.

1. IPso divino Jure naturali omnes Episcopi & Beneficiarii, quibus cura incumbit animarum, obligantur ad residentiam. Id perspicuè definitur à Concilio Tridentino sess. 23. cap. 1. de reform. *Cùm præcepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum omnium exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera pastoralia munia incumbere; quæ omnia nequaquam præstari & impleri ab iis possunt qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt.* Cùm ergo Episcopi & Parochi teneantur indispensabili vinculo ad ea præstanda quæ sui officii sunt; ea verò recensita per Tridentinam Sanctionem eisdem divino præcepto imposita non possint ab absentibus exhiberi, consequens est ut eodem divino præcepto residere teneantur. Nec verò sufficit si per alios hæc præstent officia. Quicumque enim recipit emolumentum ac mercedem pro officio

officio, suam idem obligat personam ad id officium quod per se præstare possit; nec licet ei onus illud in aliquem transferre, nisi ex rationabili simul & urgente causa.

II. Ista in Episcopatu proprio residendi obligatio ipsos quoque sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales adstringit, ut ibidem declarat Concilium his verbis, *Etiamsi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœcesi residentiam.* Eodem Tridentino Concilio d. sess. 23. cap. 1. declaratur, posse Episcopos quotannis, sive continuè, sive interruptè, tribus mensibus à suis Ecclesiis abesse sine Superioris licentia, vel Approbatione, modò justa causa subsit. Ut verò possint plusquam tres menses abesse, duo simul requiruntur, justa causa, & licentia seu approbatio, quæ petenda est vel à summo Pontifice, vel à Metropolitano, vel hoc absente, ab antiquiore Suffraganeo: debetque esse in scriptis, & non aliter, ut præcipit Concilium d. cap. 1. Ubi etiam justas causas exponit, quæ sunt Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitas. Non tamen requiritur Superiorum licentia quando abscessurus est Episcopus ad aliquod publicum officium Episcopatui suo adnexum, ut quando debet Comitiis Ordinum interesse, aut ad Concilium generale, vel nationale se transferre.

III. Quando ultra tres menses, sive Episcopus, sive Parochus sine Superioris approbatione abfuerit, nullatenus facit fructus suos, sed tenetur pro rata absentiæ temporis illos sive fabricæ aut cultui Ecclesiæ, sive pauperibus erogare. Prohibetque dicta Tridentina Constitutio tales fructus, cùm sint indebiti & malè percepti, condonari, vel remitti, sive in toto, sive in parte: atque ita revocat præcedens ejusdem Trindentini Decretum sess. 6. cap. 1. de reform. quo absentia sex mensium solâ quartâ fructuum anni parte mulctabatur.

IV. Parochis, & quibuscumque aliis Beneficiariis curam habentibus animarum Concilium Tridentinum d. sess. 23. cap. 1. non permittit longiorem quàm bimestrem absentiam, ultra quam si sine legitima causa per Episcopum approbata eis abesse contingat, præter mortale peccatum, cujus apud Deum constituuntur rei, fructus quoque amittunt pro rata temporis absentiæ. Navarra Manualis cap. 25. num. 121. existimat Parochum ad bimestrem tantùm absentiam non opus habere aliqua Superioris approbatione, eique sufficere conscientiam justæ causæ: tum quia de Episcopis nihil aliud requirit ad trimestrem absentiam Concilium Tridentinum, quàm justam ejus causam: tum quia ante Tridentinam Sanctionem ejusmodi licentiæ petendæ non adstringebantur Parochi ad bimestrem in anno absentiam: ergo neque post provisionem Concilii nihil tale ipsis præscribentem. Si quis tamen Parochus sine justa causa etiam minùs duobus mensibus absit, peccabit mortaliter, nisi sit parvi temporis absentia, qualis posset esse quindecim, aut ad summum viginti dierum, sine ulla justa

alioqui

alioqui causa, modò reliquerit idoneum substitutum. Quod verò de Parochis Concilium d. cap. 1. sancit: *Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam, ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant;* nihil aliud enunciat, quàm ne Parocho licentia abscedendi ultra duos menses indulgeatur, nisi gravi urgente causa: sed nullatenus enunciat licentiam esse petendam pro minori quàm duorum mensium absentia, quanvis ista quoque sit illicita, nisi justa & urgente causâ nitatur. Quod verò statutum est de residentia Parochorum, id etiam locum habet in perpetuis eorum coadjutoribus, juxta Lessium.

V. Omnes in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis provisi de Dignitatibus, Canonicatibus, Præbendis ac Portionibus residentiam propter Chorum aliudve publicum Ecclesiæ ministerium requirentibus, non possunt totis singulis annis diutiùs abesse quàm tribus ad summum mensibus, sive continuis, sive interruptis. Qui secus egerint, primo anno hujusmodi absentiæ privandi sunt dimidiâ fructuum talis Præbendæ parte: secundo anno, si iterum sic absint, omnibus fructibus quos illo anno lucrari potuissent. Ita constituit Tridentina sessio 24. cap. 12. de reform. Continet verò ista dispositio pœnam ferendæ, sed non latæ sententiæ circa fructus, ut docet Navarra cap. 25. num. 121.

VI. Quod autem ad quotidianas distributiones attinet, non est dubium eas amitti ipso jure per absentiam, cùm non nisi solis debeantur qui personaliter divinis Officiis interfunt, ut statuit cap. 1. de Cler. non resid. in 6. quo pariter reprobantur & damnantur quæcunque statuta & consuetudines in oppositum: & declaratur eos qui cùm absentes fuissent, receperint distributiones, nullatenus earum dominium acquirere, nec facere illas suas, sed ad earum omnium restitutionem teneri, exceptis solis quas infirmitas, aut justa & rationabilis necessitas corporis, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret. Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reform. illam Bonifacii Constitutionem instaurat. Si quis tamen abesse cogatur ad curanda Ecclesiæ cujus est præbendatus negotia ex Capituli commissione, aut omninò involuntariè absit, non solùm ex morbo, sed etiam captivitate, excommunicatione injusta, vel injusto exilio, aliáve quam culpa non præcesserit necessitate, non est distributionibus privandus. Denique eadem jura in defunctorum anniversariis servari debent quæ in distributionibus quotidianis, ut statuitur d. cap. 1. in fine, de Cler. non resid. in 6.

VII. Sunt aliquæ legitimæ causæ à residentia dispensantes, quas colligit Navarra d. cap. 25. num. 121. quas Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 29. n. 163. aliique communiter approbant. Prima est studium Theologiæ ad quinquennium, adeò ut asserat Navarra licentiam Episcopi ad hoc non requiri, cùm indulgeatur ab ipso Jure, cap. fin. de Magistris, & Concilio Trident. sess. 5. cap. 1. Secunda est studium Juris Pontificii, juxta Abbatem in d.

cap. fin. & Archidiaconum in cap. 2. de privileg. in 6. Et sanè hoc caput 2. desumptum ex generali Concilio Lugdunensi sub Innocentio IV. sancit eos qui in scholis Jurisprudentiæ studeant, debere, quanvis absint, fructus integros percipere: tanti æstimat Ecclesia in suis Clericis eruditionem. Ad alias autem scientias, ut illis studens possit absens fructus Beneficii residenti depoſcentis percipere, necessaria est Prælati licentia. Cæterùm Sanctissimus consultus à Sacra Congregatione Concilii, ut refert Fagnanus in cap. *Super specula*, de Magistr. num. 17. respondit, ordinavitque, non posse dispensari cum Parochis, ut studiorum causâ abesse possint. Tertia, si duo Canonici sint in obsequio Episcopi ad Ecclesiæ utilitatem, cap. *Ad audientiam*, de Cler. non resid. Quod Navarra lib. 3. consil. 11. de præbendis, extendit ad obsequium Cardinalis non Episcopi, ut possit secum habere in ministerium aut consilium pro rebus Ecclesiæ unum saltem tituli sui Canonicum. Quarta obsequium Papæ ad Ecclesiæ pariter utilitatem, cap. *Cum dilectus*, de Cler. non resid. Quinta, legitima licentia ex alia quavis justa causa, juxta Gloss. in cap. *Inter quatuor*, eodem titulo. Sexta prætenditur causa honesta consuetudo. Talis autem non est censenda, quantumvis multorum annorum decursu invaluerit, per quam sine justa causa dispensatur cum Clericis per aliquod tempus ab officio residentiæ, ut admonet Navarra; non enim ex levi causa fraudare licet Ecclesiam debito obsequio: non enim datur Beneficium nisi propter officium & sacrum ministerium adnexum.

* VIII. De privata Missæ celebratione temporibus officiorum Chori Panormitanus in cap. *Cùm olim*, de sent. & re jud. num. 6. Azorius part. 1. lib. 3. cap. 11. quæst. 19. Augustinus Barbosa ad Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 12. num. 57. Bonac. tract. de his quæ ad Divin. Offic. recit. pertin. disp. 2. quæst. 5. §. 4. num. 1. Riccius in praxi distributionum, decis. 492. num. 2. ubi allegat decretum sacræ Congregationis Cardinalium, aliique Canonum peritissimi asserunt, Canonicum celebrando Missam etiam intra propriam Ecclesiam, non posse recipere distributiones ejus vel earum Horarum, quarum tempore celebravit, nisi id fiat ex rationabili causa, approbante Prælato, putà ob supervenientem advenarum Processionem, aut sublimis dignitatis personam. Foret enim pernicioſi exempli, si pecuniam laborantibus in Choro destinatam, prætextu Missæ quæ in aliam remitti horam posset, liceret aliò transferre pro solatio privatæ personæ, quæ mallet suis commodis consulere cum diminutione publici cantus, propter quem institutæ sunt distributiones.]

CAPUT

CAPUT II.

De delicto violentæ manuum injectionis in Clericum, vel Monachum.

I. CONCILIUM Lateranense sub Innocentio II. sic edicit can. 5. qui refertur can. *Si quis suadente*, 17. quæst. 4. *Si quis suadente diabolo hujus sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat. Et nullus Episcopus illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & ejus susceperit mandatum.* Canon iste cum suo anathemate locum habet si Clericus etiam sine sui corporis læsione detineatur inclusus per vim aut injuriam, cap. *Nuper*, de sent. excommun. Glossa quoque in d. cap. *Si quis*, extendit has pœnas in illum qui injuriosè conspuit in Clericum, aut qui aquâ per contumeliam perfundit, aut qui Clerici vestem dilacerat, quâ ille est indutus. Sylvester in verb. *Excommunicatio*, hujus Canonis pœnam illi accommodat qui violentiam exercet in quascumque res personæ Clerici vel Monachi inhærentes, ut si quis equum quo ille vehitur violenter sistat, alióve deducat per injuriosam malitiam.

II. Clericum hîc intellige illum etiam qui solâ Tonsurâ fuit initiatus, dummodò habitum gestet clericalem, cap. *Cùm contingat*, de ætat. & qual. & ordin. Quin etiam Glossa in cap. *Qui verè*, 16. quæst. 1. in verbo *Verò*, hîc Eremitas comprehendit, aitque eos frui privilegio clericali. Sed id restringendum est cum Sylvestro in verbo *Eremita*, ad solos Eremitas, qui quamvis Clerici non sint, subjiciuntur tamen alicui probatæ Regulæ & Superiori. Sub isto quoque Canonis privilegio comprehenduntur Milites & Hospitalarii S. Joannis, quippe qui solennia vota emittunt, & legitimo Superiori, Regulæque D. Augustini subjiciuntur.

III. Hoc eodem Canone comprehenduntur mandantes istam manuum injectionem, effectu sequuto, cap. *Mulieres*, de sent. excommun. Item qui suo nomine factam illam ratam habent, etsi non mandaverint, cap. *Cum quis*, eod. tit. in 6. Item qui eidem consenserunt, aut quomodolibet faverunt, aut qui cùm commodè possent, non impediverunt, cap. *Quanta*, de sent. excommun.

IV. Multis casibus remanente ista excommunicatione, ejus tamen tollitur Papalis reservatio. Nam si alicujus Potestatis ostiarius sub officii sui prætextu malignatus Clericum læserit, ab Episcopo suo absolvi potest; nisi

fortè eundem Clericum graviter vulneraverit. Officialis autem pro manuum in Clericum injectione non potest sine mandato Romani Pontificis absolvi, quia nulli laïco super Clericum tanta datur authoritas; ideoque authoritas indebita & temerè attentata hujus sacrilegii crimen auget: nisi fortè turbam arcendo, non ex animi deliberatione, sed fortuito occursu Clericum læserit. Sed si Clericum aliquis vim sibi inferentem vi repellat aut lædat, non debet propterea ad Sedem Apostolicam amandari, cùm vim vi repellere omnes leges omniaque jura permittant, l. *Ut vim*, D. de justit. & jure. Hæc statuuntur in cap. *Si verò* 3. de sent. excommun. Sed duobus istis casibus, officialis turbam arcentis Clericumque fortuitò ac indeliberatè lædentis, ejusque qui vim à Clerico sibi illatam in continenti se defendendo repellit, nulla incurritur excommunicatio.

V. Ista quæ subjicitur excommunicationi manuum adversùs Clericum injectio distinguitur tripliciter, in gravem seu atrocem, mediocrem, & levem, non ea quidem levitate quæ culpam mortalem excludat, ibi enim nulla incurreretur excommunicatio; sed ea levitate quæ spectatur per comparationem cum gravi, aut mediocri violentia contra Clericum. Gravis ac enormis describitur in cap. *Cùm illorum*, §. *Qui claustrales*, de sent. excommunic. illa quâ vel mutilatur aliquod membrum, vel copiosùs sanguis effunditur aliunde quàm ex naribus; vel quâ infertur Episcopo vel Abbati quævis violenta manus. Mutilationis verbo hîc comprehendit Sylvester & quidam alii vulnus quo deinceps membrum inhabilitatur, etsi non abscindatur: sed propriè vox ista connotat à reliquo corpore separationem.

VI. Levis percussio declaratur per Extravagantem quam Ostiensis, Navarra & alii citant, ea nimirum, quæ facta manu, pede, digito, vel lapide, nullam relinquit plagam, vel sugillationem carnis, nec dentes effringit aut evellit, nec multos evellit capillos, nec sanguinis copiam elicit: licèt illa extravagans quæ incipit *Perlectis*, cujus author Papa nescitur, declaret non sequi, ut quoties copia sanguinis effunditur, judicanda eo solo sit gravis percussio pugno, vel ungue inflicta, sed alias insuper exigi circumstantias, sive ex parte modi, sive ex parte plagæ inflictæ. His addit, in istis discernendis spectandum esse Clerici gradum & circumstantiam loci in quo facta fuit injuria. Nam percussio quæ ex parte substantiæ ac rei levis foret, fit plerumque gravis aut mediocris ex parte circumstantiæ, ut si percutiatur Clericus stans ad sacrum Altaris ministerium, aut dum vacat sacris & publicis officiis, sive in choro, sive in actu processionis ac supplicationis publicæ. Gravior quoque irrogatur injuria Clerico intra Ecclesiam, quàm in profano loco. Item si sine plaga, vel sugillatione inferatur personæ Clerici vis aut injuria atrociter contumeliosa, ut si denudetur, si atramento vel stercore vultus ejus fœdetur.

VII. Denique illa eadem Constitutio Pontificia remittit istiusmodi

discrimina

discrimina prudentiorum arbitrio, & admonet in re ambigua judicandam potiùs esse gravem aut mediocrem, quàm levem percussionem ac injuriam. Denique mediocris percussio quæ censenda sit, cùm certa regula tradi non possit, relinquitur prudentis Episcopi, vel Confessarii arbitrio: talisque utplurimùm judicanda est ubi dens eruitur, capillorum copia evellitur, aut carnium contusio & sugillatio relinquitur citra graviorem læsionem, injuriam, aut morbum. Ipseque Navarra cap. 27. num. 92. allegat & approbat qui scripserunt, fuisse levem percussionem à qua possit proinde Episcopus absolvere, alapam quam impegit Sacellanus quidam Aretinæ Ecclesiæ cuidam in eadem Ecclesia Canonico sine sanguine, & similiter rixam duorum Clericorum qui pugnis & calcibus sese in itinere impetiverunt.

VIII. A gravi & à mediocri percussione Clerici solus Papa regulariter absolvere potest, juxta d. cap. *Si quis suadente*, & cap. *Pervenit*, de sent. excomm. In quibusdam tamen casibus potestatem habet Episcopus etiam ab ea quæ mediocris sit, & interdum etiam à gravi absolvere. Si enim inter Clericos collegialiter viventes alter alterum mediocriter læserit, poterit percussor per Episcopum, aut eum cui Episcopus delegaverit, absolvi, cap. *Quoniam*, de vita & honest. cler. De omni autem levi percussione posse Episcopum absolutionis beneficium impertire, certum est ex cap. *Pervenit*, de sent. excom.

IX. Quando inter Regulares in claustro conviventes exorto jurgio alter alterum sive leviter, sive mediocriter percussit, potest per proprium Superiorem Regularem absolvi. Sed si percussio intervenerit inter diversorum claustrorum Regulares, is qui percussit necesse habet ab utriusque claustri Superioribus absolvi, cap. *Cùm illorum*, de sent. excomm. Quo eodem etiam capite statuitur, Regularem à quo secularis Clericus percussus est, à solo Papa absolvi posse. Hoc intellige de gravi aut mediocri percussione; nam de levi poterit Episcopus percussorem absolvere, sed non ejus Regularis Prælatus, si percussus sit Clericus secularis, cap. *Religioso*, de sent. excomm. in 6.

X. Potest quilibet impubes qui Clericum vel monachum quocunque modo percusserit, etiam ab enormi percussione per Episcopum absolvi, licèt quo tempore absolvi desiderat jam major ætate factus sit, cap. 1. & fin. de sent. excomm.

XI. Mulieres item à quacunque Clerici, vel Monachi, Monialisve percussione etiam atroci possunt per Episcopum absolvi, cap. *Mulieres*, eod. tit. Quod idem statuitur de Monialibus quæ vel Clericum, vel Monachum, aut aliquam de seipsis Monialem percusserunt enormiter, cap. *De Monialibus*, eod. Item eodem jure potiuntur pauperes, cap. *Quod de his*, eod. & pariter senes, ut possint per Episcopos à gravi percussione Clerici, vel Monachi absolvi, cap. *Quamvis*. eod. tit.

* XII. Ex causa correctionis nulla incurritur excommunicatio ex percussione Clerici vel Monachi, aut Monialis, si fiat à superiore persona jus habente correctionis: id enim non fit suadente diabolo, sed suadente justitia vel charitate vel zelo Dei ac disciplinæ, cap. 1. cap. *Ex tenore*, cap. *Universitatis*, cap. *Cùm voluntas*, §. fin. de sent. excommun. Atque in ea re conveniunt unanimes Doctores, cædi à patre vel præceptore posse Clericum filium, ac discipulum sine percussoris culpa, dum non excedatur enormiter modus. Idem censendum de Prælatis Regularium, aut magistris seu præfectis novitiorum: qui viget usus inter cœnobitas, dum non fiat ex odio, sed ad bonum finem, aut etiam animo promovendi ad altiorem perfectionem. Ut enim ait Abbas Joannes apud Cassianum collat. 19. cap. 8. *Finis cœnobitæ est omnes suas mortificare & crucifigere voluntates.* Idemque Cassianus lib. 4. de institutis renunciantium, cap. 16. ait extraordinariam & furtivam cibi refectionem, & his similia plagis corripi. Regula etiam S. Pachomii, quam in Latinum S. Hieronymus transtulit, decernit in quibusdam culpis Monachorum pœnam verberum. Legitur in actis canonizationis S. Mariæ de Pazzis, quæ multis annis curam gessit novitiarum in suo Monasterio; & refertur in ejus conscripta vita ab ipsius Directore Vincentio Puccino, cap. 111. illam solitam fuisse disciplinis percutere sibi subjectas Moniales eo zelo & severitate, ut illas ad lacrymas & ejulatus ictus multiplicando compelleret. Dicebat aliquando ictus & flagella multiplicando: Nunc videre volo quisnam fortior sit ad victoriam, Deúsne cujus ego vices gero, an satanas qui hujus puellæ menti insidet: nec desinam verberare donec advertam diabolum ab ea discessisse. Nec tamen in illo Monasterio, quod erat sanctarum animarum receptaculum, ullæ nisi leves culpæ committebantur, omnesque ad summam perfectionem enitebantur. In summa neque ista, neque alia unquam excommunicatio quemquam attingit, nisi peccatum mortale præcesserit. Vide Bonacinam tract. de excommunicat. disput. 2. quæst. 4. puncto 4.]

XIII. Illi qui ratione impedimenti adeundi Summum Pontificem, vel Legatum absoluti fuerunt ab Episcopo, vel Sacerdote, ut fieri solet in articulo mortis, ubi [illegible]stimodùm cessaverit impedimentum conveniendi supremam Sedem, & [illegible]enire neglexerint, reincidunt in pristinam à qua absoluti fuerant excommunicationem, cap. *Quanvis*, eod. tit. & cap. *Eos qui*, eod. in 6. Unde communiter monent Summistæ, Sacerdotem qui ratione periculi, vel impotentiæ absolvit à reservatis, teneri præmonere pœnitentem illius reincidentiæ, quin etiam exigere ab illo juramentum recurrendi, cùm primùm commodè poterit, ad Papam aut alium qui polleat hac absolvendi potestate. Scribunt tamen Gallicani quidam, eam reincidentiam nullatenus esse in hoc Regno usu receptam. Ita Petrus Miliardus de Sacramento Pœnitentiæ cap. 37. num. 9. & Baunius in Summa, cap. 32. circa fin.

XIV. Istud

XIV. Istud saltem in confesso est apud omnes, si Clerici percussio sit occulta, quantumcunque gravis, neque in forum deducta contentiosum, nullibi terrarum opus esse ut conveniatur prima Sedes, ex quo providit Concilium Tridentinum, posse ab Ordinariis locorum omnem absolvi censuram supremæ Sedi reservatam, modò casus quo illa incurritur sit occultus, solo excepto voluntario homicidio aut delicto quod ad forum contentiosum fuerit deductum. Si ergo Clericus ex percussione non interierit, & author percussionis sit occultus & ignotus, potest ab Episcopo in foro conscientiæ absolvi, nec tenetur ullo tempore Papam aut Legatum convenire. Hæc enim potestas competit Episcopis jure ordinario ex Tridentina sess. 24. cap. 6. Potestque Episcopus i[illegible] alteri delegare potestatem, ut cum plerisque Doctoribus quos citat, asserit Bonacina tract. de censuris particularibus, disp. 2. quæst. 3. punct. 6. sect. 5. n. 19. & 20.

CAPUT III.

De Simonia.

I. NUlla delicti species est quæ tot tantisque difficultatibus implicetur, ut simonia: ideoque necesse est hanc tractationem esse paulò prolixiorem. Sic tamen illam pro virili agitabo, ut neque prolixitas fastidium, nec brevitas obscuritatem pariat, aut quidquam illorum supprimat quæ ad accuratam & perfectam hujusce materiæ cognitionem exigi possint. Simonia est emptio venditio rei spiritualis aut spirituali annexæ. Nomine emptionis venditionis comprehenduntur in hac materia omnes contractus non gratuiti, ut sunt permutatio, transactio, locatio, do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias. Spiritualibus annexa illa dicuntur, quæ cùm per se spiritualia non sint, dependent tamen à spiritualibus, aut ad hæc ordinantur, cujusmodi sunt Sepulturæ, Præbendæ ac Beneficia, vasa sacra, juspatronatus.

II. Præclarè S. Thomas 2.2. quæst. 100. art. 4. bifariam distinguit spiritualibus annexa, scilicet annexa antecedenter, & annexa consequenter. Annexa antecedenter ea sunt quæ cùm ex natura sua materialia sint, præcedunt rem sacram ad quam referuntur, cujusmodi sunt Calices & Altaria & sacra Vestimenta, quæ cùm primariò & ex se materialia sint, induunt spiritualem formam ex consecratione illis accedente. Atque ista pretio distrahi non prohibentur, dummodo æstimetur in eis sola materia cum forma artificiali, nullâ habitâ ratione benedictionis aut consecrationis.

nis. His accedit juſpatronatus, quia antecedit nominationem ſeu præſentationem ad Beneficia. Hoc jus per ſe vendi non poteſt, ſed tamen tranſfertur in alium per venditionem bonorum temporalium, quibus juſpatronatus annexum eſt, cap. *Cùm ſeculum*, & cap. *De jure*, ſub tit. de jurepatron. Conſequenter autem ſpiritualibus annexa ſunt Beneficia, utpote quæ ſequuntur divina Officia, pro quibus celebrandis inſtituta ſunt Beneficia. Atque iſta non poſſunt ſine ſimonia vendi, cap. *Si quis objecerit*, 1. quæſt. 3.

III. Triplex quoque ſimonia diſtinguitur. Prima mentalis, quæ non procedit ad externum opus, vel procedit quidem, ſed ſine pacto exteriùs expreſſo. Secunda conventionalis, in qua intervenit quidem pactum exteriùs expreſſum, non tamen quidquam datum fuit, niſi fortè ab una Partium, ut ſi emptor recepit quidem Beneficium, ſed pretium conventum non exſolvit; aut ſi viceverſa pretium quidem exſolvit, ſed Beneficium non recepit. Tertia realis, in qua hæc tria concurrerent actu, ſcilicet pactio ſimoniaca, ſolutio pretii, & receptio rei ſacræ.

IV. Pretium quoque ſimoniacum triplex eſt, ut docet cap. *Salvator*, §. *Quiſquis*, 1. quæſt. 3. ſcilicet munus à lingua, nempe ſolicitationes, & in alterius gratiam preces. Munus ab obſequio, ut ſi Beneficium hac lege tradam alicui, ut mihi meiſve Philoſophiam prælegat, aut mea negotia gerat. Denique munus à manu per pecuniæ, aut rei pecuniâ æſtimabilis largitionem, cap. *Sunt nonnulli*, 1. quæſt. 1.

V. Itaque ſimonia committitur etiam in ipſo pacto reparandi Eccleſiam, aut Noſocomium, vel Xenodochium, aut redimendi captivum, aut erogandi eleemoſynas, cap. *Non eſt putanda*, 1. quæſt. 1. & cap. *Ex multis*, 1. quæſt. 3. Licèt enim hæc ſint pietatis opera, habent tamen materiam temporalem pretio æſtimabilem; & ſi fiant ex pacto conſequendi rem ſacram, in ſimoniam degenerant.

VI. Sanè ſola largitio, vel ſola ſpes ipſius largitionis quæ non fuerit in pactum deducta, nullam parere videtur ſimoniam, licèt ex motivo gratitudinis res ſacra tradatur, aut ex gratitudine ob traditam rem ſacram moveatur quis ad largitionem muneris à manu, dum nulla, ſive tacita, ſive expreſſa conventio intervenerit, cap. *Tua nos*, de ſimon. & ibi Gloſſa in verb. *Purè conſentiant.*

VII. Simoniam ille committit, qui pecuniâ ſeu pretio ſibi devincit familiarem Epiſcopi hac pactione, ut pro ſe, aut ſibi conjuncto Beneficium ab Epiſcopo petat, licèt neque Epiſcopus qui confert, neque Clericus cui confertur Beneficium, hujus illicitæ pactionis aut traditionis ullam prorſus notitiam habeant. Ille verò qui quantumvis bonâ fide recepit, ſtatim atque pactionis ſimoniacæ pro ſe id ignorante factæ notitiam habuerit, non poteſt deinceps id Beneficium poſſidere, ſed ipſum debet reſignare in manus Papæ, vel Legati, vel Ordinarii; qui tamen poterunt

eidem

eidem de novo liberè conferre : purgata enim per resignationem alienâ simoniâ, novum ei jus acquiretur per novam ejusdem Beneficii collationem. Sed si Ordinarius eidem de novo conferat, cùm non habeat jus dispensandi aut rehabilitandi, quale habet Summus Pontifex, necesse erit tria hæc simul concurrere. Primò ut hic resignans dum providebatur de illo Beneficio, prorsus ignoraverit illam simoniacam conventionem. Secundò ut postquam illam resciverit, sine mora & quamprimùm commodè potuerit Beneficium resignaverit ; alioqui enim esset in culpa, quæ dispensatione supremæ Sedis indigeret, ad quam nihil posset Ordinarius. Tertiò denique, ut illud sit simplex, & non curatum Beneficium, ad quod solus Papa potest in isto casu dispensare. Hæc decernuntur in cap. *Quicumque*, & cap. *Præsentium*, 1. quæst. 5. & cap. *De Regularibus*, & cap. *Ex insinuatione*, & cap. *Sicut*, de simon. Tres verò istæ conditiones, in quarum concursu potest Episcopus resignanti de novo conferre, comprehenduntur in cap. *Si alicujus*, penult. de election. Si quæras de fructibus Beneficii quod Clericus ille possedit per aliorum, quam ignoravit, simoniam ? Respondet S. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad 3. teneri solùm restituere fructus extantes, sed non consumptos, ob bonam fidem. Itaque distinctio utrum ex consumptis fuerit factus ditior aut non, minimè hîc requiritur.

VIII. Simonia nulla ineſt ubi fit cessio aut largitio alicujus rei ad injustam redimendam vexationem, nimirum ex parte redimentis, cap. *Dilectus* 28. de simon. Obstare fortasse videbitur cap. *Matthæus*, eod. tit. ubi statuitur eum qui fuerit de voluntate majoris partis Capituli electus, si pecuniæ largitione paucorum de Capitulo contradictionem redemerit, esse hoc ipso simoniacum & obligatione astrictum renunciandi Beneficio; cùm tamen injusta videatur illa paucorum contradictio, quandoquidem in omni capitulari deliberatione ex majoris partis consensu jus tribuatur, cap. *Cùm in cunctis*, de his quæ fiunt à majori parte Capit. Respondet Glossa in d. cap. *Cùm in cunctis*, verb. *Paucis*, supponendum hîc esse quod illa paucorum oppositio haberet justam contradicendi causam, ob quam electio ipso jure invalida foret. Aliter verò respondent Innocentius ibid. Navarra Manual. cap. 23. num. 102. Rebuffus, Bonacina & alii communiter, non licere vexationem pretio redimere antequam jus acquisitum fuerit per confirmationem electionis, quanvis ipsa vexatio injusta esset ; sed licere redimere post confirmationem, aut Beneficii collationem, dummodo sit injusta vexatio. Ubi enim oppositio justa & legitima esset, non posset etiam post collationem pretio redimi. Distinguendum itaque inter habentem jus ad rem, & habentem jus in re : huic enim, sed non illi permittitur redimere pecuniâ vexationem iniquam. Quam decisivam distinctionem juris ad rem, & juris in re circa licitam aut illicitam redemptionem vexationis, dudum ante præcitatos Authores tradiderat insignis Doctor Sanctus Raimundus in Summa, lib. 1. tit. 1. de simonia, §. 20.

IX. Circa pretium ſimoniæ conſtitutivum invexere hujus noſtræ ſeculorum fæcis haud pauci Scriptores novam & antiquis omnibus inviſam opinionem : Licitum eſſe pactum conferendi rem ſpiritualem ac Eccleſiaſtica Beneficia pro pecunia, aliáve quavis re pecuniâ æſtimabili, dummodo pecunia illa non intendatur ſub ratione pretii, ſed ſub conſideratione motivi quo quis excitetur ad Beneficium aut aliud quid ſpirituale alteri attribuendum vel procurandum. Ad objectionem verò ſumptam ex abſoluta Canonum contra hujuſmodi prohibitione, reſpondere ſolent, illam abſolutam ſub pœna ſimoniæ prohibitionem non eſſe Juris Divini, ſed tantùm Eccleſiaſtici ; & ſimiliter ſimoniam illam non à Jure Divino, ſed à Canonibus invectam, atque ita poſſe per contrariam conſuetudinem facilè aboleri, ſolo excepto caſu quo quis ex animi imperitia ſibi proponet rationem pretii, quod eſt divina lege prohibitum ; cùm tamen pari facilitate proponere ſibi poſſit rationem motivi, quæ divino præcepto non adverſatur, & poſſit hac arte ſine animi noxa nummorum copiam corrogare : præſertim ſi Beneficium prævideat ſibi fore deinceps inutile, eo quòd nepotibus careat in quos illud tranſmittere poſſit, nimirum nullos habens niſi conjugatos, aut per ætatem aliavè impedimenta inhabiles.

X. Opinio iſta conformis eſt admodum huic alteri, quam ex eadem officina profectam damnavit, & ſub anathematis pœna ſupremæ Sedi præterquam in articulo mortis reſervati, tueri, aut in praxim reduci prohibuit Alexander Papa VII. in Bulla incipiente *Sanctiſſimus Dominus noſter audivit*, anni 1665. *Non eſt contra juſtitiam Beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis, quia Collator illa conferens pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, ſed veluti pro emolumento temporali quod tibi conferre non tenebatur.* Ipſa certè intentio quam aliquis ad excuſandas excuſationes in peccatis ſibi effingit, non immutat actionis naturam, quam liberè & cum cognitione operatur. Sic ille qui ſciens & prudens contractum exercet uſurarium, & tamen ſibi in animo effingit intentionem nullatenus fœnerandi, ſed tantummodò paciſcendi aliquid lucri ſupra mutuatam ſortem, non ut quid uſurarium, ſed tanquam motivum aut juſtum emolumentum gratificationis quâ ſe illi aſtringit cui mutuum dare non tenebatur ; illa, inquam, fictitia intentio deſtrueretur per intrinſecam ipſius, quem operatur, actûs malitiam. Et is qui prædium ſub pacto & obligatione ducentorum aureorum in alium transferret, quanvis illam ſummam vellet computari non ut pretium, ſed ut motivum ſine quo procul dubio non intenderet ſe ſuo prædio abdicare, atque ideo aſſeveraret ſe prædium nullatenus vendere ; illa quidem fictitia intentio deſtrueretur per contrarium veræ venditionis actum cum pretii conventione. Idem illis uſuvenit qui cùm ad magos ſponte recurrant, eorumque præſtigiis & ſortilegiis utantur, & his actibus ad dæmones recurrant, eoſque invocent;

proteſtantur

protestantur tamen se nullum cum dæmonibus velle consortium, eisque verbo renunciant; cùm tamen reipsa cum illis commercium exerceant, & eis famulentur.

XI. Circa celebrem illam quæstionem, utrum sit mentalis simonia ubi sine ullo pacto aliqua exhibentur obsequia Prælatis ab ipsis Beneficiariis eo fine ut quis Beneficium hac via consequatur? Et an Prælatus Beneficium Ecclesiasticum horum obsequiorum intuitu conferens simoniæ culpam incurrat? Item utrum Canonicus assistens Officiis Chori pro distributionibus lucrandis simoniâ delinquat? Non est hîc respondendum per distinctionem pretii aut motivi, quâ panderetur infamis via omnibus Beneficiorum aliarumque sacrarum rerum nundinationibus. Et præterea ficta illa & chimærica intentio naturam actus contrarii non potest immutare, ut dictum est. Meliùs igitur respondent Glossa in cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. Ostiensis, Joannes Andreas, Angelus, Joannes Major, Navarra, Covarruvias, Suarez per distinctionem primariæ & secundariæ intentionis. Eum scilicet qui primaria intentione Prælati amicitiam cupit demereri, secundaria verò intentione, mox e illâ amicitiâ proponit Beneficium adipisci; Prælatum quoque qui tam obsequia per gratitudinem antidoralem remuneratur collatione Præbendæ, non ut debito justitiæ, sed motu gratitudinis, nulla interveniente pactione; hos, inquam, omnes esse immunes à simoniæ labe. Sed si versetur intentio immediatè, primariò & per se ad acquisitionem Beneficii, aut si Prælatus intendat primariò ista sibi obsequia deferri pro lucrando Beneficio, aut si studens avaritiæ ad parcendum impensis, quibus ista sibi essent conducenda obsequia, substituit pro locationis pretio quasi ex debito justitiæ attributionem Præbendarum, tunc fœdum simoniæ crimen exerceri. Similiter si Canonicus dum Choro interest, vel solummodò, vel saltem primariò lucrum intendat distributionum, reum fieri simoniæ: sed si primariò Divinum Officium aut Dei cultum animo proponat, secundariò autem distributiones etiam tanquam ex obligatione justitiæ sibi debitas, nullatenus simoniâ implicari. Minimè porrò necesse est finem illum esse de se solo efficacem; sæpenumero enim fit, ut primarius finis alio fine secundario roboretur ad operationis efficaciam, ut in eo contingit qui in bellum proficiscitur primariò propter Principis sui aut Reipublicæ studium; qui tamen militiæ nomen non dedisset, nisi accessisset secundaria intentio, & spes vel gloriæ apud homines, vel stipendii, vel honorariorum munerum acquirendorum. Aut ut utar similitudine desumpta ex Sancto Bonaventura, aliquis sibi sponsam assumit primariò non quia nasum habet, sed propter nobilitatem aut bonos ejus mores, aut etiam propter dotem; quam tamen nullo modo duceret si nasum non haberet. In summa munus ab obsequio excitatum primariò aliquo fine honesto, remotaque omni pactione, nullam parit simoniam.

XII. Recepta communiter Gloſſa in cap. *Ex parte* 1. de offic. deleg. eademque iterata Gloſſa in cap. *Cùm pridem*, verb. *Illicitæ pactionis ſpeciem*, de pact. duplicem ſimoniam diſtinguit, ſcilicet prohibitam ideò, quia talis eſt, iſtaque eſt Jure Divino vetita; & ſimoniam ideò habitam, quia prohibita eſt, ſcilicet à Canone: atque iſta ſimoniæ ſpecies introducta eſt non à Deo immediatè, ſed ab Eccleſia. Papa verò poteſt ab hac Eccleſiaſtica ſimonia diſpenſare, ſed non ab illa prima, quæ ad Jus divinum & naturale pertinet.

XIII. Proſper Fagnanus has quæ ſequuntur, tres ſimoniæ ſpecies, nullatenus à Deo conſtitutas, ſed ſolùm ab Eccleſiaſtico Canone, recenſet in cap. *Cùm pridem*, de pact. Prima habetur in cap. *Salvator*, 1. quæſt. 3. quo vendi prohibentur officium Oeconomi Eccleſiæ, aut Sacriſtæ, aut Protectoris. Horum enim officiorum venditio non eſt contra Jus divinum, quia neque perſonæ iſtæ, neque res ſunt per ſe ſacræ, nec eas Eccleſia facit eſſe ſacras, ſicut ſacra facit per conſecrationem Altaria, Calices, Templa, Sacerdotes. Secundum Exemplum eſt in commutationibus Beneficiorum, in quibus res ſpiritualis cum alia æquè ſpirituali compenſatur. Huc etiam pertinet quod ante Fagnanum docuerat Navarra Manual. cap. 23. num. 100. non eſſe ſimoniam ex Divina, ſed ex Eccleſiaſtica tantùm prohibitione, cùm quis ſuo Beneficio in alterius favorem renunciat hac lege ut ille, vel alius aliquis renunciet alteri ſuo Beneficio in favorem alicujus alterius: hoc enim pactum verſatur circa res utrimque ſpirituales, neque intervenit pecunia, aliudve pecuniâ æſtimabile. Tertium profert Fagnanus exemplum, quod tamen minùs eſt certum quàm præcedentia, in reſignatione Præbendæ cum pacto ſolvendi penſionem: cui tamen obſtare videtur quod penſio illa conventa conſiſtit in pecuniis, aut ſaltem ſit pecuniâ æſtimabilis. Verùm reſponderi poteſt, eam penſionem non habere rationem pretii, ſed ſolùm alimentorum atque ſtipendii Eccleſiaſtici pro Clerico qui ſe majoribus ſtipendiis abdicavit ejuſdem Beneficii, quique per hanc penſionem ex Conſtitutione Pii V. adſtringitur hujus penſionis ſtipendio ad aliquod Eccleſiaſticum Officium. Ratio quâ Fagnanus ſuadet hoc genus penſionis non vetari Jure Divino, iſta eſt, quia Papa in his diſpenſat, qui tamen non poteſt à Jure Divino diſpenſare. Porrò jus & petitio alimentorum quæ ſacro miniſterio conjunguntur, Divino Juri convenire, neque ſimoniam redolere docet Apoſtolus 1. Cor. 9. *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non comedit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?*

XIV. Quod attinet ad quæſtionem, utrum accipere pecuniam ad Beneficia Eccleſiaſtica alienanda, vel dare ad ea acquirenda, ſit Divino Jure prohibitum? Affirmativam propugnant omnes ferè Theologi & Canoniſtæ de omnibus curatis Beneficiis, & quibuſcumque annexa eſt Ordinis ſacri exequutio, vel poteſtas Clavium. Licèt enim & Ordinis, & Clavium poteſtas

testas esse possit sine Beneficio, nullatenus tamen sejungi potest curatum Beneficium ab illa sacra potestate, ob quam præcisè institutum fuit cum stipendiis ad illam exercendam potestatem institutis. Et sapienter admonet Paschalis Papa cap. *Si quis objecerit*, 1. quæst. 3. *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

XV. Quod verò spectat ad simplicia Beneficia, non est par omnium consensus. Plerique enim Canonistæ illud Paschalis dictum limitant ad sola curata Beneficia, asserentes simplicium Præbendarum venditionem, ut sunt Canonicatus, non esse Divino Jure, sed Canonico prohibitam, atque ita non aliâ infici quàm Ecclesiasticâ simoniâ, quæ possit Papæ dispensatione adimi. Ita censent Cardinalis Zabarella in cap. 1. de simon. num. 2. Henricus Boich. in cap. 1. in princ. ne Prælati vic. suas: Felinus in cap. *Ex parte* 1. num. 1. de offic. deleg. & in cap. 1. num. 2. de simon. Præpositus in cap. *Latorem*, 1. quæst. 1. à num. 28. Joan. de Anan. in cap. 1. de simon. à num. 7. Ostiensis & Joan. Andreæ in cap. fin. de simon. Alexander consil. 93. Abbas in cap. 1. num. 6. de simon. & in cap. *Exstirpandæ*, §. *Qui verò*, num. 53. 55. & 58. de præbend. Julius Clarus pract. crimin. §. *Simonia*, num. 5. qui communem hanc esse asserit Doctorum opinionem. Ab his tamen dissentiunt Cardinalis Joannes de Turrecremata in cap. *Latorem*, 1. quæst. 1. num. 9. Caietanus tom. 2. opusc. tract. 9. de simonia, quæst. 1. Thomas Campegius tract. an Papa labem simoniæ incurrere possit, Joan. Gerson tract. de simonia, Ancharanus in cap. 1. de constitut. oppos. 11. Item Durandus, Petrus de Palude, & maxima Theologorum pars. Idque ista ratione probat Caietanus, quia cùm contrariæ sententiæ assertores doceant, Papam non posse citra simoniam conferre pretio curatum Beneficium: ergo neque simplex, quia eadem ratio in utroque convincit. In primo quidem ob annexam curato Beneficio potestatem Ordinis & Clavium: in secundo verò ob annexum Officium Clericale, quod est spirituale, atque ita in materia divinitus vetita. Licèt enim in spiritualibus sint diversi gradus, & sit potestas Ordinis & Clavium sacratior Officio Clericali; sunt tamen utraque sub eodem spiritualium genere: non enim magis & minùs distingunt speciem, ut docet Aristoteles, & patet inductione omnium ferè specierum. Additque Caietanus, oppositam sententiam esse Canonistarum errorem. Et Petrus Ancharanus affirmat, quod praxis opinionis illius universum Ecclesiæ statum denigraret.

XVI. Id ulteriùs comprobatur, quia sacra Chalcedonensis Synodus cap. 1. simili pœnâ dignos judicat utrosque simoniacos, tam illos qui pecuniâ vel conferunt, vel acquirunt quæcumque Ecclesiastica officia & munera, quàm eos qui sacram manuum ad Ordines impositionem mercantur: & habetur in cap. *Si quis Episcopus*, 1. quæst. 1. Idemque repetit Alexander Papa II. cap. *Ex multis*, 1. quæst. 3. ubi hoc etiam adjungit, Christum Dominum, quando flagello ejecit è templo vendentes columbas,

damnasse illos qui sacras Ordinationes, per quas datur Spiritus Sanctus, simoniacè mercantur: quum verò ejecit nummularios, eorumque æs mensasque subvertit, damnasse illos qui simoniam exercent circa Ecclesiæ Beneficia. Scriptura etiam sacra istud simoniæ genus reprehendit 3. Reg. 13. circa Sacerdotes pecuniario pretio constitutos ab Jeroboamo. Ipseque Christus præcipit suis Apostolis eorumque successoribus, Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date.* Et Apostolorum Princeps Simonem Magum cum oblata pecunia his verbis execratus est, Act. 8. *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecuniâ possideri.* Atqui inter dona Ecclesiæ à Deo collata ad spiritualem finem, indubitatè recensèri debent Ecclesiastica Beneficia simplicia, cùm primariò, & per se deputentur ad Dei cultum & spirituales actus in Ecclesia Dei exercendos, ut apertè declarat Clementina *Ut ii*, de ætat. & qualit. & ord. & Concilium Trident. sess. 21. cap. 3. & sess. 24. cap. 12.

XVII. Neque ullatenus in oppositum valet ista distinctio, quod Beneficium duo complectatur, unum spirituale, alterum temporale: & hoc pecuniâ rependi possit, non verò illud. Esse namque duo ista prorsus indivulsa & inseparabilia, docet d. cap. *Si quis objecerit*, 1. q. 3. *Si quis objecerit, non consecrationes emi, sed res ipsas quæ ex consecratione proveniunt, penitus desipere probatur: nam cum corporalis Ecclesia, aut Episcopus, aut Abbas, aut tale quid sine corporalibus rebus in nullo proficiat, sicut nec anima sine corpore corporaliter vivit, quisquis alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum relinquit. Nullus igitur emat Ecclesiam, vel Præbendam, vel aliquid Ecclesiasticum: nec pastellum, vel pastum anteà vel posteà pro hujusmodi solvat.* Superiùs ex Cajetano probavi Canonem istum ob rationis paritatem æquè valere circa simplicia ac circa curata Beneficia.

XVIII. Ut igitur cœptum prosequar argumentum, certum est duo exigi ut possit quis donare quamcumque rem. Necesse primùm est ut rei donandæ habeat dominium: secundò ut ejusdem liberam habeat administrationem. Non enim sufficit sola administratio sine dominio; etenim tutores, curatores, procuratores, quanvis eis credita sit administratio, donare non possunt ea quæ administrant, quia carent dominio. Neque sufficit dominium sine administratione; nam pupilli & minores curatoribus provisi, & prodigi, quanvis rerum suarum sint domini, earumque proprietatem & usumfructum habeant, non possunt quidquam de rebus suis donare, quarum administratione carent; quo sensu ait Apostolus: *Quanto tempore hæres parvulus est, nihil differt à servo, cùm sit dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus est.* Atqui Papa & inferiores Prælati, ut diserte asserit Sanctus Thomas, rerum Ecclesiæ dominio carent, sed tantùm eis credita est illarum dispensatio, 2. 2. quæst. 100. art. 1. ad 7. Cùm igitur nemo possit alienare, seu donare, nisi proprius dominus, cap. *Abbati*, dist. 55. Papa verò ipse non sit Beneficiorum dominus, nullatenus dicendum

dum est eum donare proventus Beneficii, sed solùm ex officio dispensatoris personam assignare, quæ officium Beneficio annexum exequendo jus habeat potiundi ejus fructibus & proventu. Sit igitur argumentum: Dare spirituale pro consequendo temporali, aut pro acquirendo spirituali dare temporale, vetitum est Jure Divino & naturali. At quisquis pecuniam dat pro consequendo Canonicatu alióve simplici Beneficio, dat temporale pro acquirendo spirituali. Et aliunde non potest dici quod Papa aut alius Collator donet Beneficium dum illud confert, quandoquidem ut docet S. Thomas loco cit. non est rerum Ecclesiæ dominus, nec dare, vel alienare potest ea quorum dominio caret, ut probavimus; sed est solùm fiduciarius dispensator, dicente Apostolo: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei: hîc jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Ex quibus sequitur, quod pretium quod Papa pro Beneficio acciperet, non caderet super temporali illius Beneficii, cujus ipse Papa neque est dominus, neque per consequens donator, ut probavi: sed pretium caderet super dispensatione, seu collatione, seu assignatione ad sacrum officium cui redditus destinantur; quæ dispensatio seu collatio est sacra, & ex divino jure profecta. At verò quæcunque Deus sive Summi Pontificis, sive aliorum Prælatorum dispensationi credidit, sub hac obligatione credidit: *Gratis accepistis, gratis date.* Matth. 10. Et præterea infidelis est dispensator quisquis bona domini sui suæ administrationi credita vendit, retento sibi pretio. Ex quibus sequitur Papam non posse talia agere, præsertim in Beneficiis quæ sunt jura spiritualia; neque posse cum aliis dispensare ut talia agant contra Jus divinum & indispensabile.

XIX. Opponet aliquis, Calicem consecratum licitè vendi, modò pretium non augeatur propter consecrationem, cap. *Hoc jus porrectum*, 10. quæst. 2. Et jus patronatus transire per venditionem cum cæteris juribus temporalibus quibus est annexum, cap. *Cum seculum*, & cap. *De jure*, tit. de jurepatron. Ad hæc respondetur duplicem in his esse disparitatem. Primò, quia venditio Calicis aut jurium rerumque temporalium non cadit super consecrationem, aut super inhærens rebus jus patronatus; sed horum utrumque suum principale & temporale subjectum, cui inhæret, tanquam accessorium comitatur. At in venditione Beneficii probatum jam est pecuniam oblatam, sive pretium non cadere super fructus, quorum Collator nullum, ut probavimus, habet dominium; sed super institutionem ipsam ad divinum ministerium, quæ planè spiritualis est. Secundò, quia in calice & jurepatronatus res sacra est quid accessorium, res autem temporalis est ipsum principale. Atque hæc sunt temporalia quæ paulò antè art. 2. vocavimus post sanctum Thomam antecedenter spiritualibus annexa. In his accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. *Accessorium*, de regul. jur. in 6. Sed non econtrà. Enimverò in temporalibus annexis rei spirituali consequenter, ut contingit in Beneficiis, res ipsa sacra est

ipsum

ipsum principale, & res temporalis est accessorium ; nam Beneficium non datur nisi propter officium, cap. fin. de rescript. in 6. Officium autem est simul sacrum & principale.

XX. Instabit aliquis ex adverso, Beneficiorum divisionem & præbendarum assignationem esse Juris Ecclesiastici & positivi, & non Divini aut naturalis. Atqui Papa est super omne Jus Divinum & Ecclesiasticum. Respondet Caietanus tom. 2. opusc. tract. 9. istud esse sophisma non causæ ut causæ. Nam dependentia titulorum à Jure Ecclesiastico non est causa illicitæ horum venditionis, sed ipsamet spiritualitas Beneficii. Res enim spirituales, quantumvis à jure positivo dependeant, sunt extra humanum commercium, nec vendi nisi per simoniam possunt. Tales sunt consecrationes Altarium, Ecclesiarum, Calicum, Virginum, Vestium, Campanarum, quæ sunt positivi quidem juris, sed illicitè ac simoniacè venales. Ad valorem itaque hujus argumenti necessarium esset probare titulum Beneficii rem profanam esse & merè temporalem, non verò esse quid positivum. Sic quoque licèt ordo Episcopalis sit divinæ institutionis, tamen numerus Episcoporum & Episcopatuum erectiones & limites sunt positivi & Ecclesiastici Juris, cùm constet Ecclesiam posse diœceses multiplicare, aut reducere plures in unam, aut unam in plures dividere, limites arctare vel proferre, novos Episcopatus inter barbaras nationes erigere, cap. 1. & 2. dist. 22. & cap. *Cùm olim*, dist. 95. Et tamen constat non posse ullum Episcopatum nequidem novæ erectionis à Summo Pontifice vendi. Et qui hoc attentaret duo crimina perpetraret, unum simoniæ, alterum injustæ usurpationis & venditionis rei non suæ, cùm non sit dominus, sed tantùm dispensator rerum Ecclesiæ, ac præsertim sacrarum Dignitatum & Titulorum. Præstat audire S. Thomam loco cit. 2. 2. quæst. 100. art. 1. *Papa* (inquit) *potest incurrere vitium simoniæ, sicut & quilibet alius homo. Peccatum enim in aliqua persona tantò gravius est, quantò majorem obtinet locum. Quamvis ergo res Ecclesiæ sint ejus ut principalis dispensatoris, non tamen sunt ejus ut domini & possessoris : & ideo si reciperet pro re aliqua spirituali pecuniam ex redditibus Ecclesiæ, non careret vitio simoniæ. Et similiter posset simoniam committere recipiendo pecuniam aliquam à laico non de bonis Ecclesiæ.* Eadem docet in 4. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 2. Et in Summa loco cit. art. 4. affirmat Beneficium Ecclesiasticum esse spiritualibus annexum, & ab his dependens. Itaque longè à vero aberrat Navarra cap. 23. num. 108. asserendo Beneficia ex natura rei, & seclusâ humanâ prohibitione posse eadem facilitate vendi qua sacri Calices, vel Altaria consecrata, æstimando duntaxat quod in illis inest solùm materiale, & præscindendo à conjuncto illis spirituali.

XXI. Si quis objiciat annatas pecuniarias, quas solent Romani Pontifices ab iis exigere quos provident Episcopatu aliáve Consistoriali Dignitate : Respondeo ex intentionum diversitate posse annatas esse licitas

aut

aut illicitas. Si istæ annatæ exigantur propter dignitatis Ecclesiasticæ collationem, aut si imponantur personæ provisæ, non verò redditibus, annatarum impositio erit simoniaca: sed si imponantur supra redditus, & non supra personam; aut si non pro collatione, sed pro debito ære alieno imponantur, neque simoniacæ erunt, neque illicitæ. Potest enim Papa hoc jus imponere & exigere, non ratione collationis aut provisionis; sic enim conferret rem sacram pretio pecuniario; sed cùm habeat jus pro sustentandis oneribus Pontificiis, quæ gravia & multiplicia sunt, aliquid super proventibus Dignitatum & Beneficiorum imponendi, & impositum exigendi: quod possunt etiam inferiores Episcopi super Diœcesis suæ Beneficiis titulo cathedratici aut charitativi subsidii, ut à sacris Canonibus ipsis permittitur; aut pro erigendo & fundando Seminario, ut eis per Concilium Tridentinum permittitur. Hæ verò annatæ imponuntur ut æs alienum Papæ debitum pro gravissimorum Papæ incumbentium onerum sustentatione, aut etiam (qui finis quoque licitus est) pro recognitione dominii Pontificii in omnes sibi subditas Diœceses & Ecclesias. Et in veteri Lege minores Sacerdotes qui pro sacro stipendio decimas à populo sumebant, obligabantur Dei præcepto decimarum suarum alias subductas decimas Pontifici Legali contribuere, Numerorum 18. vers. 26. 27. 28.

CAPUT IV.

Variæ circa simoniam difficultates solvuntur.

1. QUÆRITUR primò, utrum simoniaca sit mutua Beneficiorum permutatio? Respondeo non aliam inesse simoniam, quàm Juris Canonici & Ecclesiastici, quatenus Concilium Turonense citatum in cap. *Majoribus*, de præbend. probibet Dignitatum Ecclesiasticarum commutationem. Deinde vetita fuit generatim mutua quorumcunque Beneficiorum permutatio, cap. *Quæsitum*, cap. *Cùm olim*, cap. *Cùm universorum*, de rer. permut. Sed cùm spirituale altero spirituali commutetur, fatendum est prohibitionem istam non esse Divini Juris. Hujusmodi permutationem Bonifacius VIII. fieri demùm permisit hac lege, ut admittatur ab Ordinario Episcopalem habente potestatem, cap. unico de rer. permut. in 6. Itaque inferiores Prælati, quanvis habentes jus conferendi, non possunt conferre ex causa permutationis, ut post Bellameram docet Pastor lib. 3. de beneficiis, tit. 11. Quid si contingat Beneficia compermutanda esse in diversis diœcesibus? Respondeo id fieri posse uno ex tribus his modis: vel fiet in manibus utriusque Episcopi am-

borum Beneficiorum resignatio, vel quilibet seorsim resignabit in manibus sui Episcopi, vel alter Episcopus alteri Episcopo suam committet authoritatem, & subinde ambo simul in manibus unius Episcopi renunciabunt in mutuum favorem; & hoc videtur melius, ut Glossa dicit in d. cap. unico, verb. *Collationem.*

II. Quæritur secundò, quid juris sit ubi quis suo renunciat Beneficio in alterius favorem, hac lege ut ille resignatarius, aut alius aliquis tertius suo quoque alteri Beneficio renunciet, sive in favorem prioris resignantis, sive in favorem alterius cujuscumque? Quæ complicatæ resignationes vocantur à quibusdam triangulares. Respondeo inesse quoque ibi simoniam, non contra Jus Divinum, sed contra Jus Canonicum. Huc enim extenditur prædicta duorum Beneficiorum mutua permutatio, cùm sit in his par ratio. Rebuffus in praxi, tit. de resignat. conditionali, num. 1. & 2. Navarra Manual. cap. 23. num. 100. Azorius institut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 27. Hanc tamen Ecclesiasticæ simoniæ labem non potest purgare, sed solam mutuam Beneficiorum permutationem, quibus provisi sunt compermutantes, ut ibidem Navarra docet. Cæteræ quoque omnes in Beneficiis consequendis pactiones & conditiones, etsi nihil interveniat pecuniæ, vetantur absolutè ut simoniacæ Canonico seu Ecclesiastico Jure, sed non Divino, cap. fin. de pactis. Atque in his ut valeant requiritur authoritas Papæ, cujusmodi sunt resignationes in favorem citra præfatam mutuam compermutationem. Rebuffus loco cit.

III. Tertiò quæritur, utrum simonia sit ubi quis proprio Beneficio renunciat in favorem hac lege ut sibi resignatarius refarciat impensas quas resignans sustinuit in adeptione aut conservatione ejusdem quod resignat Beneficii, quandoquidem illæ expensæ proficiunt resignatario; nisi enim resignans per has expensas sibi Beneficium procurasset, aut conservasset, eo careret, atque ita non potuisset transmittere ad resignatarium? Respondent egregiè Parisius, Suarez, Reginaldus, Binsfeldius, Bonacina, Filliucius, esse simoniacam conventionem. Neque instes abesse simoniam ubi nihil præter indemnitatem quæritur. Non enim alia in hac materia indemnitas approbatur, nisi sola quæ compenset laborem aut expensas cum ...sa resignatione conjunctas in resignatarii favorem, sed nullatenus illas ...las hic resignans olim sustinuit ut sibi Beneficium assereret: istæ namque nihil habent cum resignatione commune, neque factæ sunt propter resignationem præsentem, sed propter commodum & possessionem ejus qui nunc resignat. Et quanvis resignatarius inde commodum accipiat, id evenit per accidens & indirectè, sed non directè, neque per se. Probatur responsio authoritate pariter capitis *Cum pridem*, de pactis: ubi Alexander III. rogatus approbare renuit conventionem, quâ quis renunciabat liti à se intentatæ super Beneficio, dummodo sibi reficerentur illius litis expensæ. Et ratio hujus exclusionis est, quia iste transigens non expenderat

in

in gratiam collitigantis, sed in sui ipsius gratiam; ideoque non erat justâ illas resarciendi causa.

IV. Quartò quæritur, an simoniâ peccet is qui bona sua confert ad novi Beneficii fundationem, cum pacto ut idem sibi Beneficium conferatur? Respondeo peccare simoniâ, idque asseritur per cap. *Non est putanda*, 1. quæst. 2. & cap. *Ex multis*, 1. quæst. 3. & cap. *Tua nos*, de simon. ubi præterea hoc sancitur, quod si remotâ omni pactione & intentione simoniacâ, etiam occultâ & mentali, fundator preces adhibet ut sibi istud à se fundatum Beneficium conferatur liberè & spontaneè, eo casu poterit eidem conferri. Quod verò ibi statuitur de præbenda nullatenus ex pacto conferenda fundatori ejusdem, hoc idem statuendum de alia quavis præbenda quam aliquis sibi aut alicui suorum conferri paciscereturdum fundat aliud Beneficium, quasi in compensationem aut remunerationem antidoralem, aut in permutationem suæ novæ fundationis. Augebitur verò, & gravius erit simoniæ delictum, si pactio hujusmodi fiat super Beneficio necdum fundato, sed fundando, ut contingit cùm quis ad obtinendum sibi aut filio Beneficium jam existens, confert prædium, vel numeratam pecuniam, ex qua novum aliud fundetur beneficium: tunc enim fit commutatio rei temporalis ad rem sacram; Beneficium namque fundandum, non est Beneficium, & priùs quàm facta sit, & ab Ordinario recepta & approbata fundatio, prædium aut pecunia ad hóc destinata manet adhuc sub genere rei merè temporalis & profanæ, & sub ista conditione magis reprobabitur per d. cap. *Tua nos*. Sanè potest quis ex jure communi, & citra omnem Papæ dispensationem, postquam novum de suis opibus Beneficium fundaverit, & hoc facto jus sibi patronatus acquisiverit, præsentare collatori ad fundatum à se Beneficium aliquem suorum qui sit capax, non tamen seipsum, ut dictum est superiùs sub tit. de jurepatronatus. Collator verò tenebitur præsentatum instituere, etiamsi proprium filium patronus præsentaverit. Non enim in hujusmodi censentur pater & filius pro una eademque persona, neque fictio juris attenditur in spiritualibus, ut nec in naturalibus rebus, cap. *Si annum*, §. final. de judiciis in 6.

V. Quintò quæritur, an simoniacæ vel illicitæ sint consuetudines vel statuta, quorum præscripto Canonici dant aliquid in sua receptione? Opinio multorum est, hæc esse licita, Joan. Andreæ in cap. *Nemo*, de regul. jur. in 6. Joan. de Anan. in cap. *Jacobus*, de simon. Cosmæ Guimier in Pragmat. Sanct. tit. de annatis, verb. *Consuetudinis*: Fagnani in cap. *Præterea*, num. 65. & num. 81. Ipseque Cosmas Guimier approbat consuetudinem tota ferè Normannia & in diœcesi Parisiensi receptam, aliisque multis locis, ut Episcopi & Archidiaconi fructus percipiant primi anni vacantium Beneficiorum, quod vulgò dicitur *Jus deportus*. Tali consuetudini Jus alicubi favere videtur; decernit enim cap. *Significatum*, de præbend. posse à Prælato, vel à Capitulo imponi aliquod onus Præbendæ vacanti, ad

quod postea teneatur Præbendarius. Et cap. *Præsenti*, de offic. jud. ordin. in 6. tales consuetudines legitimè præscriptas approbat circa onera quæ vacantibus Ecclesiis imponuntur. His superaddit Fagnanus judicium sacræ Congregationis Tridentini Concilii, quo Cardinales approbarunt consuetudinem illam quâ fructus vacantium præstimoniorum pro medietate cedunt in utilitatem Capitularis Mensæ: neque his refragari Concilium Trident. sess. 24. cap. 14. eo quòd, inquit Fagnanus, Concilii mens intendat reprobare onera quæ Beneficiatis, non verò quæ Beneficiis imponuntur; ut non recusèt licitè imponi onera Beneficiis, sed illicitè & simoniacè Beneficiatis. Qua eadem distinctione contendit ibidem annatas Dignitatum licitè exigi à suprema Sede, spectatas quasi onera ipsis Dignitatibus, sed non personis provisorum Prælatorum imposita.

VI. Hìc aliquis demirabitur illam Fagnani distinctionem, ut simoniæ vitandæ gratiâ necesse sit onerari Beneficium, non autem Beneficiarii personam. Cùm tamen ex adverso sacri Canones reprobent quasi simoniacum si Ecclesiæ, vel Præbendæ onus imponatur: probent verò si Præbendato idem onus imponatur, ut liquet ex cap. *Nisi*, de præbend. his verbis: *Nos eam provisionem adhibito moderamine toleramus, ut ad præstationem quadraginta librarum non dignitas Prioratus, sed persona Prioris maneat onerata.* Eandem requirunt præcautionem cap. *Veniens*, de transaction. & cap. *Cùm venissent*, de institution. Verumtamen Canones qui statuunt onerandum Præbendatum, sed nullatenus Præbendam, hoc unum volunt, ut mortuo Præbendato cesset onus, nec transmittatur ad successores, & ne Præbenda oneretur, hoc est ne onus transeat cum Præbenda à prædecessoribus ad successores. Sed diverso sensu Fagnanus non vult onerari Præbendatum hoc ipso respectu, quod de Præbenda provisus fuit, ne id onus temporale induat rationem pretii ab ipso propter collatam sibi Præbendam exsolvendi, quod esset apertè simoniacum: sed vult istud onus insidere Præbendæ quasi as alienum ex ipsius fructibus persolvendum, ut contingit in aliis quibuscunque pecuniariis debitis, pro quibus oppignorari solent etiam Beneficii fructus.

VII. Omnibus tamen sedulò exploratis standum est demùm huic distinctioni, quam perhibet ipsum Tridentinum Concilium sess. 24. de refor. cap. 14. Vel munera illa quæ jure consuetudinis vel statuti exigi solent in Canonicorum admissione, cedunt lucris particularium de Capitulo, vel conferuntur ad pias causas, scilicet ipsius Ecclesiæ, vel pauperum: & hoc solo pietatis casu esse approbandas, non autem si cedant in lucrum collegarum, utpote sordidum, abusivum, & simoniacum. Hæc quoque diu pridem reprobata fuerunt per can. *Cùm omnis*, 1. q. 1. & cap. *Sicut pro certo*, de simon. & cap. *Sanè*, in extravag. comm. de simonia: ubi dantes & recipientes pastus, dulciaria, jocalia, vel hujusmodi pro admissione in Ecclesiam, Prioratum, vel Monasterium cujusvis sexus, declarantur ipso

facto

facto excommunicati ; Capitula verò & Monasteria suspensione puniuntur : quarum censurarum absolutio soli Papæ reservatur. Easdem innovavit pœnas Pius Papa V. in Bulla 104. quæ incipit, *Durum nimis*. Illæ tamen censuræ ob continuam ac ferè generalem oppositam praxim sine ullo ad Apostolicam absolutionem contravenientium recursu nunquam receptæ ac admissæ in hoc Regno fuerunt. Eos qui persolvunt hujusmodi ad redimendam vexationem, sub qua certissimè in judicio succumberent, à peccato equidem hoc in Regno exemerim, sed non eos ullatenus qui ab aliis recipiunt, cùm ad hoc à nemine adigantur. Lessius quidem generaliùs affirmat lib. 2. cap. 35. dub. 23. num. 131. ipsam Extravagantem non esse absolutè receptam.

VIII. Sextò quæritur de transactione circa litigiosa Beneficia, utrum sit simoniaca ? Non ambigitur quin gratuita cessio litis sit omninò licita, quippe quæ nullâ afficitur pactione onerosâ, ideoque approbatur in rebus spiritualibus & sacris, cap. *Super eo*, de transaction. Sed tota volvitur difficultas circa transactionem, quæ ritè definitur, Pacti non gratuita de re dubia & incerta ad litem dirimendam. Transigitur itaque vel compensando rem spiritualem cum temporali, vel rem spiritualem cum alia spirituali. Neque huc pertinet tertium transactionis genus, quo temporale cum alio temporali compensatur.

IX. Transactio rei temporalis cum re spirituali compensata est apertè atque indubiè simoniaca, cap. *Cùm pridem*, de pactis, cap. fin. de rer. permut. cap. *Præterea*, 1. & 2. de transact. Atque ita illicitum est componere litem Beneficiariam traditâ, vel promissâ pecuniâ, vel re pecuniâ æstimabili, cap. *Constitutus*, de transaction. Similiter simoniaca est transactio pecuniaria circa Reliquias. Bonacina tract. de simonia, disp. 1. q. 4. §. 5. num. 3. Non tamen ex illius parte qui cùm aliter non possit, Reliquias pecuniâ redimit ab injustò detentore. Hac enim ratione Christiani olim Martyrum corpora à carnificibus redimere solebant. Neque ambigendum, posse Sanctissimam Eucharistiam de impiorum aut infidelium manibus pretio redimi. Item simoniacum est acquirere jus præsentandi adhibitâ pecuniâ, cap. *Præterea* 1. de transaction. Item subjectionem Ecclesiæ, aut Ecclesiasticam jurisdictionem, cap. *Præterea* 2. eod. tit. Potest tamen Episcopus, modò nihil interveniat pecuniæ vel pretii, sua approbatione validam reddere transactionem, per quam census super aliquam Ecclesiam imponatur, cap. *De cætero*, de transaction.

X. Transactio verò rei spiritualis cum alia re spirituali Divino Jure licita est, etsi fieret propria, privatáque authoritate. Sed est quandoque illicita & humano jure simoniaca, propter Ecclesiæ prohibitionem. In primis enim vetat Ecclesia omnem cum laïcis compositionem circa decimas citra Papæ approbationem, can. *Decimas*, 16. quæst. 7. cap. *Veniens*, de transaction. cap. *Venerabiles*, de confirm. utili, vel inut. At verò inter

Ecclesiasticas utrimque personas de jure decimarum contendentes non exigitur Papæ approbatio, cùm sufficiat Episcopi consensus, cap. *Statuimus*, de transaction.

XI. Secundùm Summorum Pontificum Decretales explorati juris est, posse ab Episcopis constitui pensiones super Beneficiis propriæ collationis, tum in permutatione mutua Beneficiorum, ad compensandos pinguioris ac ditioris Beneficii fructus cum tenuiori compermutato, dummodò pensio illa ad successores Beneficii non transmittatur. Hoc enim disertè sancivit Alexander III. cap. *De cætero*, de transaction. & Clemens III. cap. *Ad quæstiones*, de rerum permut. Tum etiam in transactionibus ad componendas lites & dissidia, quæ sine ulla fraude, aut Partium collusione moventur, ut pari perspicuitate decernit Innocentius III. cap. *Nisi essent*, de præbend. ut uni contendentium Episcopus Beneficium, alteri pensionem adjudicet.

XII. Quia tamen sive ad pleniorem cautionem, sive per ignorantiam juris contigit, ut Episcopi hac potestate rarò usi sint, quatenus Partes, omissis Ordinariis, ad solum Romanum Pontificem recurrere consueverunt, discordant ab invicem Doctores, utrum sacra ista potestas integra penes Episcopos perduret, an verò per non usum prorsus exoleverit? Perdurare in primis affirmat Glossa in cap. *Audivimus*, verb. *Pensio*, de colluf. deteg. item Gigas tract. de pension. quæst. 6. pro hac parte allegans Felinum & Antonium de Butrio. Similiter Ancharanus consil. 280. Oldradus consil. 226. Gomesius tract. de utraque Signatura, Abbas in d. cap. *Nisi essent*, de præbend. & in cap. *Pastoralis*, num. 4. de his quæ fiunt à Prælat. Paulus Romanus tract. de Pensionibus, cap. 15. num. 10. Azorius part. 2. lib. 8. cap. 6. quæst. 1. docent in pensionibus super Beneficiis imponendis hoc solo Episcopos discriminari à Papa, quia pensionum ab Episcopis impositarum onera sunt personalia, quatenus Beneficiis non imponuntur, sed solius Beneficiarii præsentis personæ, atque ita ad successorem non derivantur; cùm tamen Papa jus habeat pensionem constituendi super ipso Beneficio, ut ad successorem transmittatur, dum erit superstes præsens pensionarius. Idem sentit Caietanus 2. 2. quæst. 100. art. 4. Sylvester verb. *Permutatio* 2. quæst. 6. Tabiena verb. *Beneficium* 3. num. 15. Contrariam tamen tuentur sententiam Navarra Manual. cap. 23. num. 100. vers. 3. Covarruvias lib. 1. variar. resolut. cap. 5. num. 8. & seqq. Sotus lib. 9. de justit. quæst. 5. art. 2. & quæst. 7. art. 2. Bonacina tract. de simonia, disp. 1. quæst. 12. n. 10. aliique solo non usu Ordinariorum innixi. De Gallia verò nostra testatur Louetus lit. *C*, cap. 40. ejusque Scholiastes Brodeus, Episcopos ista excludi posse potestate, quam tamen eis adhuc competere, noviss imè scripsit Pastor Gallicanus Jurisconsultus lib. 3. de Beneficiis, tit. 11. num. 9. & tit. 12. num. 9. Rebuffus verò in praxi, tit. de reservationib. num. 29. ignorationem Juris Canonici, qua laborant Gallicanæ Curiæ, vituperat; quæ cùm ex officio proprio profiteri soleant Pragmaticam Sanctionem sequi Sancti

Ludovici

Ludovici prohibentis Gallicanas pecunias pro Ecclesiasticis rebus extra Regnum transportari, suique jactant officii esse tueri sacros Canones usque adeò hac in re perspicuos & sæpiùs iteratos, simulque Bononiense Concordatum, quo reservationes Romanæ Curiæ coarctantur, hoc Episcoporum jus à sacris Canonibus concessum inane in hoc Regno esse patiuntur. Verùm discussis ignorantiæ Canonum tenebris, posset jus istud in Galliam postliminio reverti.

XIII. Quin etiam non solùm antiquiores ex Italia Canonistæ superiùs prolati, verùm etiam nostris diebus Sanlegerius Consultorum S. Officii Decanus, Romanis in causis exercitatissimus, parte 2. qq. Beneficial. cap. 1. §. 4. num. 75. ita resolvit: *Potest igitur Episcopus pensioni super Beneficio creandæ authoritatem interponere, quando id fit cum justa causa; & tunc hæc sufficit absque eo quod necesse sit ad Apostolicam Sedem recurrt. Causæ autem justæ sunt veluti pro bono pacis, vel pro studio alicujus pauperis scholaris, vel ad utilitatem Ecclesiæ, ad sedandas lites, vel pro alimentis illius qui Beneficio renunciavit, dummodò id fiat in quantitate moderata, & nullâ Partium conventione præcedente. Rebuffus de pacif. possess. num. 122. qui addit alias etiam causas, nempe senectutis, paupertatis, necessitatis ob æs alienum, & similes, de quibus Gigas etiam de pensionib. quæst. 1. num. 4. Inter cæteras justas causas imponendæ, & creandæ Episcopali authoritate pensionis, hanc alias Romana Rota admisit, si Episcopus proprio nepoti pensionem assignaverit, quo facilius studio Theologiæ incumbere possit, ut in decis. 166. num. 4. parte 2. in recentior. In dubio verò pensio, si nihil dictum sit, censetur in causam alimentorum reservata. Gabriel consil. 191. num. 2. lib. 2. & post eum Gratianus disceptat. forens. 548. num. 24. Sed inter pensionem authoritate Pontificia impositam, & illam quæ Episcopi authoritate nititur, hæc est notabilis differentia, quod illa quæ fit approbatione Episcopi successorem in Beneficio non ligat: secus est de Pontificia pensione, quæ etiam successores in Beneficio ligat & afficit. Gigas tract de pensionib. q. 6. n. 4. Limita, nisi pensio imposita, & creata fuisset pro bono pacis, & ad sedandas lites; quia tunc etiam afficit Beneficii successores, quantumvis solius Episcopi authoritas in illius creatione intervenerit. Gratianus disceptat. forens. cap. 617. num. 16.* Hactenus verba Sanlegerii, per quæ graves resolvuntur disceptationes. Verumtamen ut valeant ab Episcopo constitutæ pensiones beneficiariæ, idem Rebuffus ibid. num. 121. & 122. duo admonet esse cavenda. Primum, ne Episcopus constituat pensionem super quotam redditiuum partem, v. g. tertiam, vel quartam fructuum; sed potiùs designet numerum aut quantitatem certam ac individuam, tot nummos, tot tritici medimnos, tot vini amphoras. Cæterùm ut sincerè loquar, præcautio ista plus habet inanitatis quàm solidiratis, neque solo isto defectu infirmanda foret Episcopalis pensio. Secundò ne constituatur ex præcedente Partium conventione, quæ licita esset penes Pontificem, sed simoniam saperet penes Episcopum; sic enim decernitur in cap. *Nisi essent*, in fine, de præbend. *Possunt*

licitè

licitè, non quidem ex pactione Partium, sed ex jussione Judicum provisionem hujusmodi exhibere.

XIV. Ubi pensio assignata terminum Canone vel consuetudine præscriptum excederet, qualis est in Italia dimidium fructuum, in Gallia verò tertia eorumdem pars, non ideò esset pensio prorsus dissolvenda, sed solummodò ad terminos à jure præfixos reducenda, scilicet in Italia ad semissem, seu dimidium; & in Gallia ad trientem, id est tertiam partem reducenda, ut docent Parisius de resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 144. Mantica decis. 153. num. 2. Gratianus discept. 995. num. 11. Sanlegerius d. §. 4. n. 41. 42. & 43.

XV. Rebuffus tit. de simonia in resignatione, num. 17. rectè admonet non posse citra simoniæ labem dari pecuniam aut aliud temporale, etiam ad redimendam vexationem, pro nondum adepto Beneficio, quantumvis aliquis habeat jus ad rem; sed tantùm pro Beneficio acquisito, & in quo habet ipsum jus in re. Id constat ex cap. *Matthæus*, de simonia, ubi is qui fuerat à majore Capituli parte nominatus ad præbendam, sed nondum provisus ob minoris numeri contradictionem, pecuniâ redemit hanc vexationem minoris numeri, atque ita nemine discrepante provisus fuit; jubetur nihilominus ut se abdicet eadem Præbenda, ex causa simoniæ quæ provisionem illam præcesserat.

XVI. Si Canonici conveniant invicem, Des mihi pro meo nepote tuum suffragium ac votum in ista Præbenda, & ego polliceor tibi vicissim meum pro tuo nepote suffragium ad alteram primùm vacaturam Præbendam; est pactio apertè simoniaca, quia omnis conventio in spiritualibus ableganda est, cap. *Quàm pio*, 1. quæst. 2. cap. *Cùm pridem*, & cap. *Pactiones*, de pactis. Similiter simoniacum est, si quis dicat, Nunquam me vivo fiet iste Canonicus, nisi is pro quo rogavi eligatur. Joan. de Selva de Benefic. parte 1. quæst. 7. num. 64. Rebuffus tract. de pacificis possessoribus, num. 136. Sicque multi comperiuntur Canonici simoniæ rei.

CAPUT V.

Altera elucidatur in materia simoniæ difficultas circa Monasteriorum ingressum.

I. SEPTIMÒ quæritur, utrum contrahatur simonia quoties in ingressu Monasterii ex mutua conventione aliquid datur, vel exigitur titulo alimentorum & onerum Monasterii? Hæc verò verba de alimentis & oneribus Monasterii ideò hîc appono, quia indubium esse apud omnes debet, committi simoniam si pactio pecuniaria

pecuniaria versetur circa ipsam in Monasterium admissionem : quandoquidem Religio sacra quædam res est, tam in pauperibus, quàm in opulentibus Monasteriis. Atque juremeritò damnatur omnis convento pretio adveniens Monasteriorum ingressus tanquam simoniacus in Nicæno Concilio secundo act. 8. can. 18. Deinde in Lateranensi sub Alexandro III. can. 10. Postmodùm in alio Lateranensi sub Innocentio III. can. 64. & habetur in cap. *Quoniam simoniacam*, de simon. & in aliis Juris locis.

II. Restrictim autem circa titulum alimentorum aliarumque communium & particularium Monasterii expensarum, sive ordinariè, sive extraordinariè occurrentium difficultas in duas potissimùm discinditur sententias. Quidam enim indistinctè docent hoc præcisè titulo licitum esse paciscì etiam in opulentis Monasteriis. Horum summa ratio est, quia cùm alimenta & reliqua pecuniarias expensas exigentia Monasteriorum onera sint res merè temporales, nullatenus esse possùnt materia simoniæ Divino Jure vetitæ. Adduntque ad suæ munimen sententiæ, in Matrimoniis Fidelium iniri dotales conventiones & pecuniarias pactiones ad onera matrimonii sustinenda, juxta legem *Pro oneribus*, C. de jure dot. etiam in opulentissimis familiis : quæ tamen immunes sunt à labe simoniæ, quanvis matrimonium ipsum, cui pecuniariæ illæ conventiones accidunt, non modò sit res sacra, sed etiam Scripturâ teste magnum Sacramentum in Christo & in Ecclesia, Ephes. 5. 32. Hæc est opinio Dominici Soto, Bonacinæ tract. de simonia, disp. 1. quæst. 7. §. 4. num. 4. 5. 6. Lessii lib. 2. cap. 35. dub. 23. ubi dicendo licitam esse dotis conventionem pro alimentis Monialis, maximè si Monasterium tenue sit, perspicuè insinuat locum esse quoque huic definitioni in Monasteriis commodis, sed majori tamen ratione in tenuibus. Azorius item 1. p. lib. 13. cap. 9. quæst. 1. indistinctè approbat istas in Monasteriorum ingressu conventiones, modò pro dote & alimentis conveniatur, & non præcisè pro admissione in Religionem. Et postquam citavit S. Thomam 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4. ubi Sanctus Doctor reprobat istas pactiones si fiant in Monasteriis opulentis, respondet ibi Azorius hoc genus prohibitionis & simoniæ esse solummodò Ecclesiastici Juris, & non Divini ; eique jam inde à plurimis annis receptam ubique locorum consuetudinem oppositam derogasse, & demùm illud prorsus abrogasse ; ita ut Canones Conciliorum qui hoc simoniæ genus invexerant jampridem, nullatenus obligent. Ista quidem opinio quanvis longè invaluerit, laxa nimis & periculosa mihi visa est, & subinde probabo per eam violari Jus quoque Divinum, tam in Monasteriis tenuibus, quàm in opulentis, si conventio pecuniaria versetur circa ipsam in Monasterium admissionem, cùm utrobique res sacra per pactionem pecuniariam conferatur & recipiatur ; quod utique ipsam includit simoniæ definitionem. Si verò pactio ista fiat præcisè propter alimenta & onera Monasterii sustinenda, commonstrabo esse simoniacam, & contra Jus Divinum

in Monasterits opulentis, nullatenus verò in illis quæ inopiâ laborant. Alia est quorumdam in oppositam extremitatem cadens opinio, nullatenus fas esse de pecuniaria contributione paciſci, ſive conveniatur pro alimentis aliisque expenſarum Monaſterii oneribus, ſive pro ipſamet admiſſione in Religionem; ſive Monaſterium indigeat, ſive commodum ſit: quæ rigiditas magis in affectu ad extrema omnia rigida conſectanda, quàm in ulla ratione fundatur.

III. Tertia, eaque reliquis duabus longè præferenda ſententia eſt Sancti Thomæ, Sancti Bonaventuræ, S. Raymundi, & aliorum mox citandorum ſic diſtinguentium. Primùm quidem nefas & ſimoniacum eſſe etiam in Monaſteriis inopiâ laborantibus paciſci pecuniariam contributionem pro admiſſione in Religionem, idque Divino Jure prohiberi, cùm Religio ipſa ſit res ſpiritualis & ſacra, & ſimonia jure naturali prohibita omnis illa ſit quæ rem ſacram contribuit propter pecuniariam contributionem: eaque de cauſa Concilium Lateranenſe damnat in can. 64. omnes eas Moniales quæ prætextu paupertatis pretio aliquas in Sorores recipiebant. Ubi verò pactio pecuniaria circa ſolas temporales monaſterii expenſas & alimenta præſtanda verſatur, non verò circa bonum ipſum ſpirituale Religionis, ita diſtingui volunt: Vel Monaſterio bona temporalia ita ſuppetunt, ut his expenſis & alimentis commodè ſufficiant; & iſto caſu pactiones pro his initas docent eſſe ſimoniacas etiam contra Jus Divinum: Vel Monaſterium ita indiget, ut non poſſit expenſas iſtas & alimenta præſtare, niſi perſona poſtulans pro his temporalibus ea quæ ſunt neceſſaria contribuat; & iſto caſu nullam exiſtere contra Jus Divinum ſimoniam, & licitum eſſe ita paciſci reſpectu Monaſteriorum indigentium, ſed non opulentorum.

IV. Objiciet aliquis hanc eſſe ſupervacaneam diſtinctionem; alimentaque à Monaſterio præſtanda, cùm ſint merè temporalia, poſſe pecuniariâ pactione compenſari indiſtinctè ab ipſis etiam opulentis Monaſteriis; quandoquidem opulentia Monaſteriorum non immutat rerum naturam, & in hac pactione peræquè in opulentis Monaſteriis atque in Monaſteriis indigentibus res temporalis aliâ re temporali compenſetur; cùm tamen ſimoniæ conceptus & definitio includat neceſſariò aliquid ſpirituale. Ad hæc reſpondeo, licèt temporalia Monaſteriorum bona ſeorſim ſpectata ſint aliquid temporale, eſſe tamen ſpirituale jus Religioſo acquiſitum, ut participet opibus Monaſterii in iis quæ ad victum ſibi à Religione præſtandum pertinent. Si ergo Monaſterium temporalia poſſidens in ea quantitate ut poſſit poſtulanti ſemel admiſſo omnia ad corporis vitam neceſſaria præſtare, paciſcatur pecuniam pro alimentis ei præſtandis, vendit ei pretio jus illud quo tenetur Monaſterium de bonis temporalibus quæ poſſidet ſuppeditare Religioſis omnia neceſſaria ad victum intra Religionem tranſigendum. Monaſterium verò his temporalibus carens quæ victui poſtulantis

stulantis sufficere possent, non censetur vendere ea quæ non habet, neque ea suppeditare tenetur quæ non habet; atque ita liberè potest de iis paciscì quæ postulanti cùm fuerit admissus præstare pro victu teneatur. Atque in his Monasteriorum temporalibus facultatibus inest par ratio quæ in Beneficiorum temporalibus: & utraque temporalia Monasteriorum & Præbendarum sunt spiritualibus conjuncta. Et quemadmodum non potest in Beneficio conferendo, aut per resignationem in alium quempiam transmittendo, vendi citra simoniam jus illud fruendi proventibus Beneficii temporalibus, ob ejusmodi cum spirituali re connexionem, adeò ut qui unum vendit, alterum, nimirum spirituale, non relinquat inventum, ut decernitur per cap. *Si quis objecerit*, 1. quæst. 3. eadem viget ratio in Monasterii temporalibus bonis quæ Religionis communibus & particularibus necessitatibus & commodis destinata sunt. Etenim in Religionem seu Monasterium assumptio nihil est aliud quàm admissio ad communia Monasterii bona, tum spiritualia, tum temporalia. Cùm igitur inter religiosæ ac monasticæ vitæ bona recensendum sit jus singulis Monachis aut Monialibus competens, ut de communibus bonis Monasterii alantur, illud jus planè spirituale existit, & à vita religiosa indivulsum; ideoque non potest pactione pecuniariâ futuris Religiosis vendi. Secus est in tenuibus Monasteriis, quæ cùm bonis careant quibus noviter admittendus ali possit, hæc quæ non existunt bona, neque sacra, neque spiritualia dici possunt; imò neque bona, quia juxta Philosophum non entis nullæ sunt qualitates.

V. Objectio porrò de pactis dotalibus nihil obsistit. Quandoquidem pacta illa nullatenus pertinent ad Matrimonium, ut est Sacramentum, sed ut est civilis contractus omnibus gentibus etiam infidelibus communis. Ipsæque dotes & nuptiales conventiones erant in communi usu matrimoniorum antequam lex Christi Matrimonia Fidelium elevasset ad dignitatem Sacramenti, quæ posterior est & accessoria ad civilem contractum, sicut consecratio posterior est & accessoria, prorsusque accidentaria Calici, nec impedit quin licitè Calix vendi possit.

VI. Posse verò Monasterium inopiâ laborans de pecunia paciscì in alimoniam ejus qui suam in Religione prosequitur admissionem, & cujus victui Monasterium suppeditare non sufficit, modò ne plus petatur quàm opus sit, docent duo illa in Ecclesiæ cœlo primæ magnitudinis sydera, & professionis regularis, cujus utique officia ignorare non poterant, præcipua columina Sancti Thomas & Bonaventura. Ex his S. Thomas duobus præsertim locis, in 4. Sent. dist. 25. quæst. 3. art. 2. ad 7. & in Summa Theologica 2.2. quæst. 100. art. 3. totus est in hac distinctione dati & accepti pro pretio rei spiritualis, quæ est Religio; & dati & accepti pro alimonia, quæ est temporalis: & istud quidem nullam involvere simoniam probat ex 1. Cor. 9. *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis pascit gregem,*

& de lacte illius non manducat ? Secundò idem probat ex ſtipendiis Clericorum ad ſacra obeunda miniſteria, ad pſallendum in Choro, ad Miſſarum onera, ſeu pro vivis, ſeu pro defunctis; ad aſſiſtendum Proceſſioni. Deinde ad quartum argumentum quod ipſe ſibi objecerat de Monaſteriis in quibus aliquid à perſonis quas recipiunt exigitur, reſpondet his verbis: *Dicendum quod pro ingreſſu Monaſterii non licet aliquid exigere, vel accipere quaſi pretium: licet tamen ſi Monaſterium ſit tenue, quod non ſufficiat ad tot perſonas nutriendas, gratis quidem ingreſſum Monaſterii exhibere, ſed accipere aliquid pro victu perſonæ quæ in Monaſterio fuerit recipienda, ſi ad hoc non ſufficiunt Monaſterii opes.* Hæc ultima verba, *Si ad hoc non ſufficiunt Monaſterii opes*, omnem præcludunt evaſionem illorum qui verba S. Thomæ reſtringenda præſumerent ad ſponte oblata; quandoquidem in confeſſo eſt apud omnes, licere ſponte aliquid offerre, etiamſi ſufficerent Monaſterii opes; non enim ſponte & liberaliter oblata, ſed pactiones pecuniariæ ſimoniam conſtituunt.

VII. Sanctus verò Bonaventura non poſſet dilucidiùs mentem ſuam explicare. In libello enim Apologetico adversùs illos qui Ordini Fratrum Minorum adverſantur, & habetur in primo tomo opuſculorum ejus, proponit quæſt. 18. hanc adverſantium ſuo Ordini objectionem. *Cùm ergo ſitis informatores earum* (loquitur de Monialibus S. Claræ) *quare permittitis quod plures apud eas impurè, id eſt per pecuniam, recipiuntur, quæ ſi nihil ſecum ferrent, nullatenus reciperentur, & averte ſimonia videtur? Reſponſio: Si illud alii faciant, de hoc non à nobis, ſed ab illis eſt ratio exigenda. Sed tamen ut ſatisfaciamus quærentibus, ſciendum quod quantum ſpectat ad hanc materiam quadruplex eſt forma recipiendi ad Ordinem qualemcumque. Prima quando aliquis recipitur nec pro pecunia, nec cum pecunia, ſed purè pro Deo: & iſta eſt puriſſima coram Deo & hominibus. Secunda quando aliquis recipitur non pro pecunia, ſed cum pecunia, ita ut ſi nihil afferret, tamen reciperetur pro Deo: & ſimiliter hoc purum eſt coram Deo, ſed cautè agendum eſt coram hominibus, ne detur eis occaſio ſcandali, & ne ſit ibi affectus avaritiæ infectus ex ſpe lucri. Tertia quando quis recipitur non pro pecunia, nec tamen reciperetur ſine pecunia, eo quòd non habent aliter ei qui eum recipiunt in neceſſitatibus corporis providere, cùm tenues facultates domus vix ſufficiant jam receptis, nec ad eas audeant plures recipere, & iſtos ſuis neceſſitatibus ſpoliare: ita quod talis perſona quæ ſic recipitur, ſi abundaret locus, ſine pecuniis reciperetur. Similiter aliquis duxit uxorem propter divitias & nobilitatem ejus quæ habet naſum; nec tamen propter hoc ducit eam, quia naſum habet, quam tamen ſi naſo carreret, nullatenus duxiſſet. Et hoc non eſt impurum, licèt non appareat forſitan pulchrum. Quarta cùm aliquis recipitur amore pecuniæ, ita quod ſi poſſent illam pecuniam habere ſine perſona, non reciperent perſonam; ſed ut habeant pecuniam, perſonam recipiunt. Et hoc penitus impurum eſt & ſimoniacum; quia ibi pecunia eſt cauſa receptionis perſonæ, non è converſo. Ubi ergo recipitur perſona propter pecuniam, ſimonia eſt;*

quia

quia ibi venditur spirituale, id est consortium spiritualis societatis, pro temporali, scilicet pecunia. Et hoc plerique faciunt etiam ex mera inopia, optantes aliquem venire cum pecunia, quem reciperent ut eorum inopia repararetur, vel debita contracta solverentur, vel bona concupita emerentur, vel ædificia construerentur. De talibus dicit Ecclesiasticus cap. 27. Propter inopiam multi deliquerunt. Ubi vero pecunia recipitur propter personam, quam aliàs libenter reciperent si haberent unde eam pascerent, non videtur esse simonia, dummodò forma cum intentione concordet. Et hoc modo sustinemus quod Sorores Sanctæ Claræ recipiunt pecuniam cum personis, siquando oportet eas plures personas recipere quàm de facultatibus Monasterii congruè valeant sustentari.

VIII. Doctor ergo Seraphicus negat esse simoniacum, si Monasterium non habens sufficientes facultates ad victum ejus quæ de novo postulat admitti, recuset illam admittere, nisi augmentum temporale pro suo victu conferat in Monasterium; sed si conferat, tunc postulans recipiatur, dummodo duo ista quæ sola exprimit, simul concurrant: primò ut Monasterium sit inops & insufficiens ad victum personæ postulanti suppeditandum: secundò ut persona propter Deum solummodò admittatur, & non propter pecuniam quam defert, adeò ut si Monasterii facultates ejus quoque victui sufficerent, nec persona postulans quidquam secum afferret, nihilo tamen minus in Monasterium reciperetur. Primam conditionem illam notent Monasteria quibus facultates suppetunt ad victum novæ postulantis; quam tamen admittere volunt sub obligatione dotis pecuniariæ, sed planè recusant citra talem obligationem: Sancti enim Doctores Ecclesiæ Thomas & Bonaventura apertè docent id esse illicitum & simoniacum. Secundam verò conditionem notent ipsa etiam Monasteria quæ inopia laborant, sed recipiunt personas non purè & simpliciter propter Deum tantum, sed propter dotem. Illa namque impura intentio nullatenus excusatur à simonia prætextu paupertatis, ut generale Concilium Lateranense dicto can. 64. apertè declarat: & Sanctis Thomas & Bonaventura locis citatis docent, ad evitandam simoniam debere personam admitti propter solum Deum, adeò ut si Monasterii opes sufficerent, nihilominus persona reciperetur sine ulla dotis conditione aut exactione; dos verò nullatenus in pactum deducatur, nisi hac sola consideratione alimentorum, quæ tenues Monasterii facultates exhibere non possunt.

IX. Utrum verò contributio postulantis pecuniaria deducatur in pactum cum duabus prædictis conditionibus quas Sancti Thomas & Bonaventura apertè requirunt ad hoc ut simonia vitetur, an verò sine pacto sponte offeratur, nihil pertinet ad quæstionem. Nam & in contributione spontanea sine ulla pactione interveniret mentalis simoniæ crimen, juxta utriusque Sancti doctrinam, tam in indigente, quàm in opulento Monasterio, si persona postulans reciperetur propter temporale commodum sponte oblatum, alioqui ne quidem in opulento Monasterio recipienda.

X. Petrus etiam Cantor Parisiensis Doctor qui duodecimo seculo floruit, sic loquitur in tractatu de Verbo Abbreviato, cap. 38. *Si monasterium adeò inops est ut non possit recipere aut nutrire sine pecuniæ contributione illum qui se offert ad Religionem, poterit huic concedere Confraternitatem spiritualem, non autem corporalem: vel etiam habito respectu ad domus inopiam & ad necessarias pro alimentis ipsius postulantis expensas,* EXIGERE ab illo ut SUB EA CONDITIONE ADMITTATUR, *quod suppeditabit Monasterio reddibus temporales ad subsidium & alimoniam vitæ suæ.* Hic Author apertè approbat pactiones & exactiones pro alimentis quando Monasterium est inops; & apertè reprobat quando Monasterium est commodum. Scripsit & obiit hic Author ante ortum Mendicantium Ordinum, & ante memoratum ipsum Lateranense Concilium.

XI. His adstipulatur Canonistarum coryphæus, à quo Decretalium volumen Gregorio Papa IX. jubente habemus, quique primus traditur Summam casuum conscientiæ composuisse S. Raimundus lib. 1. tit. 1. §. 22. in hæc ipsa verba: *Si Monasterium esset adeò tenue vel paupertate depressum, quod redditus vel vix, vel non sufficerent personis præsentibus, non solum intentionem possent habere, sed etiam credo quod possent dicere, Non sufficiunt nobis, libenter susciperemus te ad spiritualia; ad temporalia non possumus nisi habeamus plures possessiones: & tunc ille offeratse & sua. Quod autem dicitur in constitutione* (nimirum jamdicti Lateranensis Concilii) *eodem cap. Quoniam, vers. Paupertatis prætextu, de simon. intelligitur cùm hoc dicebant in fraudem.* Hactenus S. Raimundus.

XII. Franciscus Suarez de censuris disp. 22. sect. 5. num. 11. juremeritò reprehendit Dominicum Soto, qui lib. 9. de justitia & jure, quæst. 6. in fine, contra S. Thomæ, aliorumque veterum doctrinam asseruit licitum divitibus Monasteriis paciscititulo alimentorum ante admissionem. Cùm enim Monasterium satis habeat unde admissa alatur, eaque bona sint ad Monialium alimoniam destinata, falsò prætexitur ad novam contributionem causa victus; atque ita pactio, vel exactio ista non cadit super alimentorum necessitatem, sed supra admissionem. Idem Suarez eadem repetit tomo 1. de Religione, lib. 4. cap. 17. Cujus vestigiis insistens Filliucius idem docet circa commoda Monasteria, tract. 45. cap. 4. num. 23. Eandem approbant distinctionem pauperis vel divitis Monasterii Caietanus in 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 4. Navarra Manualis cap. 27. num. 106. Toletus lib. 1. cap. 36. num. 9. asserentes licere paciscipræcisè pro solis alimoniis in Monasteriis inopibus, non in divitibus.

XIII. Taxatio verò facultatum Monasterii temporalium, secundùm quam minimè liceat ampliùs exigere ab admittendis, imprudentiùs à quibusdam determinatur ad arctam necessitatem. Majore prudentiâ & circumspectione sic providit Tridentina Synodus sess. 25. cap. 3. de Regularib. *In temporalibus Monasteriorum facultatibus eam ineundam esse rationem, ut Monialium*

nialium numerus COMMODE *sustentari possit.* Præfatus Sanctus Bonaventura non est Doctor, cùm fuerit totius Ordinis sui Generalis Minister, qui argui possit modicæ circa res Monasteriorum experientiæ, neque permittit ejus eximia sanctitas ut à quoquam arguatur nimiæ erga Dei providentiam diffidentiæ. Ipse verò in tractatu determinationum quæstionum circa Regulam Sancti Francisci, quæst. 19. inter causas cur Communitas (ut loquitur) in religionis spiritu deficiat, allegat paupertatem nimiam: *Ex qua* (inquit) *Religiosi coguntur fieri proprietarii, dum sibimet videtur quisque providere, quia ob nimiam inopiam non providetur eis in commune.* Hoc docent quotidiana quæ videmus Monasteriorum Monialium infortunia, & casus commiseratione digni; virorum namque Monasteria faciliùs ab hujusmodi damnis emergunt. Videmus in permultis virginum Monasteriis ad gravem inopiam redactis fuisse eò quandoque redactos Prælatos, ut solutâ clausurâ virgines ad proprios parentes transmiserint nutriendas, suasque operas, ne à propriis parentibus repellerentur, famulitia & opificia pro pane apud eos quærendo locaturas. Vidimus multoties facilè dissipatis Monasteriorum exiguis facultatibus, necesse fuisse quasi in communi naufragio, ut singulæ Moniales privatim suo victui consulerent, suas operas externis pretio ad vitæ subsidium exhiberent, proprietatem rerum quascumque corradere possent, sibi ad vitæ privatæ necessitates allererent, tempora orationi, vel lectioni destinata manuum labori insumerent, colloquia cum externis, à quibus subsidium aliquod sperabant, miscerent, ex quibus contingeret omnem interiorem & exteriorem disciplinam prorsus evanescere.

XIV. Et utique si adhibitis duabus superiùs præscriptis conditionibus, adhuc illicitum, & simoniacum esset de alimentorum contributione in Monasteriis convenire; pari, aut etiam fortiori ratione simoniacum esset Sacerdotibus circa justam & approbatam taxationem pacisci cum illis qui ab eis Missas, aut Missarum anniversarias celebrationes postulant: nec enim sacratior est, aut augustior intra Monasterium admissio quàm incruentum corporis & sanguinis Dominici Sacrificium, cùm nihil habeat Ecclesia quod hujus celebrationis sanctitatem æquiparet. Pari quoque ratione vocabitur simoniaca quæcumque protestatio, conventio & exactio distributionum pro Officiis Divinis in Choro, & quorumcunque stipendiorum pro Ecclesiasticis & sacris ministeriis, & procurationum pro Ecclesiarum visitationibus. Et certè justissima horum stipendiorum causa, omniumque præcipua eadem est tum in sacris Ecclesiæ ministeriis, tum in religiosa Monialium societate victus & alimonia Deo ministrantium.

XV. Inter Sanctissimos Præsules qui omnium seculorum decursu commissas sibi Ecclesias sanctissimè administrarunt, vix, imò ne vix quidem ullus censeri queat canonicæ disciplinæ tenacior Sancto Carolo Borromeo

romeo Mediolanensi Antistite, quem proposuit Deus omnibus Ecclesiæ Pastoribus in exemplum sacri zeli, constantiæ & vigilantiæ Episcopalis. Cùm verò ejus omnes Constitutiones tum ad Diœcesim amplissimam, tum ad universam, cui ut Metropolitanus præerat, provinciam spectantes exactissimâ diligentiâ collectæ fuerint in amplissimum volumem inscriptum *Acta Mediolanensis Ecclesiæ*; cumque accuratissima ipsius vitæ historia à pluribus qui diu cum illo versati fuerant Scriptoribus edita fuerit, nullum tamen tum in illis Constitutionum ejus collectionibus, tum in ejus vitæ serie, vel leve indicium reperitur, quo possit quis judicare sanctissimum & vigilantissimum Antistitem conatum fuisse ex tam multis, quibus invigilabat Monasteriis, imaginarium istud simoniæ genus pro necessariis in pauperibus Monasteriis postulantium puellarum alimentis eradicare.

XVI. Circa istas ingredientium Monasteria, sive ultroneas, sive conventionales obligationes temporalium facultatum, operæpretium fuerit referre Constitutiones ejusdem Sancti Caroli, per quas prudenter consulitur & puellarum ingredientium libertati circa professionem, & ipsorum Monasteriorum indemnitati. Constitutiones istæ habentur in duabus quibus vir Sanctus præsedit Synodis provincialibus, scilicet in prima anni 1565. cap. de novitiis ad professionem recipiendis: & in secunda anni 1569. tit. 3. de iis quæ ad Moniales pertinent. In his ergo statuitur, ut in ipso initio admissionis puellæ intra Monasterium contributio dotalis neque relinquatur in manibus parentum puellæ, neque in manus Monasterii consignetur, sed deponatur in manibus probi & facultatibus commodè instructi viri ab ipso Monasterio approbati, hac lege, ut si puella vel moriatur novitia, vel professionem emittere nolit, reddatur pecunia illis qui eam contribuerant. Sic enim providetur libertati puellæ, si dos de manibus Monialium non sit repetenda, sed de manibus depositarii, vel sequestri. Si verò contingat puellam exacto probationis anno profiteri, consulitur juri Monasteriorum, quæ pleruinque non possunt à morosis parentibus promissam dotem recuperare, qua ex causâ Monasteria sæpe ad paupertatis angustias redigi solent.

XVII. Extravagans Urbani IV. quæ est 1. de simonia, excommunicat cum reservatione ad supremam Sedem omnes exigentes aut paciscentes atque solventes aliquid, tam viros quàm fœminas, pro ingressu Monasteriorum cujusvis sexus, cœnas, prandia, pastus, pecunias, jocalia, aliásve quascunque res etiam ad usum Ecclesiæ vel pietatis destinatas. Ipsos verò Conventus, Capitula, Monasteria suspensionis sententiæ subjicit. Hanc extravagantem posteriores Summi Pontifices mitigarunt, Innocentius VIII. Martinus V. Clemens VII. Ex his Martinus V. declaravit se eximere ab hujus Extravagantis pœnis Moniales, aliásve personas de dote negotiantes aut convenientes ad ingressum fœminarum in Monasteriis recipiendarum, ut refert Sylvester verb. *Simonia*, num. 15. Hoc idem declaravit

ravit per speciale Breve Clemens VIII. non esse Moniales simoniæ reas paciscendo de dote recipiendarum pro sufficienti & congrua sustentatione. Et refertur à Basilæo Capucino in compendio privilegior. verbo *Moniales*, num. 16. & à Ludovico Miranda tract. de Monialibus, quæst. 8. art. 7. conclus. 1. Navarra in comment. ad cap. *Quoniam*, de simon. & in Manuali, cap. 27. num. 106. Lessio lib. 2. cap. 35. dub. 23. num. 131. Bonacina tract. de excommunic. in particulari, disput. 2. quæst. 3. puncto 29. num. 6. Quatenus autem Sylvester verb. *Simonia*, quæst. 19. & Navarra Manual. cap. 23. num. 111. dicunt excommunicationem nullam incurri nisi in Ordine & Beneficio, significant hoc ipso non esse receptam istam Extravagantem, quæ excommunicat simoniacos in Religionis ingressu; quod idem absolutè asserit loco citato Lessius. Verumtamen cùm mitigationes prædictæ Summorum Pontificum sola exonerent fœminarum Monasteria, posset adhuc ista Extravagans in suo robore perdurare circa Conventus & Monasteria virorum.

XVIII. Statuit caput unicum, §. *Sanè*, de statu Regul. in 6. in hunc finem, ut Monialium clausura commodiùs observetur, ne in Monasteriis Ordinum non Mendicantium aliquæ deinceps recipiantur in Sorores, nisi quot poterunt de ipsorum Monasteriorum bonis, sive proventibus absque penuria sustentari. Ne, ut ait ibi Glossa, contra proprium institutum cogantur mendicare. Concilium verò Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 3. constituit ut in Monasteriis & domibus, tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cujus generis declarat solas esse de cætero Fratrum Capucinorum & Minorum de Observantia domos, is tantùm numerus constituatur & conservetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. His verò Constitutionibus cumulatè satisfaciunt & obtemperant Monasteria, quæ cùm non habeant sufficientes redditus ad victum noviter postulantium, requirunt ab eis contributiones, quarum præsidio possit Monasterium eis victum commodè subministrare. Cùm enim nova illa contributio inter Monasterii facultates computetur, sequitur per novas illas admissiones in Religionem nullatenus excedi numerum eorum qui ex redditibus Monasterii, aut ex consuetis eleemosynis ali possunt. Et intentio Concilii violaretur, si ad Religionem tales postulantes absque sustentatione admitterentur.

CAPUT VI.

Alia quædam circa simoniam difficultates elucidantur.

I. QUAVÒ quæritur, an sit simoniaca Reliquiarum venditio, aut locatio? Respondendum affirmativè, cùm Reliquiæ sint res sacræ, & in venditione & locatione pretium necessariò intercedat. Ita decernit Concilium Generale sub Innocentio III. can. 62. & habetur in cap. fin. de Reliquiis & venerat. Sanctorum. His suffragatur Jus Civile, l. 3. C. de sacros. Ecclesiis. Sanè ut de Vasis sacris superiùs docui, ac de Calicibus consecratis, possunt eadem ratione vasa emi aut vendi, in quibus conditæ sunt sacræ Reliquiæ, dum nullatenus intendatur Reliquiarum venditio, neque harum ratione pretium augeatur. Abbas in cap. fin. de Reliq. Sylvester verbo *Reliquiæ*, Suarez tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 14. num. 24. Præterea licitum est Reliquias de infidelium aut impiorum manibus pretio redimere. Proinde celebratur pietas Sancti Bonifacii Martyris, qui Martyrum Reliquias de carnificibus pretio redimebat; nec non Luitprandi devotio Longobardorum Regis, corpus Sancti Augustini Ecclesiæ Doctoris de manibus Barbarorum qui Sardiniæ dominabantur, ea insula ingenti persoluto pretio Ticinum transferentis.

II. Quæritur nonò, utrum aliis quoque titulis præter jam recensitos fas sit pecuniam pro rerum spiritualium contributione dare, vel accipere? Respondeo licere, tum ratione laboris, tum ratione debiti ad ministri sustentationem stipendii: nunquam tamen præcisè ratione sacri ipsius ministerii. Hæc propositio divinis testimoniis adstruitur, dicit enim Christus Dominus de sacris Ministris; *Dignus est operarius mercede sua.* Matth. 10. Apostolus quoque 1. Cor. 9. *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte ejus non manducat? Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos vestra carnalia metamus? Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt; & qui altari deserviunt, de altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere.* Idemque 1. Timoth. 5. *Qui benè præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina.* Idque apud omnes gentes etiam infideles naturalis luminis ductu receptum est. Ideoque Gentiles Ægyptiorum Sacerdotes sumptibus publicis alebantur, Gen. 47.

III. Decimò

III. Decimò quæritur, num possit Episcopus aut Parochus pecuniam exigere ad sacrum & spirituale ministerium, quod ipse tenetur ex officio præstare? Supponimus enim, posse exigere in iis quæ non tenetur exhibere ex obligatione officii. Distinguendum itá est: Vel ad ea præstanda quæ sunt officii sui habet congrua, & vitæ suæ honestè sustentandæ stipendia; vel non habet. Si habet, nihil potest exigere; & si quid exegerit, tenetur restituere, ut docent Caietanus ad 2. 2. quæst. 100. art. 3. Petrus Navarra lib. 4. de restitutionibus, cap. 12. num. 97. & Jus ita disponit cap. *Suam nobis*, de simon. ubi Papa Capellanum condemnat qui pro exequiis defunctorum, & pro nuptiarum benedictionibus pecuniam exigebat; & Episcopo ejus mandat non solùm ut ei prohibeat, sed etiam compellat ad debitam restitutionem. Ibique Glossa docet, quando redditus ad vitam sufficientes desunt, licitum esse Parocho aliquid pro exequiis exigere etiam ab invitis, modò justam & rationabilem summam (præsertim si quæ ab Episcopo, vel à statuto taxata fuerit) non excedat, neque exigat per debiti ministerii sui subtractionem, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 3. in corp. Qui ibid. ad 3. perspicuè dicit, quod si habet statuta stipendia ex Ecclesiæ redditibus (bona enim patrimonialia huic exactioni minimè obstant) nihil potest efflagitare pro debito suscepti officii: quod pariter docet & probat Caietanus ad art. 2. d. quæst. 100. Cæterùm ubi Canones aut approbata statuta permittunt exigi etiam à Ministris Ecclesiastico proventu sufficienter provisis pro certis quibusdam debitis functionibus, qualis est Episcopis permissa à jure procuratio pro Diœcesis visitatione, aut pro Ecclesiarum consecratione; itemque Canonicis distributiones diatiæ pro assistentia in Choro, tametsi fructus habeant ex Præbendis sufficientes; his & aliis casibus jure communi aut statuto particulari expressis poterit stipendium ejusmodi exigi, & non aliter. Vide Glossam in d. cap. *Suam nobis*. His adde ubi piâ fidelium consuetudine receptum fuerit ut aliquid Parocho contribuatur, eam servari consuetudinem jubere Concilium Generale relatum in cap. *Ad Apostolicam*, de simon.

IV. Sponte quoque oblata recipi non prohibentur, dum absit abusus, vel scandalum. Sanè quæ sit mens Ecclesiæ circa exactiones pro debitis in visitatione procurationibus, non meliùs resciri potest quàm ex duobus œcumenicis Conciliis Lugdunensi & Tridentino. In primis Lugdunense sub Gregorio X. prohibet Prælatis visitantibus aliquid nomine procurationis etiam sponte oblatum recipere præter sola victualia moderata, cap. 1. & 2. de censib. in 6. Deinde Bonifacius VIII. hoc limitat, ut possint debitorum victualium accipere à volentibus æquivalentem pecuniam, sed præterea nihil, cap. 3. eod. tit. Postremò Concilium Trident. sess. 24. cap. 3. prædictam Constitutionem Concilii Lugdunensis instaurat, jubetque visitatorum, sed non ipsius visitantis arbitrio relinqui optionem suppeditandi moderata victualia, aut horum loco pecuniam illis æquivalen-

tem. Districtéque prohibet, ne cujuscumque vetéris consuetudinis obtentu aliud quidquam à visitantibus petatur, aut etiam sponte oblatum accipiatur.

V. Cùm igitur vetet Tridentinum visitantibus quidquam aliud accipere, licèt vetus consuetudo eis indulgeret oppositum, præter sola victualia moderata, pari ratione non est facilè indulgendum in sacris ministeriis ex officio debitis, ut minister sufficientibus aliunde proventibus Ecclesiasticis provisus, obtentu consuetudinis & authoritate d. cap. *Apostolicam*, de simon. indiscriminatim à particularibus exigat. Neque enim pia liberalitas parochianorum quorundam fortasse ditiorum aliis parochianis præjudicare, aut cupiditati Parochi obsecundare debet. Hac enim ratione turpis aspergitur Ecclesiæ labes avaritiæ, sacrorumque ministeriorum nundinationes prostant, decor & honestas status Ecclesiastici disperditur ex effusiore licentia lucrum captandi, vel munera recipiendi. Sic enim fit ut pudefiant, & ut cum Apostolo loquar, confundantur ii qui non habent, nec ausint præ pudore Parochum interpellare. Evenit etiam quandoque, ut ministrorum cupiditas quasi jure piæ & præscriptæ consuetudinis illud exigat quod ab initio fuerit in aliquibus fortè voluntarium, in aliis verò ex pudoris respectu coactum. Dicit verò Lessius lib. 2. de justitia, cap. 35. dub. 8. num. 49. optandum esse ut sic introductæ consuetudines abrogentur; quia speciem quandam referunt negociationis, & tenuibus parochianis sunt onerosæ. Quicunque verò existimant quæstum esse pietatem, audiant monentem Apostolum 1. Timoth. 6. *Est autem magnus quæstus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta & quibus tegamur, his contenti simus.*

VI. Undecimò quæritur, an licita sit compositio pecuniaria in causis dispensationum, sive penes Romanam Curiam, sive penes Ordinarios? Pro certo statuendum est, nihil posse exigi, vel dari in pretium dispensationis, nec summo ipsi Pontifici; cùm dispensatio sit actus Ecclesiasticæ & spiritualis potestatis, quæ non potest citra simoniam Juri Divino oppositam pecuniâ compensari, Christo præcipiente Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date.* Et Concilium Trident. sess. 25. cap. 18. decernit apertè, nonnisi gratis & cum justa causa, simulque urgente dispensari posse per quoscunque Prælatos. Sanè hac voce, *gratis*, non vetat onus imponere erogandi eleemosynam pauperibus, vel Ecclesiæ; sed hoc solùm prohibet, ne ipse Prælatus ex dispensatione lucrum sibi suisve captet, ut benè Lessius notat.

VII. Duodecima difficultas, utrum Vasa sacra, Altaria, sacræ Vestes, & Ecclesiarum ædificia vendi possint? Respondeo affirmativè de Vasis & Vestibus sacris, & de Altaribus, cùm hæc omnia sint secundùm substantiam materialia, spiritualibus verò tantummodò antecedenter annexa

nexa, dummodo pretium & intentio versentur solummodò circa id quod est materiale, nullo respectu habito ad consecrationem, vel benedictionem his accessoriam & annexam. Ita post S. Thomam 2. 2. quæst. 100. art. 2. Navarra Manual. cap. 23. num. 99. in fine, & Bonacina de simon. disp. 1. quæst. 4. num. 12. & ibid. §. 11. num. 2. At verò secus dicendum de Ecclesiis; etsi namque in his quoque par videatur ratio, earumque sit materialis substantia cui accessoriè jungitur benedictio vel consecratio; Jus tamen Canonicum de his speciatim declarat, neque vendi, neque redimi posse, cap. *Querelam*, de simon. Quinimò dispar quoque in his ratio existit; Calices enim, portatilia Altaria, Coronæ, vel Imagines benedictæ, quibus est annexa Indulgentia, possunt ad privatorum dominium pertinere; Templa verò semel Deo dicata publici juris sunt, cap. *Noverint*, 10. q. 1. & l. *In tantum*, §. *Sacra*, D. de rer. divis. & l. *Ædes sacræ*, D. de contrah. empt. & Instit. de rer. divis. §. *Locus*.

VIII. Postremò quæritur, utrum sine simonia vendi possit terra ad sepulturam? Quanvis terra ad sepulturam benedicta censeatur inter res antecedenter spiritualibus annexas, quarum materia, quæ adhuc supereſt, antecessit qualitatem illam, seu accidens spiritualitatis; atque ita videatur idem in hac parte statuendum, quod de Calicibus & Altaribus consecratis, quæ fatentur omnes propter eandum materiam pretio æstimabilem vendi posse; attamen vendi sepulturas multiplices prohibent Canones. Concilii Meldensis canon 72. hoc fieri districtè vetat. Item canon *Questa est*, cum tribus canonibus seqq. 13. quæst. 2. & caput *Abolendæ*, de sepult. & caput *Audivimus*, de simon. Quin Legislatores sapienter perspexerunt, sepulturam esse ultimum Christianæ pietatis officium, & maximè odiosam fore Sacerdotum avaritiam, si exinde quæstum captarent. Cæterùm si quis sibi suisque hæredibus velit Sepulturæ locum ita proprium acquirere, ut non sit deinceps liberum aliorum Fidelium corpora cò inferre, tunc ratio prohibitionis canonicæ cessat, propter peculiare, & cum aliis incommunicabile dominium loci, atque sub hac ratione pretio rationabili vendi posse locum sepulturæ docent Suarez de Relig. tract. 3. lib. 4. cap. 14. num. 18. & seqq. Reginaldus lib. 23. cap. 16. num. 22. & alii. Sicque usus ubique receptus obtinet. Ratio liquet, quia debitæ sepulturæ denegatio, quam urget canon *In Ecclesiastico*, 13. q. 2. non secum involvit perpetuam & hæreditariam dominii translationem, neque ipsius ad alicujus personæ aut familiæ servitutem perpetuam: quæ quidem obligatio & servitus nullatenus est ad debitam & Ecclesiasticam Fidelium sepulturam necessaria, cùm possit cadaver aliquod terræ mandari, eadem remanente terrâ sub dominio & potestate Ecclesiæ: illa verò perpetua servitus, & dominii alienatio est proculdubio pretio æstimabilis.

CAPUT VII.

Utrum simonia committatur in pensionibus Beneficiorum? Jura quoque harum pensionum discutiuntur, necnon Ecclesiasticarum dispensationum.

I. IAM hîc quæritur qua ratione Papa possit absque delicto simoniæ permittere & constituere pensiones, etiam cum obligatione illas largiore pecuniâ redimendi super Beneficiis & Episcopatibus, de quibus pleno jure providet; aut ipse per se conferat Dignitates Ecclesiasticas & Beneficia cum pensionum obligatione in tertias personas, quæ nihil unquam juris habuerunt circa Dignitates illas aut Beneficia? Multa quidem speciem mali habent, & multis in Ecclesia malis & abusionibus causam præbent, & præstaret nunquam introducta fuisse; sed ex quo introducta sunt, magnum sibi Theologi & Canonistæ laborem præscribunt, & diverticula tenuissimarum rationum hinc inde perquirunt, quibus illa semel introducta justificari posse videantur: cùm tamen satius foret præjudicia nimiâ facilitate, aut etiam per adulantium & Partibus addictorum quorundam Curialium Doctorum consilia & suggestiones introducta nunquam de cætero in consequentiam vel exemplum proponi, sed quamprimùm aboleri. Diversi ergo diversa respondent. Quidam existimant, Papam nullam posse committere simoniam, & quidquid ejus permissu fit, eo ipso ab omni simonia purgari. Alii esse rerum Ecclesiæ dominum, & proinde posse ad libitum de illis pleno jure disponere. Alii nullam contra Jus Divinum esse simoniam, nisi præcisè intendatur ratio pretii circa illam Beneficii partem quæ spiritualis est; ratione autem motivi conferre pecuniam pro Beneficio, non esse Jure Divino, sed tantùm Canonico prohibitum, sed isto Jure Papam non astringi. Aliis placet ad solum Summum Pontificem pertinere jus ac potestatem sejungendi à spiritualibus ea quæ sunt spiritualibus annexa temporalia, tum in re beneficiaria, tum in aliis quibuscunque rebus; atque ista temporalia ita sejuncta posse sub eadem authoritate quâ fuêre sejuncta, tradi pecuniæ interventu. Cæterùm opiniones istas satis superque refutavi hujusce libri cap. 1. & cum S. Thoma probavi Papam & peccare posse delicto simoniæ, eundemque non esse dominum, sed tantùm dispensatorem

pensatorem à Domino Deo constitutum rerum Ecclesiæ, reddendæ rationi bonæ aut malæ dispensationis obnoxium apud Deum, à quo constitutus fuit. Vide S. Thomam 2.2. quæst. 100. art. 1. ad 7. Hoc insuper probavi initio libri, omnem pecuniæ contributionem ad Beneficia consequenda, directè opponi tam divinæ & naturali, quàm canonicæ & Ecclesiasticæ prohibitioni.

II. Itaque ad stabiliendam illam in Summo Pontifice potestatem circa Beneficiorum & Dignitatum diminutiones pro constituenda clericali pensione in alterius gratiam, sufficit non esse Jure Divino prohibitam, quando justa & rationabilis causa suadet: sed ubi non subest justa causa in his dispensandis, peccare tum ipsum Summum Pontificem, tum illum qui ex hac dispensatione lucrum percipit, eo quòd non fuerit fideliter & ad mentem supremi omnium Domini dispensatum; quemadmodum Sanctus Bernardus innumeris locis, tum in libris de consideratione ad Eugenium Papam, tum in suis passim epistolis, tum in tractatu de præcepto & dispensat. applicat Summo Pontifici illud Pauli Apostoli: *Jam hîc quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Idemque Apostolus testatur datam sibi à Domino potestatem in ædificationem, & non in destructionem, 2. Cor. 13. Talis esset, exempli gratiâ, pensio super proventibus Episcopatus unius ad gratificandum alteri Prælato prædiviti, & in Aula sive Apostolica, sive Regali magnum consequuto favorem, quique nullum speciale jus ad illum sic oneratum Episcopatum habuerit. Talis enim dispensatio sacrilega est & mera rerum Ecclesiæ dissipatio ad gratificandum luxui & ambitioni seculari, vel avaritiæ hominis, qui vel uno ex his vitiis se planè arguit indignum omni Prælatura & Ecclesiastico Gradu. Sed ubi pensio applicaretur necessitatibus Ecclesiæ, aut alimoniis pauperum, aut reservaretur ad vitam resignantis in favorem, aut constitueretur in ejus gratiam qui studio pacis transigit in lite mota super Beneficio; itemque in mutua Beneficiorum habentium inæquales proventus permutatione, ut statutâ pensione illa inæqualitas compensetur: his certè casibus Superior dispensans nullo modo peccaret, quia tunc justæ & rationabiles causæ id suaderent. In hoc similiter licitarum super Beneficiis pensionum genere illæ sunt quæ reservantur ad victum Coadjutoris constituti in locum provisi de Beneficio, qui præ animi, vel corporis infirmitate non potest munera & officia quibus obstrictum est Beneficium exercere. Sed plenius de pensionibus egi suprà, libro 2. cap. 13. quò Lectorem remitto.

III. Quædam sunt etiam Divini Juris obligationes, non omnes utique, sed illæ solæ quibus nemo adstringitur nisi dependenter à propria & libera hominis electione, à quibus Ecclesia ad salubre animarum regimen accepit non à seipsa, sed à Christo Domino potestatem ex justa & rationabili causa dispensandi, in his verbis contentam: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Hoc enim prorsus necesse est ad regimen

men animarum quod primariis Ecclesiæ suæ Pastoribus Deus contulit, habita ratione infirmitatis & mutabilitatis humanæ. Frequenter enim contingit ut homines insolito quandoque fervore, nec satis prævisis quæ postmodùm se exerent difficultatibus & incommodis, adstringant se religione voti satis quidem voluntariè, sed non satis providè aut considerate: unde in eas prolabuntur angustias, ex quibus si Ecclesiæ miseratio ac potestas illos per dispensationem aut commutationem aliquam non expediat, æterna illorum salus ex animi desperatione, aut inconstantia infirmitateque deplorata sit. Neque habent hac in parte Novatores hæretici unde Sanctæ Christi Ecclesiæ insultent, quasi sibi jura divinitatis usurpet; cùm ipsi omnia Orthodoxorum vota & supererogationis opera despiciant, & violanda esse doceant: eorumque Patriarchæ post integri anni probationem & deliberationem, nuncupata Deo solennia vota audacissimè effregerint, & adhuc videamus effringere libidinis effrenatæ stimulis percitos, *habentes damnationem,* manifesto Apostoli testimonio, *quia primam fidem fregerunt.* 1. Timoth. 5. *Adolescentiores* (inquit) *viduas devita: cùm enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Jus itaque divisum duplex spectandum est; unum quidem quod omnes indiscriminatim homines adstringit, quale est falsos Deos non colere, non pejerare, non adulterari, Superioribus subesse, Deum venerari, proximo in necessariis opitulari. Hæc & similia nullam admittunt dispensationem Ecclesiasticam. Aliud verò genus neminem adstringit nisi eos qui se propria libertate & spontaneè devinxerunt, religiosa scilicet pollicitatione apud Deum; cùm ejus tota materia non nisi in supererogatoriis operibus subsistat. Atque in his dispensatione laxandis potestatem habet à Christo Ecclesia, à quo regimen accepit animarum, ut quæ ad hunc finem solverit in terris, soluta habeantur & in cœlis, dummodò non temerè ac abusivè, sed judicio & ratione procedat, quemadmodum debet in aliis quoque dispensationibus, cùm potestas ista collata ei fuerit, teste Apostolo, in ædificationem, & non in destructionem.

IV. Ut autem tractationem istam pensionum materia concludat, sciendum tres esse pensionum species earum quæ ex alieno Beneficio percipiuntur, scilicet temporalem, spiritualem, & mediam. Temporalis est quæ datur ab Ecclesia propter aliquod ministerium temporale, sive præstitum, sive præstandum Ecclesiæ: ut si pensio ex Beneficiis vel Decimis præstetur alicui Principi ad hoc ut suis armis tueatur Ecclesiam adversùs Infideles; aut Oeconomo negotia Ecclesiastica gerenti, aut Advocato pro Ecclesia patrocinanti, aut procuratori ad lites. Spiritualis est quæ fundatur in ministerio merè spirituali, qualis est quæ datur Coadjutori Episcopi, vel Parochi. Media est quæ in causa quidem spirituali constituitur, non tamen refertur ad præstandum officium spirituale, qualis est quæ inopi Clerico ad vitæ sustentationem conceditur. Harum trium prima species est laïca,

laïca, reliquæ duæ Ecclesiasticæ. Ad has justa requiritur causa, sine qua ii qui obtinent, peccant etiamsi cum eis Papa dispensaverit, ut docet Toletus lib. 5. cap. 73. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 38. num. 204. eaque communis est Theologorum sententia, duce S. Thoma 2. 2. quæst. 100. art. 1. ad 7. qui æquiparat peccatum ejus qui pecuniam accipit à dispensatore aut procuratore, quem scit malè commissam sibi pecuniam dispensare, cum eo qui sine justa causa quæ vergat in Ecclesiæ commodum aut utilitatem, recipit pensionem Ecclesiasticam ex Papæ dispensatione.

V. Pensio laïca quæ propter aliquod ministerium temporale tribuitur sive laïco, sive Clerico de bonis Ecclesiæ, potest redimi, atque etiam pretio vendi sine simonia; nec spectatur conditio personæ, etiam Sacerdotis, si tribuatur pro ministerio merè temporali, qualis est pulsatio campanarum, aliquorum negotiorum gestio. At verò pensio clericalis, quæ non nisi Clerico dari potest, & traditur pro officio spirituali, non potest vendi, ac pretio commutari citra simoniam. Et præclarè dicit Toletus lib. 5. cap. 83. num. 2. *Sicut Papa cùm dispensat in voto non facit hominem securum in conscientia, nisi causa adsit, ita in pensionum & Beneficiorum distributione. Causa autem hæc debet esse in utilitatem Ecclesiæ, cujus sunt bona: si enim nullâ viâ in Ecclesiæ hujus, vel Universalis utilitatem tendat, non est causa legitima.* Hæc Toletus.

VI. De onere impositio vel imponendo in renunciatione Beneficiorum aut Dignitatum Ecclesiæ, ut resignatarius, aut quicunque de novo provisus teneatur annuam pensionem oblatâ protinus integrâ summâ redimere atque extinguere, quanvis fortasse moriturus sit eodem ipso anno, eodemque per ejus mortem, quæ omnia solvit, extingui pensionem necesse sit; & quanvis alia hæc succurrat ratio, quia pensio clericalis quæ in vim Bullæ Pii V. quæ incipit, *Ex proximo*, editæ anno 1571. pensiones super Beneficiis, & aliæ quæcumque Ecclesiasticæ factæ fuerint Juris sacri & spiritualis, atque ex consequenti non possint in pactionem pecuniariam deduci, ne quidem in Gallia, ubi videmus hanc Pii Bullam vigere & servari ab omnibus qui timoratæ sunt conscientiæ: his tamen sacris repagulis non obstantibus, illi qui apertâ nundinatione suos Episcopatus & Præbendas lubenter venditioni exponerent, nec alia impediuntur ratione quàm quia id sibi successurum desperant, excogitarunt demùm novam vafritiem, cujus nullum est in toto Jure Canonico vestigium, ut scilicet impositioni annuæ pensionis adjungatur obligatio illius vel statim, vel paulò post extinguendæ, oblatâ illa summâ multò copiosioris pecuniæ, quo pretio cupivissent Episcopatum aut Præbendam vendere, nisi pudor aut desperatio successus obstitisset. Cæterùm id ipsum quod simpliciori & directâ viâ non succederet, id moliuntur & obtinent per ambages & viæ circuitum, superadjuncto ad vitium simoniæ altero calliditatis hominibus illudentis vitio per excogitatam istam sacræ pensionis per

septuplo ampliorem pecuniam simul & semel extinguendæ obligationem: ut his postremis seculis evidentiùs quàm olim verificetur sancti Davidis querimonia ista: *In circuitu impii ambulant.* Certè duo meritissimi Canonales inter eruditissimos præcipui, diuque in Romana Curia versati, Cajetanus opusc. 16. quæst. 10. & Toletus lib. 5. cap. 92. num. 2. constanter affirmant illum esse simoniacum, quicumque cedit alteri Beneficium cum pensionis onere, addito pacto ut statim pensio redimatur; qui nunc abusus est usitatissimus in Curia frequentissimus. Quanvis idem Toletus admittat licitum esse ex postfacto, & præter habitam ab initio conventionem, si successu temporis Partes inter se conveniant libertate mutua & spontanea, ut extinguatur pensio solutione quinque annatarum, irrequisitâ etiam Summi Pontificis aut Ordinariorum approbatione: quâ tamen in re neminem Toletus suffragatorem habet.

VII. Idemque nunquam satis laudatus Cardinalis Toletus, qui ex omnium Theologorum sententiâ damnat simoniæ omnem super Beneficio etiam à Summo Pontifice constitutam pensionem, nisi justâ & rationabili causâ nitatur, & hanc causam asserit in ipsius Ecclesiæ, cujus sunt bona, utilitatem necesse esse provenire, his verbis concludit libri 5. caput 83. *Secundò requiritur modus, ne tot cumulentur pensiones ut sustentationem excedant convenientem hominis. Unde mirabilis est abusus eorum qui multis hinc inde se onerant pensionibus, cùm unde vivere possint pro conditione sua habeant. Et quod pejus est, nulla adest causa propter quam vel unam possint habere; quibus vix potest persuaderi, ut vel minimam pensionem à se expellant, sed morte coguntur malè possessa & retenta dimittere.* Tam frequens est hic abusus, & quod ex illo sequitur animarum exitium, ut nunquam satis damnari, vel deplorari à piis & sanctis hominibus possit, quos cum Regio Propheta zelus domus Domini comedit, & cum eo diligunt decorem domus Dei: domus, inquam, illius quam decet sanctitudo in longitudinem dierum. Idemque Toletus d. lib. 5. cap. 81. num. 4. ait dispensationem Papæ valere in foro externo, sed nullatenus in foro conscientiæ, nisi nitatur justâ causâ utilitatis aut necessitatis Ecclesiæ. Eadem asserit Cajetanus verb. *Beneficium*, num. 9. & ante hos sanctus Bernardus lib. de consider. cap. 10. *Ubi necessitas urget, dispensatio excusabilis est: ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico communis, non propria; nam cùm nihil horum est, non planè fidelis dispensatio est, sed crudelis dissipatio.* Hæc S. Bernardus secundùm alteram editionem lib. 3. de considerat. versùs finem.

CAPUT

CAPUT VIII.

Simoniacorum pœnæ canonicæ.

I. POENÆ quas simoniacis Canones infligunt, tres distinguuntur in Extravaganti *Cùm detestabile*, de simonia. Prima est censuræ, nimirum excommunicationis latæ sententiæ, quæ ipso facto incurritur à particularibus; & suspensionis ab Ordinum exercitio, cum utriusque pœnæ reservatione ad supremam Sedem. Secunda est invaliditatis actus simoniacè facti, quod spectat ad Beneficii aut pensionis Ecclesiasticæ collationem, ut teneatur sic provisus Beneficio quamprimùm aut clericali pensione se absolutè abdicare, omnesque perceptos à se fructus restituere. Tertia est onus restituendi pretium, de quo infrà tract. 6. tit. 9. Mediatores item simoniæ eadem censurâ Papæ reservatâ ligantur, si realiter completa simonia fuerit in Beneficio, vel in Ordine, aut etiam in Religionis ingressu, sicubi viget Extravagans *Sanè*, de simon.

II. Porrò simoniacorum pœnæ canonicæ, præsertim verò excommunicatio, non habent locum nisi ex quo simonia ab utraque parte completa fuerit reipsa, hoc est ut ex una parte datum fuerit pretium simoniacum, sive in totum, sive etiam ex parte; & contributa fuerit altera ex parte res spiritualis ac sacra. Unum enim horum sine altero minimè sufficit ad hoc genus pœnæ. Ita docent Gomesius in regul. Cancellariæ de trien. quæst. 12. Navarra Manual. cap. 23. num. 104. ambo asserentes hanc esse praxim & stylum Romanæ Curiæ & Rotæ, ut Beneficium simoniacè receptum non vacet ipso jure, & qui sic provisus fuit, non sit excommunicatus; & si [illegible]tè Sacrum celebret, non evadat irregularis quandiu pollicitum pretium [illegible] fuerit saltem pro parte exsolutum, quanvis ob eam culpam justè possit [illegible]udicis sententiam excommunicari, aut privari malè parto Beneficio. [illegible] quoque qui tot annos Romæ docuit & scripsit, affirmat hanc pariter esse Romanæ Pœnitentiariæ praxim. Zerola quoque parte 1. verbo *Simonia*, num. 7. & Bonacina tract. de simon. disput. 1. quæst. 7. puncto 2. num. 25. aliique communiter docent, posse in conscientia retineri Beneficium ab eo qui ut illud obtineret, pactus fuerat de pretio, quod tamen realiter non solvit, neque promissis stetit.

III. Si quis bona fide Beneficium obtinuit alieno interventu, ignorans simoniam pro hac re ab altero commissam, juvabitur Beneficio triennalis possessionis pacificæ, si integro triennio hujus simoniæ no[illegible]m non [illegible]uerit.

habuerit. Gomesius ad regul. de trien. possess. quæst. 12. Rebuffus tract. de pacific. possessor. num. 241. Bonacina de simon. disp. 1. quæst. 7. §. 2. num. 14. Sed nondum dilapso triennio, ex quo provisus simoniacè istam simoniam se inscio factam resciverit, tenebitur purè resignare, præterquam duobus in casibus. Primò si ea simonia ab altero facta fuerit malitiosè ad infirmandam Beneficii futuram collationem. Secundò si is qui sic provisus fuit, ei præsè admonuerat ne ad hunc finem ulla fieret pecuniaria conventio, cap. *Nobis fuit*, & cap. *Sicut tuis literis*, de simon. Utroque ex his duobus casibus provisus nulla indiget dispensatione, quia Jus ei sufficienter providit. Verumtamen qui citra duos casus istos ignorans alterius pro se factam simoniam fuerit bona fide provisus, sed ante exactum triennium simoniæ hujus notitiam habet, poterit à proprio Episcopo dispensari, quanvis pretium simoniacum fuerit ab altero sine provisi culpa persolutum, & sic a suo Ordinario rehabilitatus poterit de novo provideri de eodem Beneficio citra recursum ad Papam. Guillelmus Durandus Speculi Juris lib. 2. tit. de diversis sententiarum [illegible]nis, num. 50. Joannes Andreas ejus Commentator ibid. Navarra consil. 97. num. 5. de simon. Zerola parte 1. de simonia, num. 4. & parte 2. eod. tit. num. 4. Deselva, cæterique communiter. Quin etiam Glossa hoc idem docet in cap. *De simoniacè*, & cap. *Ex insinuatione*, de simon. Licèt igitur caput *Nobis fuit*, in fin. eod. tit. neget posse per Episcopum in facta electione simoniaca dispensari, hoc esse intelligendum Glossa docet de simonia quam provisus rescivit & ratam habuit. Secus autem si bona fide ignoraverit, ut facilè colligitur ex d. cap. *De simoniacè*. Sed nihil est opus Doctorum decisiones scrutari, ubi Canones ipsi decernunt. At verò Canon 3. Concilii Placentini Generalis, cui Urbanus Papa II. præsedit, & refertur can. *Si qui de simoniacis*, 1. quæst. 1. decernit, inquam, Placentinus Canon 3. *Si qui tamen à simoniacis non simoniacè ordinati sunt, si quidem probare potuerint, se cum ordinarentur, eos nescisse esse simoniacos, & tunc pro Catholicis habebantur in Ecclesiâ, talium ordinationes misericorditer sustinemus; si tamen laudabilis eos vita commendat.* Deinde Canon qui sequitur quartus hæc addit: *Qui verò scienter se à simoniacis consecrari, imò exsecrari passi sunt, eorum consecrationem omninò irritam esse decernimus.* Et demùm qui sequitur Canon 5. ita constituit: *Quicumque sanè cupiditate parentum, cum adhuc parvuli essent, Ecclesias, vel Ecclesiarum partes per pecunias adepti sunt, postquàm eas omninò dimiserint, si canonicè iis eis vivere voluerint, pro misericordia ibidem eos esse concedimus; neque pro hoc facto à sacris Ordinibus removemus, si inveniantur aliàs digni.* His succinit caput *De simoniacè*, de simonia. *De simoniacè ordinatis certum non possumus dare responsum, nisi plenius cognoscamus qualiter fuerint ordinati; cum quidam licèt secundum quandam speciem simoniæ, utpote simoniacè, ipsis ignorantibus ordinentur, possint, quia simoniaci non sunt, in suis Ordinibus remanere.* Concilium itaque Placentinum sic distinguit de iis qui innocenter Ordines,

aut

aut pari ratione Beneficium innocenter per aliorum à se ignoratam simoniam, aut per simoniacum Collatorem, sed ut talem à seipsis ignoratum susceperint, ut Ordines quidem, cùm sint inamovibiles, retineant, eisque uti permittit: sed Beneficium, cùm sit amovibile, simpliciter resignent. Idque apertè significatur his Concilii verbis, *Postquam eas omninò dimiserint, sed mox sinceriore collatione de novo resumant.*

IV. De pensione clericali certum est quidem materiam esse simoniæ ei qui pretio illam in alterum transfert, aut per anticipatas solutiones privata authoritate extinguit. Sed controversia est inter Doctores, utrum in his incurratur excommunicatio? Respondeo cum Navarra cap. 23. n. 111. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 55. num. 22. Lessio lib. 2. cap. 35. dub. 25. num. 137. Reginaldo lib. 23. cap. 12. num. 175. cæterisque communiter, non incurri censuras in pensionibus. Non enim pœnæ sunt ampliandæ ultra casus à jure expressos, sed potiùs restringendæ, cap. *Pœna*, de pœnit. dist. 1. cap. *Odia*, de reg. jur. in 6. l. *Aut facta*, §. ult. D. de pœnis. Et nomine Beneficiorum non comprehendi solent pensiones temporales super Beneficiis impositæ.

V. Item quæritur de Prælaturis Regularium, ut sunt Abbatum, Priorum, Guardianorum, Provincialium, aut Generalium, quæ non consistunt in commissione ad nutum revocabili, sed per electionem aliámve providendi rationem alicui tanquam munus ordinarium deferuntur, utrum simonia in his completa & realis, perinde ac in Beneficiis inducat nullitatem actus, obligationem ad dimittendam Superioritatem, & excommunicationem Papæ reservatam. Respondendum ad hæc singula affirmativè, non modò quia eadem est ratio quæ in Beneficiis, aut quia hæ quoque Superioritates haud impropriè inter Beneficia computantur; sed etiam quia Extravagans *Cùm detestabile*, de simonia, hæc perspicuè decernit his verbis: *Per electiones verò, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasvis alias dispositiones, quas simoniacâ contigerit labe fieri, & quæ viribus omninò careant in Ecclesiis, Monasteriis, Dignitatibus, Prioratibus, Officiis Ecclesiasticis, & quibusvis Beneficiis.* Eademque Constitutione Paulus Papa II. simoniæ realis crimen in his commissum à quocumque, etiamsi Cardinalitiâ, vel Regali dignitate fulgeret, reservat solius Apostolici Culminis absolutioni. Ita docent Caietanus in Summula, verbo *Excommunicatio*, cap. 72. Armilla verbo *Excommunicatio*, cap. 59. Navarra cap. 23. num. 111. versic. *At nullus simoniacus*, & cap. 27. num. 106. Suarez de censuris, disputat. 22. sect. 5. num. 24. Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 25. num. 137. Qui omnes asserun[illegible]ere hanc Constitutionem quoad supradicta, & quoad easdem pœnas ex[illegible]mmunicationis; quas declarat incurri ab hujus simoniæ mediatoribus; simulque asserunt illas Regulares Prælaturas inter Beneficia rectè computari: verba verò Extravagantis *Officiis Ecclesiasticis*, si de aliis quàm illis electivis aut fixis Beneficiis, sed in significatione strictiori & communi intelligantur,

non esse usu & consuetudine recepta. His consequenter iidem Authores qua parte Extravagans illa districtè injungit iis qui resciverint hanc factam alicubi simoniacam pravitatem, ut admoneant hujus facti Summum Pontificem, asserunt non esse usu receptam, nec ad id obligari ullum, nisi fortè sit Curialis Sedis Apostolicæ. Eadem Extravaganti declarantur omnes qui Beneficia aut Regulares Prælaturas per simoniam adepti fuerint, sub animæ suæ periculo adstricti obligatione fructus omnes quoscumque inde percerperint restituendi. His assentitur Bonacina tract. de simonia, disp. 1. quæst. 7. §. 2. ubi hanc materiam multò solidiùs pertractat quàm in alio tractatu suo de Censuris in particulari, disp. 2. q. 3. punct. 24. ubi opposita quædam concludit contrarius sibi, & allegat Doctores quos ego exactè legens advertì planè oppositum docere quàm ipsis Author hic attribuat in hoc posteriore tractatu. Nec id vitio vertendum viro erudito, & de Ecclesia optimè merito.

VI. Extravagans 1. de simon. inter communes, declarat ipso facto incurri à singularibus personis dantibus & accipientibus, vel exigentibus pastus, jocalia, pecuniam pro Religionis ingressu excommunicationem; à Capitulis autem & Conventibus suspensionem ipso facto incurri, cujus utriusque vinculi solvendi extra mortis articulum potestas sit penes solum Romanum Pontificem. Sed hanc pœnalem Constitutionem non recipi docet ipsa ejusdem Extravagantis Glossa, & quamplurimi veteres & recentiores, quotquot docent excommunicationes de simonia ad solas restringi Ordinationes & Beneficia.

VII. Simonia in materia Beneficii omni ex parte completa facit reum inhabilem ad idem Beneficium. Disputatur an privet aliis pariter Beneficiis antea ritè obtentis? Item an reddat incapacem ad alia in futurum obtinenda? Quoad Beneficia legitimè antea obtenta tenendum est non vacare per simoniam supervenientem; nulla enim talis pœna in Jure hac in parte exprimitur, neque fieri in pœnalibus permittitur extensio ab una delicti specie in alteram, juxta textus suprà citatos, num. 4. Ita concludunt Suarez de religione, tom. 1. lib. 4. cap. 56. num. 19. & cap. 58. num. 3. Avila de censuris, p. 3. disp. 5. ad fin. Bonacina de simonia, disp. 1. quæst. 7. puncto 2. difficultate 1. num 1. & 2. ubi pariter hanc excludit pœnam ab anterioribus actibus ad acquirendum Beneficium ordinatis, ut electione, præsentatione. Adeò ut si electio, aut præsentatio puræ sint à simoniæ labe, sed subsequens collatio facta sit per simoniam, ipsa quidem collatio sit nulla & invalida, sed præcedens tamen electio & præsentatio validæ perseverent, quo fiat ut post obtentam à collatione simoniaca dispensationem nullatenus opus sit nova electione, vel præsentatione, sed solùm nova collatione.

VIII. Idemque Bonacina tract. de suspension. in particul. disp. 3. quæst. 1. punct. 5. n. 13. & inter Canonistas Felinus in cap. *Insinuatum*, de simon.

simon. Abbas in cap. *Cùm Clerici*, de pactis num. 2. Ugolinus de simon. tab. 1. cap. 19. & Gallicani Doctores Gregorius Tolosanus instit. benefic. cap. 26. num. 2. Papo tom. 1. Notariorum, lib. 2. pag. 90. Pastor lib. 3. de benefic. tit. 18. num. 17. Bengeus de simon. in benef. num. 43. secus de Beneficiis post simoniam acquisitis judicant. Cùm enim admittant nullatenus vacare antea legitimè acquisita Beneficia, consentiunt tamen quæcunque acquiruntur post excommunicationem Beneficia, necdum obtentâ dispensatione ac rehabilitatione à Summo Pontifice, nullatenus teneri posse, eorumve fructus percipi, sed perceptos esse restituendos; Beneficia verò ipsa vacare ipso jure, Extrav. *Cùm detestabile*, de simon. junctis Constitutionibus Pii IV. & Pii V. quas in hoc Regno usu receptas testatur ibidem Pastor. Junge his can. *Erga simoniacos*, 1. quæst. 1. quo statuitur simoniacos *esse omnino deponendos*. Ratio petitur ex incapacitate quam producit præcedens simonia.

IX. Verumtamen sublato per absolutionem illo incapacitatis obice, tum demùm debitè absolutus capacitatem recuperat ad nova Beneficia, juxta Martinum Navarram consil. 91. num. 5. & consil. 92. de simonia: & Petrum Navarram lib. 2. de restitutionib. cap. 2. num. 435. & seqq. Suarez de Religione tom. 1. lib. 4. cap. 58. ad fin. & plerosque alios dicentes ipsam Pii V. Bullam nec in ipsa Italia esse receptam quoad istam quam continet clausulam: *Ut perpetuò sit inhabilis ad quæcunque alia Beneficia obtinenda*. Sed ne huic Bullæ præjudicium fiat, nego eam esse intelligendam de interno, seu conscientiæ foro, secundùm quod semel debitè absolutus pristinam resumit capacitatem ad Beneficia futura, quanvis omninò excidat à Beneficiis vel simoniacè, vel durante simoniaca labe acceptis, nisi specialiter cum eo dispensatum sit à Suprema Sede. Quod ergo Bulla hæc de solo externo seu contentioso foro sit exponenda, perspicuum faciunt hæc ejus verba: *Quicunque detestabile crimen simoniacæ pravitatis commisisse convictus fuerit*. Nec ullatenus obstat Bonacinæ objectio ista, quod in dispensationibus Romanæ Pœnitentiariæ solet plerumque apponi clausula dispensans occultos quoscunque simoniacos circa istam ad futura Beneficia inhabilitatem. Stylus enim Scribarum & Notariorum vim juris nullam habet. Et sæpenumero clausulæ superfluæ apponi solent, vel ad excludendos injustos litigantium cavillos, aut ad sedandos cumulatiùs hominum scrupulos, aut ad largius captandum lucrum ab iis quorum requisitioni conceditur expeditio.

X. Quod attinet ad simoniacam in Beneficiis confidentiam, sciendum primò istiusmodi confidentiam esse conventionem, sive tacitam, sive apertis verbis expressam, ut qui Beneficium recipit, illud ipsum posthac in aliam certam personam transferat, aut Beneficii fructus ab alio percipi sinat. Pius Papa IV. multa constituit ad istam reprimendam perversitatem, quæ successor ejus Pius V. confirmavit & ampliavit per Bullam anni 1569.

quæ

quæ incipit *Intolerabilis*. Hîc obſervandum cum Navarra Manual. cap. 23. num. 108. & 109. his duabus Conſtitutionibus nihil prohiberi quod jam antea non fuiſſet prohibitum ; atque ita non eſſe illicitam aut vetitam confidentiam, quâ quis ſine ulla pactione confidit Collatorem collaturum renunciatum Beneficium ei cui renuncians conferri deſiderat, vel ſupplicat ; aut Patronum nullo adhibito pacto præſentaturum ad id cui renunciatur Beneficium. Eademque ratione non eſt prohibitum conferre Beneficium, vel procurare citra pactum ullum ut conferatur alicui ea intentione & ſpe, quod is aliquando cedet in favorem alterius à ſe nominandi, vel ſui ipſius conferentis aut procurantis ; dummodo nullum pactum, nullúſque modus, nullaque conditio adjiciatur. Quæ cùm licita ſint attento jure antiquo, nullatenus evaſere illicita per has geminas Conſtitutiones. Ita ferè loquitur Navarra, cui reliqui ſuffragantur Doctores. Nullâ itaque ſuperadditâ prohibitione novâ, tantùm novæ imponuntur, & graviores quàm olim pœnæ ab utroque Pio infliguntur reis ſimoniacæ confidentiæ.

XI. In primis enim duabus his Conſtitutionibus utriuſque Pii ſtatuitur, ut ſimul atque aliquis accipit confidentiariè Beneficium, antequam promiſſa impleat, ſit jam inde ipſo jure excommunicatus, adeoque collatio ei facta nulla ſit ipſo jure, teneaturque renuntiare Beneficio, & reſtituere quoſcunque de illo fructus perceperit : cùm tamen ſuprà viderimus has pœnas non incurri in ſimonia beneficiaria, niſi poſtquam utraque ex parte ſimonia completa fuerit. Præterea reſervantur ſolius Apoſtolicæ Sedis collationi & diſpoſitioni Beneficia collata & accepta in confidentiam nondum ex utraque parte completam : cùm tamen ſimonia realis Beneficiaria, etiam ex utraque parte exequutioni mandata, non auferat Ordinario poteſtatem conferendi, neque reſervet Papæ. Poteſt enim ſimoniâ utrimque completâ ſimoniacus renunciare in manus Ordinarii ; hic verò ſic renunciatum Beneficium conferre cui libuerit. Quare monent providè Navarra, Leſſius, aliique, ut ſibi caveant qui Beneficia per confidentiam vacantia accipiunt per Ordinariorum collationem ; non enim jure illa poſſident. Sed tamen in Galliæ Regno nulla hujus rei habetur ratio, ejuſque perpetua inobſervatio jus habet præſcriptæ conſuetudinis. Inſuper cùm paulò antè docuerim ſimoniam beneficiariam non privare ipſo jure aliis Beneficiis antea legitimè obtentis, neque inhabilem facere ad Beneficia poſt abſolutionem obventura, ſecus evenit in confidentiariis ; deperdunt enim Beneficia antea quæſita, & prorſus inhabiles fiunt ad futura in perpetuum, niſi ſpecialiter hac de re cum eis diſpenſetur, ſaltem ſicubi pars illa præfatæ Bullæ Pii V. recepta ſit. Inſuper fructus Beneficiorum per hujuſmodi confidentiam acquiſitorum, & penſionum confidentiariis conſtitutarum reſervantur Cameræ Papæ ab ipſo die collationis & conſtitutionis : quod eſt notandum (ut inquit Navarra) quo eis conſulatur qui hac in re deliquerunt.

XII. Porrò

XII. Porrò Papæ reservatam excommunicationem simul incurrunt resignans per confidentialem conventionem, & resignatarius, & mediatores, juxta Extrav. *Cùm detestabile* 2. de simon. Ita censet Navarra cap. 23. num. 110. vers. *Undecimò quod mediator*: Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 26. num. 147. Stephanus Quaranta verb. *Simonia*, fol. penult. vers. *Est & alia pœna*. Licèt enim Pii Constitutiones adversùs confidentiam loquantur quoad incurrendas pœnas de solo recipiente; quia tamen confidentia est quædam species simoniæ in Beneficio, statuendum videtur, omnes hujus criminis reos & participes subjici pœnis generalibus, quibus à jure communi afficiuntur simoniaci circa Beneficia: pœnales enim novæ Constitutiones non abolent antiquas, nisi eis palam derogent. Secus tamen sentiendum circa Beneficiorum quorumcunque, aut pensionum vacationem. Hæc enim pœna non decernitur à jure communi & veteri contra resignantes, nisi ratione solius Beneficii per realem simoniam resignati: & aliunde Constitutiones Pii IV. & V. pœnas novas non superaddunt ratione confidentiæ, nisi contra solum illum qui per confidentiam prohibitam recipit Beneficium, ut ex earum lectione perspicuum est, & speciatim ex verbis istis: *Omnes & singulos qui Beneficia aut pensiones hoc intercedente vitio receperint*. Itaque jacturæ cæterorum Beneficiorum atque pensionum & officiorum reliquorum, & inhabilitati in futurum perpetuæ soli subjiciuntur recipientes, non autem resignantes sub pactione confidentiali, aut ad id cooperantes. Verumtamen neque ista excommunicatio, neque cæteræ hîc expressæ pœnæ incurruntur ab illis qui Beneficia in confidentiam receperint, dummodò statim ad se reversi & resipiscentes celeri dimissione malè accepti Beneficii sibi prospexerint, ut expressè decernit ipsa Pii V. Constitutio.

XIII. Altera nascitur difficultas ex verbis Pii V. circa materiam confidentialem, sic dicentis: *Etiamsi solâ dimittentis intentione receperit*. Et ibidem: *Conscientiâ tantùm unius Partis*. Utrum recipiens Beneficium ab eo qui cum manifestata conditione ac intentione confidentiali sibi resignat, sed resignatarius non intendit recipere in confidentiam, incidat in excommunicationem aliasque pœnas præfatæ Constitutionis? Negant incidere Navarra loco cit. vers. *Sextò quod hæc Extravagans*. Suarez de censuris disp. 22. sect. 6. num. 18. Lessius d. cap. 35. dub. 26. num. 148. Rationem dant, quia mens Legislatorum in hac parte non fuit reddere illicita, & his pœnis subjicere illa quæ antea fuerant licita. Sed antea licitum erat tale recipere Beneficium sine consensu, & sine ulla significatione consensus ad illam confidentiam; ne scilicet resignans apertâ in contrarium declaratione repulsus, alium quæreret & inveniret qui pravæ ejus voluntati consentiret: atque ita utraque ex parte contra Jus Divinum graviter peccaretur, & transmitteretur id Beneficium ad indigniorem personam. Sed cùm ad exstirpandum confidentiarum abusum Papa diversas proferat

præsumptiones, ex quibus in externo foro judicari velit initam fuisse utrimque confidentialem pactionem, jubet eam ob rem ut ubi constiterit de prava offerentis intentione, conjiciatur pravam fuisse receptantis acceptationem: ideoque non dicit per hoc fieri mutuam confidentiam, sed consensum esse talem, hoc est ita præsumi velle in externo & contentioso foro. Nam in foro pœnitentiæ interiori non præsumptio, sed rei veritas à pœnitente secundùm propriam conscientiam prolata prævalet.

XIV. Omnes verò unanimi consensu Authores admonent istas multiplices confidentiarii delicti præsumpriones in his Constitutionibus contentas referri ad forum dumtaxat exterius. Et utique, ut monet Suarez, iste recipiens dici non potest quod Beneficium recipiat in confidentiam, supponendo ejus mentem ab ea intentione esse alienissimam, licèt alter eidet in confidentiam. Nec malitiam confidentiæ ex parte sua habet qui sic recipit, cùm nec verbo, nec intentione, nec ipso facto annuat voluntati dimittentis; sed possit insuper apud Deum promereri ex pio affectu impediendi effectum confidentiæ, quam offerens cum alio sibi consentiente completurus erat; modò, ut dixi, neque assensum, neque externam talis assensus significationem iste recipiens præbeat. Si verò præbuerit, quanvis sic recipiens non intendat opere id exequi quod pollicitus fuit, hoc ipso peccavit mortaliter, suoque expresso actu se complicem effecit nefariæ confidentiæ. Atque in hoc solo Bonacinæ assentior docenti sic recipientem incidere in omnes hujus Constitutionis pœnas, tum in tractatu de simonia, disp. 1. q. 7. §. 1. num. 4. tum in tractatu de censuris in particulari, disp. 1. q. 3. puncto 25. num. 5.

XV. Si objiciat quis, Ecclesiam de internis non judicare, & consensum intrinsecè malum non subjacere pœnis canonicis, argumento cap. *Sicut simoniaca*, de simon. Respondendum cum Suarez & aliis, non puniri præcisè actum internum, sed effectum externum à pravitate actus interni procedentem. Quanvis autem dimittens confidentialiter Beneficium non minùs peccet quàm recipiens, non tamen pares cum recipiente pœnas sustinet, quia tota geminæ hujus Constitutionis severitas solos quos exprimit, recipientes perstringit, hac forsan ratione, quia homines procliviores sunt ad recipiendum quàm ad dandum.

XVI. Eisdem pariter subjicitur pœnis hujusce geminæ Constitutionis confidentiaria pensionis Ecclesiasticæ receptio, quibus & Beneficii, ut patet ex Bullæ Pii IV. verbis: *Omnes & singulos qui Beneficia, vel pensiones hoc intercedente vitio receperunt, vel quidquid tale admiserint in futurum.*

XVII. Denique hîc observa tres simoniacæ pravitatis casus inducentes privationem omnium quæ quis possidet Beneficiorum, & inhabilitatem ad futura recipienda. Primus occurrit in hac materia confidentiali. Secundus in simoniaca Summi Pontificis electione, ut statuit Concilium Lateranense sub Julio II. sess. 5. Tertius in simonia, per quam Examinatores futuro

futurorum Parochorum aliquid accipiunt, sive antea, sive post examen, ut sanxit Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 18. de reform. Docent verò Navarra consil. 32. de simonia, Lessius lib. 2. cap. 35. dub. 26. n. 148. Laiman lib. 4. tract. 10. cap. 8. num. 73. & 74. in his omnibus non videri usu receptum, ut non teneatur quis sua Beneficia dimittere ante Judicis sententiam. De aliis Beneficiis antea canonicè acquisitis, aut de iis quæ postquam absolutus aliquis à censura fuerit, sine simoniaca, vel confidentiali culpa acquirere potuerit, alii viderint. At verò de simoniacè acquisitis, vel confidentiali culpâ adeptis: itemque de illis quæ proveniunt quomodocumque, nondum ablato per absolutionem censuræ impedimento, nullatenus admittenda est tanta laxitas, quam qui introduxerit, non video qua ratione à gravi & toti Ecclesiæ pernicioſa culpa excusari possit. Tum quia Canones innumeri ab exordiis Ecclesiæ ad hæc nostra tempora constantissimè ita sanxerunt. Tum quia casuum atrocitas, & hominum propensissima cupiditas, quæ innumera in Sanctuarium Dei scandala invehit, his frenis & quasi repagulis necesse est ut coërceratur. Tum quia non adeo collapsa est Ecclesiastica disciplina, quin videamus ubique ferè ista à piis & peritis animarum directoribus ex officio, & ut ad æternam salutem necessaria pœnitentibus præscribi: ipsosque pœnitentes, quos verus & sincerus timor Dei urget, his bona fide præscriptis remediis canonicis obtemperare. Itaque prætexi non potest universalis in oppositum consuetudo: & ubi tam exitialiter cum Ecclesia Christi actum esset, ut talis existeret, & prævaleret consuetudo, omni ope collaborandum nobis foret, ut sanctissimis, & in rebus tanti momenti absolutè necessariis Ecclesiæ regulis, quarum defectu Ecclesia Christi in speluncam latronum evaderet, pristina restitueretur authoritas.

CAPUT IX.

De facienda restitutione rei simoniacè acceptæ.

I. QUi pretium accepit, sed rem spiritualem non tradidit, tenetur restituere, non quidem Ecclesiæ, vel pauperibus, id enim nullo jure constitutum est; sed eidem à quo accepit. Hic enim habet jus repetendi, quippe qui non dedit nisi sub conditione non adimpleta, & ob causam minimè sequutam, neque pretio exequendam. Caietanus in Sum. verb. *Simonia*, Navarra in Manual. cap. 23. num. 104. Bonacina citans pro hoc Doctorum catervam, tract. de simonia, disp. 1. quæst. 7. punct. 3. diff. 1. n. 1. & 2.

II. Pretium simul & simoniacè contra virtutem religionis, & injustè contra virtutem justitiæ acceptum, restituendum est illi qui inculpabiliter, neque liberè dedit, etiamsi res spiritualis fuerit eidem collata, quandoquidem res illa spiritualis eidem ex justitia gratis debebatur. Hujusmodi est pretium datum ad redimendam vexationem injustam in causa spirituali, quale est Beneficium. Item datum Parocho ad Sacramentum administrandum. Hæc aliaque similia subsunt obligationi Juris Divini naturalis, ut fiat restitutio Parti quæ pretium contribuit.

III. Jure autem Ecclesiastico nulla extat lex obligans ad restituendum pretium simoniacè acceptum, nisi per modum pœnæ, non verò in vim juris naturalis, ut docent Suarez, Lessius, Bonacina. Et istiusmodi pœnali restitutioni censent Ecclesiam adstringere tribus casibus eos qui pretium simoniacum acceperunt. Primus est ubi pretium acceptum fuit pro collatione Beneficii, alióve actu ad hunc finem ordinato, ut sunt electio, præsentatio, confirmatio, &c. Idque statuitur per cap. *De hoc*, de simon. Atque iste casus obligationem inducit in jure restituendi totum simoniacum pretium ipsimet Ecclesiæ, cui hæc injuria facta fuit, etiam ante omnem Judicis sententiam, quatenus hæc ibidem ratio redditur: *Quia acceptum illud sine gravi salutis suæ periculo retinere non possunt.* Cùm tamen constet id quod non est restituendum ante Judicis sententiam, posse interea fine ullo salutis periculo retineri. Porrò istud caput versatur circa pretium simoniacum ab eo persolutum quibusdam electoribus & seculi Principibus, qui hoc modo emerat sui ipsius ad aliquem Episcopatum electionem, & qui hoc modo non tantùm electionem sui obtinuerat, verùm etiam confirmatâ electione fuerat demùm ordinatus Episcopus, ut inde patet, quia ibi Papa illum non aliter quàm nomine Episcopi designat. Unde generaliter concludunt Doctores, acceptum pretium ab illo simoniacè contributum, qui demùm factus voti maligni compos rem spiritualem, quam captabat, impetravit, non esse ei restituendum, sed ipsi Ecclesiæ, cui facta fuit tam [illegible]ignis injuria. Nisi fortè obtineatur compositio à sacra Pœnitentiaria dum crimen est occultum, aut ab Apostolica Dataria, si sit publicum: aut nisi consuetudine alicubi receptum sit ut restituatur pauperibus.

IV. Secundus casus habetur in cap. *Veniens*, de simon. circa pretium simoniacè acceptum in Religionis ingressu. Ibi enim statuitur compellendum esse Monasterium quod in Religionem interveniente pecuniâ admiserat, ut eandem pecuniam restituat illi qui admissus est (qui utique bona fide exactam à se jure consuetudinis, quam nesciebat esse illicitam, largitus fuerat) ipsique Religioso injungatur, ut aliud Monasterium in quo Deo deserviat ingrediatur. Ista Constitutione longè posterior Extravagans 1. de simon. his aliqua ex parte derogat. Concedit enim ut persona in Monasterium pretio ingressa ibidem permaneat, & id quod ab eadem

fuerat

fuerat exactum & receptum, retineatur in Monasterio, dummodo impendatur ad communem Monasterii usum, non verò in particularem Abbatis, vel Abbatissæ. Et Lessius d. cap. 41. dub. 30. num. 169. & Bonacina d. disp. 1. quæst. 7. punct. 3. difficult. 1. num. 20. tract. de simon. ex verbis d. cap. *Veniens*, ibi: *Abbatem & Monachos ad restituendam pecuniam compellas, Abbatem ab officii exequutione suspendas, præcipias dicto Fratri ut in alio Monasterio in habitu monastico Domino studeat deservire*; concludunt non aliter decerni hanc restitutionem quàm ex Judicis sententia.

V. Tertius casus communiter allegari solet in pretio simoniacè accepto pro collatione Ordinum, vel aliorum Sacramentorum, aut sacramentalium, si res data notabiliter excedat id quod pro congrua sustentatione poterat deberi. Plerique Canonistæ docent, id quod excedit esse restituendum: sed plerique alii negant. Potest esse fortassis obligatio restituendi ex jure naturali divino, non tam ratione simoniæ quâ fit injuria Deo, quàm ratione adjunctæ adversùs hominem injustitiæ, quâ compellitur pecuniam pro re contribuere, quæ gratis illi conferenda erat. Quæ restituendi obligatio est de genere obligationum de quibus egi hoc ipso capite, num. 2. Et nullatenus spectat ad eas quæ Jure Ecclesiastico adstringunt, cùm nulla Ecclesiastica Constitutio, vel Canon quidquam providerit de restitutione acceptorum pro Ordinum collatione. Neque assentior Bonacinæ dicenti tract. de simon. d. disp. 1. quæst. 7. punct. 3. diff. 1. num. 22. non esse in hoc tertio casu acceptum illud pretium obnoxium restitutioni ante Judicis sententiam, quia scilicet existimat non esse obligatoriam istam restitutionem ex divino jure quod conscientiam statim adstringit, nec hominis jussionem exspectat. Itaque exinde sequeretur, Sacerdotem qui in remoto aliquo deserto, aut in partibus Infidelium noluisset alicujus ibidem Fidelis confessionem audire, vel ei sacram ministrare Eucharistiam nisi pretio trium millium aureorum, posse tuta conscientia illud sibi pretium retinere: quanvis enim supponas Sacerdotem non fuisse Parochum, neque obligatum ad ista exhibenda Sacramenta alio quàm christianæ charitatis vinculo; huic tamen obligationi comitem adjunxit gravem injustitiam dum pretium indebitum exegit: quemadmodum homo qui non teneretur alteri pecuniam mutuare nisi debito charitatis, teneretur nihilominus obligatione restituendi ex injustitia, quâ noluit ei mutuari nisi cum usuris.

VI. Cùm itaque satis ostenderim, præfatum, qui solet allegari, tertium casum nullatenus ad hanc materiam Ecclesiasticæ obligationis, sed potiùs ad Jus Divinum pertinere, alius convenientior tertius casus huic est subrogandus, desumptus ex cap. *Audivimus*, de simon. ubi apertè continetur obligatio Ecclesiastica pretium simoniacè acceptum restituendi. Etenim Episcopi quidam qui compulerant Ecclesias sibi subditas ad pecuniariam contributionem, ad hoc ut in ipsis Rectores instituerent: &

præterea Monasteria quædam quæ pro admissione ad Religionem, aut pro defunctorum sepultura similiter pecuniam exegerant, simul & indifferenter damnantur pecunias sic exactas in duplum restituere. Caput istud duo complectitur diversa jura. Quatenus enim sancit ut pretium his casibus restituatur, hoc pertinet ad Jus naturale & Divinum, quatenus peccatum injustitiæ conjungitur simul cum peccato simoniæ, quæ religioni opponitur; & in hoc minimè expectanda est humani Judicis sententia. Illa verò in duplum condemnatio spectat ad Jus Ecclesiasticum; non enim Jus Divinum obligat ulteriùs quàm ad æquivalens. In eo verò quod superat, non abnuo posse exspectari humani Judicis jussionem.

VII. Discussis circa pretii simoniaci restitutionem ambiguitatibus, restat ut de rei spiritualis simoniacè obtentæ restitutione quid sentiendum sit exploremus. Dicendum spiritualem rem simoniacè acceptam, non esse restituendi obligationi obnoxiam Jure Divino naturali. Hæc est communis Doctorum assertio, Cessii lib. 2. cap. 35. dub. 29. Suarez de simon. cap. 59. num. 28. & seqq. Bonacinæ de simonia disp. 1. quæst. 7. punct. 3. diffic. 2. num. 1. à quibus multi alii allegantur Authores. Probatur de Beneficio in quo præsertim versatur difficultas, quia illa naturaliter collatio tenet, in qua concurrunt ex parte conferentis potestas simul & voluntas; ex parte verò subjecti recipiendi capacitas: hæc enim sufficiunt in quavis re ad transferendum dominium. Nec obsistit si quod in his interveniat peccatum, ut patet in Sacramentis cum peccato & illicitè collatis, quæ tamen validè conferuntur. Et constat simoniacè professum verè esse Religiosum. Et qui sibi peccati mortalis conscius suscepit Sacerdotalem Ordinem, fecit contra Dei voluntatem; sed postquam peccatum pœnitentiâ deleverit, nihil agit contra Dei voluntatem dum Sacerdotio illicitè suscepto fungitur. Quod autem dicit S. Gregorius Magnus can. 115. *Si quis*, 1. quæst. 1. eum qui simoniacè Sacerdotium vel Dignitatem Ecclesiasticam acceperit, nisi sponte reliquerit, in æternum periturum; nihil aliud probat quàm Ecclesiastici Juris, quod tunc vigebat, antiquitatem; non verò affirmat id esse Divino & naturali Jure constitutum.

VIII. Quin etiam solis exceptis Beneficiis jus Ecclesiasticum neminem obligat ad restitutionem rei spiritualis per simoniam adeptæ: & de solis Beneficiis renunciandis præcepit d. can. *Si quis*, 1. quæst. 1. & Extrav. *Cùm detestabile*, de simon. Et constat res alias spirituales validè conferri, Sacramenta, Ordines sacros, Religiosam Professionem, Consecrationes Altarium, Ecclesiarum, Virginum.

IX. Quemadmodum ex Canonum præscripto qui Beneficium simoniacè acquisivit, debet ei quamprimùm renunciare, idem jus valet in fructibus ex Beneficio per simoniam adepto perceptis; tenetur namque universos restituere ante omnem Judicis sententiam. Cùm enim nihil juris habeat in beneficio, nullum pariter jus in fructibus habet. Ita edicit dicta

Extrava

Extravagans *Cùm detestabile*, his verbis: *Nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percipit, restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus.* Restitutio ista fructuum fieri potest vel Cameræ Apostolicæ, ubi spoliorum jus viget, quod non est receptum in Gallia; aut quod menti Sancti Thomæ accommodatur, vel Ecclesiæ quæ læsa fuit, vel egenorum necessitatibus, 2. 2. quæst. 10. art. 6. ad 4. quo loco S. Thomas non requirit Superioris authoritatem ut læsæ Ecclesiæ restituatur, sed eam requirit ut pauperibus fiat restitutio, vel alteri Ecclesiæ quæ per simoniam illam offensa non fuerit. Mediatores quoque simoniæ tenentur ad eandem fructuum restitutionem in defectum Beneficiarii simoniaci non restituentis, cùm ipsi causam damni suâ culpâ dederint. Navarra cap. 23. num. 106. Eademque excommunicatione Papæ reservata ipso facto ligantur, Extravaganti *Cùm detestabile*, de simon.

CAPUT X.

De censuris Ecclesiasticis generatim.

1. ORDO nunc postulat, ut pœnas delictorum Ecclesiasticas discutiamus, cujusmodi sunt censuræ in tres species distinctæ, Excommunicationem, Suspensionem, Interdictum. Sunt aliæ insuper pœnæ quas infligit Ecclesia, ut sunt Irregularitas illa quæ ex delicto exoritur: item Depositio à Beneficio, vel officio; & Degradatio.

II. Excommunicatio est censura seu pœna Ecclesiastica, per quam Christianus bonis Ecclesiæ communibus privatur. Hæc bona sunt triplicia: Sacramentorum usus, Suffragia & Orationes Ecclesiæ, exterior Fidelium conversatio.

III. Duplex recensetur excommunicatio, scilicet major & minor. Minor privat solâ Sacramentorum receptione passivâ, sed non eorumdem collatione. Quo fit ut qui hanc incurrit, si conferat Sacramentum, etiam citra necessitatis causam, non peccet saltem mortaliter. Si enim peccaret mortaliter, falsa esset Juris suppositio, quod scilicet non privet excommunicatio minor communicatione activa Sacramentorum. Sed tamen juxta Sotum, Avilam, Sayrum, Reginaldum, Coninch, Alterium, peccat venialiter ubi non est necessitas, cùm expresè dicat caput *Si celebrat*, de Clerico excommunic. minist. *Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta.* At verò secundùm Navarram cap. 27. num. 24. Covarruviam in cap. *Alma mater*, 1. parte, §. 8. Suarez tom. 5. disput. 24. sect. 2. num. 12. Bonacinam

cinam de censuris in genere, disp. 2. quæst. 3. num. 4. nullatenus, nec quidem venialiter peccat. Istique exponunt dictum caput *Si celebrat*, quod peccet quidem, atque adeò mortaliter, si celebret ad communicandum alios, non quidem quatenus aliis confert, sed quatenus ipse suscipit Eucharistiæ Sacramentum. Ea tamen expositio violenta est, cùm dicat textus signanter, *Peccat conferendo*. Privat præterea minor excommunicatio electione, non activa quidem, sed passiva ad Beneficia, ut possit quis eligere, sed non eligi, d. cap. *Si celebrat*. Quod idem caput statuit præterea non privari quemquam per minorem excommunicationem Ecclesiastica jurisdictione. Est verò unicus in Jure receptus casus, quo ista minor excommunicatio incurritur, scilicet communicando cum excommunicato vitando, cap. *Noper*, de sent. excomm. & cap. *Cùm excommunicatio*, 11. quæst. 3. Dico cum vitando, quia per Extravagantem Martini V. quæ incipit, *Ad evitanda scandala*, nemo tenetur alios excommunicatos evitare, nisi solos illos qui nominatim & publicè denunciati sunt, & notorios Clericorum percussores. Hæc de minori excommunicatione. Major autem & activa & passiva Sacramentorum communicatione, & suffragiis pariter Ecclesiæ, simulque externa Fidelium conversatione privat, nec nisi per mortale peccatum incurritur.

IV. Præterea excommunicationum aliæ sunt comminatoriæ, seu ferendæ sententiæ; & istæ non ligant ipso solo contraventionis facto, nisi accedat posterior Judicis Ecclesiastici sententia. Aliæ verò dicuntur latæ sententiæ, seu ipso facto, quæ statim sola contraventione incurruntur. Harum specierum discrimina ex ipsius Canonis verbis dignosci possunt. Si enim Canon dicat his verbis aut particulis, *ipso facto*, vel *ipso jure*, vel *latæ sententiæ*; aut his adverbiis, *statim, confestim, continuò, ex tunc, illicò, in continenti, protinus*; aut si verbis utatur præsentis, aut præteriti temporis, *qui hoc fecerit excommunicatur, suspenditur*; aut, *sit excommunicatus, sit suspensus, sit anathema*; aut, *noverit se excommunicatum*, vel *suspensum*; aut, *noverit se excommunicari, suspendi*; aut, *excommunicamus, suspendimus, judicamus, declaramus, decernimus esse excommunicatum, suspensum*; aut, *incurrat*, vel *incidat in excommunicationem*; vel, *habeatur pro excommunicato, suspenso, interdicto*: hæc omnia connotant censuram latæ sententiæ.

V. At verò comminatoriam, seu ferendæ sententiæ censuram connotant verborum expressiones, *Præcipimus sub pœna excommunicationis*, vel *suspensionis*, vel *interdicti*, vel *sub interminatione anathematis*; vel, *incurrat censuram comminatoriam*; vel, *decernimus excommunicandum*. Hæc & similia satis insinuant non incurri censuram solo ipso facto.

VI. Si verò Canon sic dicat, *Excommunicetur, suspendatur*, vel *subjaceat*, aut *subdatur excommunicationi*, quæ formulæ ambiguæ sunt, eo quòd intelligi possint & de præsenti, quod ex se infert pœnam latæ sententiæ; & de futuro, quod non nisi ferendam à Judice significat; in his casibus

explo

exploranda erit ex aliis verbis in Canone contentis ipsa Legislatoris mens. Sed si neque hac via explorari possit, tunc judicandum esse censent communiter Doctores, censuram non esse latæ, sed ferendæ sententiæ : quia in pœnis benignior est interpretatio facienda, cap. *In pœnis*, de reg. jur. in 6. Idemque judicandum de hac formula, *Excommunicationem noveris te incursurum*, tanquam de comminatoria, juxta Felinum in cap. *Rodulfum*, de rescript. Bonacinam de censuris in communi, disp. 1. quæst. 1. puncto 1. num. 6.

VII. Præterea censuræ aliæ sunt à Jure, quæ scilicet Canone, vel Statuto decernuntur : aliæ ab homine, quæ per Judicis sententiam infliguntur. Ambæ inter se differunt. Primò, quia quæ à jure est, semper generalis est; quæ autem ab homine, potest esse indiscriminatim aut generalis, aut particularis contra determinatas aliquas personas. Secundò quia prior perdurat & viget etiam post Legislatoris mortem, aut amotionem ab officio : secunda desinit per mortem, aut ab officio amotionem Judicis. Tertiò, quia prior si non sit specialiter per Canonem reservata, potest absolvi per quemlibet Confessarium approbatum : secundam autem, id est ab homine, solùs tollere potest Judex, sive Prælatus qui eam decrevit, aut ejus Successor, aut ejusdem Superior, aut is etiam cui Judex ipse hanc delegaverit potestatem. Neque ullatenus potestas ista absolvendi censuras quæ sunt ab homine, comprehenditur sub generali potestate absolvendi à censuris etiam reservatis, sed est specialiter exprimenda. Censuræ enim reservatæ non aliæ intelligi solent quàm quæ à jure sunt.

VIII. Ut verò aliquis potestate polleat ferendi censuras, necesse est esse Clericum, atque in externo foro Judicem, cujusmodi sunt Prælati, sive Seculares, sive Regulares, sive ordinarii, sive delegati, cap. *Transmissum*, & cap. *Suffraganeis*, de elect. & cap. *Cùm ab Ecclesiarum*, de offic. Ordinar.

IX. Episcopus porrò in aliena Diœcesi existens ne suos quidem subditos potest aliquâ censurâ afficere, quia nullam ibi ha[illegible] contentiosam jurisdictionem : potest tamen extra suam diœcesim uti [illegible]ratiosa jurisdictione, suumque subditum in aliena diœcesi non modò in Sacramento Pœnitentiæ absolvere à peccatis & censuris, quin etiam extra Sacramentum potest à censuris eundem absolvere, itemque dispensare, delegare, literas dimissorias aut testimoniales expedire. Sed si Episcopus indebitè fuerit à propria diœcesi expulsus, potest in vicinia commorari, petitaque à loci Episcopo veniâ, jurisdictionem ibi contentiosam exercere inter proprios subditos, & ubi opus fuerit, excommunicare. Clement. unica de foro competet. His adjunge, posse in sua diœcesi censuras decernere in alienum subditum ratione vel delicti in sua diœcesi seu territorio admissi, vel contractus ibi facti, vel rei aut prædii ibidem siti, cap. final. de foro compet. cap. 1. de privileg. in 6.

X. Inter injuſtas quoque cenſuras aliæ validæ ſunt & ſubditos ligant, aliæ invalidæ ac nullæ ſunt. Validæ porrò, ſimulque injuſtæ ſunt illæ quæ offendunt in reo cauſam materialem, ſcilicet mortalem culpam; ſed habent in Judice cauſam injuſtam, ſcilicet odium aut vindictam, non verò laudabilem diſciplinæ zelum. Item illæ in quibus Judex ordinem Juris non ſervat, qualis eſt trina præmonitio aut cenſura in ſcripturam cum expreſſione cauſæ redacta, cap. 1. & cap. *Statuimus*, de ſent. excommunic. in 6. ordinem, inquam, Juris accidentarium, ſervato tamen neceſſario & eſſentiali Juris ordine, qui conſiſtit in una ſaltem præmonitione. Atque de hujuſmodi cenſuris, non autem de prorſus invalidis Doctores communiter exponunt effatum illud S. Gregorii Papæ homil. 6. in Evangel. *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta ſit, timenda eſt.*

XI. Cæterùm cenſura quæ non fundatur in culpa mortali perſonæ contra quam fertur, etiamſi falſa, quæ mortalis foret, cauſa fuerit ſufficienter in judicio probata, nulla penitus & invalida eſt apud Deum, neque conſcien[illegible]n Rei ligat, ut omnes unanimiter docent. Ratio eſt, quia cum ſententia ſit actus juſtitiæ, cujus eſt ſuum cuique tribuere ad æqualitatem, eatenus ſolùm obligat & valet, quatenus veritati & juſtitiæ conformatur. Suffragantur his Sancti Patres, ex quibus S. Hieronymus in Levit. 3. ſcribit: *Si quis non recto judicio eorum qui præſunt Eccleſiæ depellatur & foras mittatur, ſi ipſe non antè exiit, hoc eſt ſi non ita egit ut mereretur exire, nihil læditur in eo quod non recto judicio ab hominibus videtur expulſus. Et ita ſit ut interdum ille qui foras mittitur, intus ſit; & ille foris, qui intus retineri videtur.* Citatur in cap. *Si quis non recto*, 24. quæſt. 3. Sanctus pariter Auguſtinus hoc idem fuſiùs docet lib. de vera Religione, cap. 6. dicens: *Sæpe etiam ſit divinâ providentiâ, per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de congregatione Chriſtiana etiam bonos viros. Quam contumeliam, vel injuriam ſuam cum patientiſſimè pro Eccleſiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel ſchiſmatis, vel hæreſis moliti fuerint, docebunt homines quàm vero affectu, & quanta ſinceritate charitatis Deo ſerviendum ſit. Talium virorum propoſitum eſt aut ſedatis remeare turbinibus, aut ſi id non ſinantur, vel eadem tempeſtate perſeverante, vel ne ſuo reditu talis, aut ſævior oriatur, tenent voluntatem conſulendi etiam eis ipſis quorum motibus perturbationibuſque ceſſerunt, ſine ulla conventiculorum ſegregatione uſque ad mortem defendentes, & teſtimonio juvantes eandem Fidem quam in Eccleſia Catholica prædicari ſciunt. Hos coronat in occulto Pater in occulto videns. Rarum hoc videtur genus, ſed tamen exempla non deſunt, imò plura ſunt quàm credi poteſt. Ita omnibus generibus hominum & exemplorum ad animarum eurationem & inſtitutionem ſpiritualis populi utitur Divina Providentia.* Hæc S. Auguſtinus ad eorum ſolatium qui per æmulas & infenſas factiones calumniis & infectationibus quà vi, quà dolo impetuntur.

XII. Communis eſt Doctorum aſſertio contra Navarrum, poſſe innocentem

nocentem, contra quem censura materialiter injusta lata fuit, privatim, secluso que scandalo Missam celebrare, atque adhibita eadem præcautione Sacramentum Pœnitentiæ administrare. Tametsi enim in externo foro habeatur pro excommunicato, apud Deum nihilominus, & in conscientiæ foro perinde est ac si talis censuræ ju[illegible], non fuisset ab hominibus sive per malitiam, sive per errorem notatus. Quod idem sentiendum de omni censura intolerabilem errorem continente, idque multò fortiùs quàm de errore qui nascitur ex fallibilibus probationibus, & incomperta facti veritate. Navarra quidem cap. 27. num. 3. & Covarruvias in cap. *Alma mater*, p. 1. §. 7. num. 7. concl. 4. volunt talem censuram esse veram censuram, si saltem justa sit quoad forum exterius, hoc est juridicè prolata ex informationibus quanvis falsis, tamen sufficientibus ad juridicam ferendam censuram in externo foro; & reum, quanvis apud Deum innocentem, si transgrediatur, tum demùm subjici secundùm conscientiam & in occulto omnibus violatæ censuræ pœnis, atque adeo ut dicit Covarruvias, veræ apud Deum ipsum irregularitati, si violet per actum Ordinis etiam occultè exercitum. Docent verò contrarium omninò Caietanus in tractatu 10. quæst. 2. de effectu excomm. Suarez de censuris disput. 4. num. 13. & 14. aliique ferè omnes communiter, nullum aliud nocumentum inferre talem censuram, quàm novam obligationem vitandi scandali & contemptus Ecclesiæ, unde tamen nulla exurgat irregularitas, aliáve coram Deo pœna canonica, licèt apud homines veritatis inscios & in foro contentioso judicetur illas incurrisse, & verè ac justè puniri possit etiam apud Deum propter peccatum scandali palam exhibiti. Sed tamen ubi non timetur id scandalum, posse ab eo quem talis censura perculit Missam in occulto celebrari, absolutionem & cætera Sacramenta in occulto ministrari, aut etiam in publico, si accedat in eum locum ad quem fama hujus censuræ nulla pervenerit. Itaque tota ex occasione talis censuræ exurgens obligatio conscientiæ versatur per accidens in fuga scandali & contemptus Ecclesiæ, punibilis à Deo & hominibus; unde tamen non exurgunt per se canonicæ pœnæ, quia deest secundùm rei veritatem canonicum fundamentum, nimirum justa censuræ causa. Vide si lubet pro hac sententia Sayrum lib. 1. de censuris, cap. 17. Bonacinam de censuris in communi, disp. 1. quæst. 1. puncto 10. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 11. num. 21.

XIII. Suspensio est censura privans usu Ecclesiastici Officii (Officium autem in ordine & jurisdictione consistit) aut usu Beneficii. Auferre verò omninò ipsum Officium aut Beneficium, spectat ad pœnam depositionis, aut (quæ gravior est) degradationis.

XIV. Interdictum est Ecclesiæ censura privans perceptione quorumdam Sacramentorum, à divinis quoque Officiis, & ab Ecclesiastica sepultura. Et dividitur in personale, quo una, vel plures personæ; locale,

quo certus aliquis locus ; & miſtum, quo tam locus ipſe quàm loci incolæ afficiuntur.

XV. Tempore interdicti generalis conceditur moribundis ſacrum Viaticum ; non tamen Extrema-Unctio. Clerici tamen defuncti qui ſervaverunt interdictum, ſepeliri in cœmeterio Eccleſiæ poſſunt ſine campanarum pulſatione aliáve ſolennitate, & cum ſilentio. In Conventualibus Eccleſiis bini & bini, aut tres ſimul legere poſſunt ſine ullo cantu, & januis clauſis Canonicas Horas, demiſſa voce, ne exteriùs audiri queant, excluſis præſertim perſonis interdictis aut excommunicatis. Cruceſignatis & peregrinis pœnitentia concedi poteſt durante interdicto. Hæc omnia ſtatuuntur in cap. *Quod in te*, de pœnit. & remiſſ. Ibique Gloſſa verb. *Pœnitentia*, rectè infert ex ſpeciali privilegio Cruceſignatorum & peregrinorum cæteros non eſſe ad pœnitentiam admittendos & abſolvendos, niſi inſtante mortis periculo. Privilegium quoque Clericorum qui ſervaverunt interdictum, ut poſſint in cœmeterio Eccleſiæ tumulari, inſinuat quoſvis alios ab Eccleſiaſtica ſepultura excludi tempore generalis interdicti. Certè reliqui in Eccleſiæ communione defuncti, qui tempore [illegible]rdicti publici fuerint in profano loco ſepulti, transferendi erunt in Eccleſiaſticam ſepulturam poſtquam deſierit interdictum.

XVI. Poſt Innocentii III. Conſtitutionem d. cap. *Quod in te*, ſucceſſit Bonifacii VIII. Sanctio in cap. *Alma mater*, fin. de ſent. excomm. in 6. per quam mitigatur prioris illius ſeveritas. Concedit enim ut tempore generalis interdicti, ſive à jure, ſive ab homine decreti, quilibet Fideles etiam corpore ſani poſſint ad Pœnitentiæ Sacramentum admitti, modò non ſint excommunicati, quo caſu reconciliandi non ſunt ſub interdicto niſi in mortis articulo, quemadmodum & illi quorum culpa cauſam interdicto dedit, & illi etiam qui conſilium, opem aut favorem culpæ illi dederunt, niſi priùs ſatisfecerint ; aut ſi in præſenti non poſſint, ſufficientem dederint cautionem ; aut ſi neque hoc poſſint, ſaltem ſe quum primùm valebunt, ſatisfacturos juraverint. Sed in iſtis non idcircò relaxatur interdictum, quanvis indulgeatur ipſis Beneficium ſacramentalis abſolutionis. Addit præterea, poſſe durante interdicto generali in Eccleſiis & Monaſteriis ſpecialiter non interdictis, quæve cauſam interdicto nullam dederint, ſed tamen in loco interdicto ſitis (hæ enim circumſtantiæ ſupplendæ ſunt ex Gloſſa in d. cap. *Alma mater*, verb. *Eccleſiis*,) celebrari Miſſas aliaque divina Officia ſicut priùs, ſubmiſſa tamen voce, januis clauſis, excommunicatis & interdictis hominibus excluſis, nec pulſatis campanis : acquiri quoque, vel amitti ex Clericorum præſentia, vel abſentia diſtributiones quotidianas, ſicut ante interdictum. In feſtivitatibus autem Natalis Domini, Paſchæ, [illegible]ntecoſtes, & Aſſumptionis glorioſæ Virginis pulſabuntur campanæ, & januis patentibus alta voce divina Officia ſolenniter celebrabuntur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis

terdictis nihilominus admissis, dummodo illi qui suâ culpâ causam interdicto dederunt, Altari nullatenus appropinquent.

XVII. Præfatæ mitigationes valent in loco generaliter interdicto, sed non valent in loco specialiter interdicto. Cæterùm in ipsa Ecclesia specialiter interdicta potest occultè celebrari Missa, quantùm dumtaxat opus est ut renovetur sanctissimum Sacramentum, quod infirmis pro Viatico reservari debet, & renovari potest etiam singulis hebdomadis, cap. *Permittimus*, de sent. excomm.

XVIII. Quod attinet ad formas in singulis censuris servandas, censuræ quidem tam à Jure quàm ab homine dimanantes circa futurum aliquod delictum nullam exigunt Juris formam præter promulgationem, ad hoc ut sciri & observari possint. Ea verò sola censura quæ ab homine infertur circa delictum præsens cum contumacia conjunctum, ad hoc ut sortiatur effectum has requirit conditiones. Primò ut trina præcesserit admonitio ad obediendum, can. *Omnes decimæ* 16. quæst. 7. & can. *De Presbyterorum*, 17. quæst. 4. cap. *Contingit*, il 2. & cap. *Sacro*, de sent. excomm. & cap. *Constitutionem*, eod. in 6. Inter singulas admonitiones intervallum esse debet duorum saltem dierum, cùm dicat d. cap. *Constitutionem*, in plurali, *Observent aliquot dierum competentia intervalla*. Atqui pluralis loquutio duorum numero est contenta, cap. *Pluralis*, de reg. jur. in 6. Et cùm dictum cap. *Constitutionem*, dicat unam monitionem pro omnibus posse sufficere, hinc Navarra Manual. cap. 27. num. 11. eumque sequuti Suarez, Bonacina, aliique communiter docent, necessarium esse sex dierum inter unicam, quæ sit peremptoria, monitionem, & censuræ sententiam: sed eo casu admonenda est Pars, quod hæc sit unica & peremptoria monitio; alioqui enim non censeretur sufficienter contumax. Ubi verò periculum esset in mora, posset illud sex dierum tempus abbreviari, d. cap. *Constitutionem*, in fine. Declarat porrò Concilium generale sub Innocentio III. Prælatum qui excommunicationis sententiam promulgare præsumpserit, non præmissâ competenti admonitione, neque adhibitis personis præsentibus idoneis, per quas possit, ubi opus fuerit, prænonitio probari, etiamsi causa excommunicandi justa fuerit, interdici ipso facto ingressu Ecclesiæ uno mense, & aliis insuper subjici pœnis, si videbitur Superiori, cap. *Sacro*, de sent. excomm. Cùm verò Concilium generale testes requirat ad probandas prænonitiones, multò magis requiritur juridica probatio delicti quæ præcesserit prænonitiones & censuram, cui delictum illud causam dederit.

XIX. Sententia contra eum lata qui nullo modo citatus fuit, nulla est ipso jure, cap. *Inter quatuor*, de majorit. & obed. Præsertim verò citatio, seu prænonitio necessaria est ad ferendam excommunicationis sententiam, quæ maxima pœna est earum quas infligere solet Ecclesia, ut asserit S. Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 15. & citatur 24. quæst. 3.

can. *Corripiantur*; quia ut ibidem asseritur, hoc genus correptionis institutum est ad medicinam peccantium, & animarum salutem.

XX. Bonam esse praxim aiunt Felinus in cap. *Cùm non ab homine*, de judic. & Armilla verb. *Citatio*, num. 6. ut Judices habitâ priùs bona informatione per testes, incipiant à citatione; sic enim præcaventur ejus fuga & subterfugia qui reus judicandus erit: & videt Judex si sit justa citandi causa.

XXI. Quævis censura, præsertim excommunicatio, ferri debet in scriptura cum expressione causæ; debetque iftius scripturæ exemplum reo requirenti tradi intra mensem. Qui autem unum aliquod istorum Judex violaverit, suspensus ipso facto remanet ab ingressu Ecclesiæ divinisque Officiis. Et Superior ejus non modò hanc sententiam relaxabit, sed etiam latorem sententiæ ad expensas reo sarciendas, & ad interesse aliasque pœnas condemnabit. Ipse verò Judex qui prædictam suspensionem incurrerit, si eam violaverit, incidet in irregularitatem, à qua solus eum Papa poterit dispensare, cap. *Cùm medicinalis*, de sent. excomm. in 6. Ibidem tamen Glossa in verb. *Judicum*, benè monet Episcopos non incidere in has suspensionis pœnas, quia hîc non nominantur: & statuit cap. *Quia periculosum*, hoc tit. in omnibus Constitutionibus quæ pœnam suspensionis, vel interdicti decernunt, nullatenus comprehendi Episcopos, nisi specialis de eis mentio ibi fiat. Qua eadem ex causa suspensio quam Generale Concilium Lateranense sub Innocentio III. indicit in eum qui sine competentibus præmonitionibus excommunicat, non habet locum in Episcopis, quia ibi speciatim non exprimuntur.

XXII. In summa itaque tenendum est, multis modis injustam esse censuram. Primò si feratur ab incompetente Judice, quo etiam casu irrita & nulla est. Secundò censura lata per inferiorem Prælatum postquam appellatum fuit ad Superiorem, non solùm injusta, sed etiam nulla est defectu potestatis. Tertiò ubi nulla præmissa fuit admonitio, simul erit injusta & nulla censura. Ubi verò non tres, sed una aut altera præcessit admonitio circa præsentem seu præteritam culpam, valida quidem erit censura, sed tamen injusta, & per Superiorem relaxanda. Quartò idem judicandum de censura aliter lata quàm per scripturam, vel sine causæ expressione. Quintò censura nullatenus ligat, si Judex qui sententiam tulit, non intendit ut ligaret, etiamsi mentem suam non expresserit, & reus existimet se ligatum. Idemque sentiendum de certis personis quas Judex intenderit eximere, quanvis reliquos intendat illigare. Censuræ namque non aliter ligant quàm secundùm Judicis à quo infliguntur intentionem. Navarra cap. 7. num. 11. Sextò conveniunt unanimes Doctores, quando censura decernenda est in aliquam, vel aliquas particulares personas, si admonitiones fiant, non ad domum, sed esse faciendas coram ipsis personis. Tum quia districtiùs agendum est in materia censurarum, quàm in aliis judiciariis actibus,

actibus, in quibus jura permittunt citationem fieri in ipsa domo, absente reo, l. *Scire oportet*, §. *Qui autem*, D. de excusat. tutor. & cap. *Causam*, de dolo & contumac. vel ad Ecclesiam, cap. *Venerabilis*, in fin. eod. tit. Tum quia censuræ ferri solent contra contumaces, qualis fortè non erit absens qui nihil de admonitione resciverit. Excipe hinc si reus per dolum absit, aut se occultet, aut per vim ne admoneatur impediat: sed istud quoque probandum erit, quâ probatione convincatur ejus contumacia. Præterea postquam fuit in persona propria commonitus semel, poterunt fieri reliquæ commonitiones ad ejus domicilium, quanvis absentis, juxta Ugolinum tab. 1. cap. 18. §. 1. Bonacinam de censur. in com. disp. 1. quæst. 1. puncto 9. num. 9. & plerosque alios Scriptores. Atque ita decrevit Rota Romana decis. 399. in novis. Præterea Glossa in d. cap. 1. de sent. excomm. in 6. semel & iterum notat latam sine scripto aut expressione causæ censuram esse nihilominus validam. Idque colligit ex his Canonis verbis: *Superior hanc sententiam relaxabit*. Ita pariter sentiunt Summistæ.

XXIII. Et ne quid omittatur in hac materia scitu necessarium, observa quando non agitur de nova infligenda censura, sed de declarando quod aliquis in censuram pridem vel à jure vel ab homine latam inciderit, tunc non utendum esse præmonitionibus, sed citationibus, ut reus in jus veniat rationem sui facti redditurus. Non enim justum habetur judicium, præsertim in causa criminis aut pœnæ, nisi parte legitimè citata, ut jus, si quod habeat, tueatur, suasque proferat exceptiones, sibique objecta refellat, aut culpam suam agnoscat & fateatur. Alioqui rescindenda meritò sententia est quam citatio non præcessit, l. 1. §. *Item ex eo edicto*, D. quæ sent. sine appellat. rescind. cap. *Inter quatuor*, de majorit. & obed. Ideoque Abbas Siculus in cap. *Pervenit* 1. num. 5. de appellat. asserit non esse denunciandum aliquem Clerici percussorem, nisi ipso antè citato, & examinatis probationibus super rei veritate. Idem tradit Glossa in cap. *Sacro*, verb. *Constiterit*, de sent. excomm. Nisi fortè tanta esset facti notorietas ut nullum tergiversationi locum relinqueret, juxta cap. *Pervenit*, de appellat.

XXIV. Caveat denique Prælatus, ne in monitoriis ad criminis testificationes eliciendas ullatenus reus nominetur aut designetur, nisi per voces individui vagi, ut *aliquis*, *quidam*. Injuriosum enim foret si ejus persona publicaretur nondum probato delicto: sicut superiùs admonui lib. 4. cap. 4. circa juridicam criminis inquisitionem, juxta cap. *Inquisitionis*, & cap. *Quæsiter*, il 2. de accusation.

XXV. Contingere facilè potest, ut Prælatus certam habeat notitiam criminis à subdito admissi per dignas fide aliorum relationes secretas; nec tamen expediat litem Clerico intentare ob evitanda emersura scandala, aut graves quæ prævidentur difficultates. Si ergo Prælatus post privatam admonitionem in pœnam præteriti delicti, & præcautionem recidivæ, privatim

privatim interdicat aut suspendat Clericum sine scriptura, tenebitur Clericus in conscientia mandato Prælati obedire. Id confirmatur cap. *Tam literis*, de testibus: ubi Papa sine præcedentibus solitis formis suspendi jubet Clericum ob præcedens delictum. Ex alia verò parte supponendo suspensionem aut interdictum privatim fuisse significatum, si Clericus sibi conscius attentet has violare censuras per Ordinis sacri exercitium, peccabit proculdubio; non tamen in irregularitatem cadet, quia Prælatus non processit per modum juridicum, sed per modum privatæ pœnæ, sive medicinalis, sive vindicativæ. Ita Zerola 1. p. verb. *Suspensio*, §. 7. Bonacina de censuris in communi, disp. 1. quæst. 1. puncto 9. n. 3. Secus judicandum de excommunicatione, quæ hoc peculiariter habet, ut præter delictum requirat pariter contumaciam, ideoque infligi non potest pro præterito delicto.

CAPUT XI.

De effectibus excommunicationis.

I. OCto recensentur majoris excommunicationis effectus. Horum primus est privatio communium Ecclesiæ suffragiorum. Privatim autem potest quilibet fidelis Deum precari pro quolibet excommunicato, etiam minimè tolerato. Imò Sacerdos quilibet ad Altare potest orare pro excommunicatis, sive vivis, sive defunctis, in secretis & particularibus commemorationibus, quæ fiunt in Canone Missæ.

II. Secundus effectus est privatio, tam activæ quàm passivæ participationis Sacramentorum Ecclesiæ. Sanè validè, sed tamen illicitè Sacramenta administrare potest omnis excommunicatus toleratus Sacerdos. At verò non toleratus, seu vitandus Sacerdos, quanvis validè, nec tamen licitè possit alia Sacramenta; nullatenus tamen validè potest administrare Pœnitentiæ Sacramentum, quia excommunicatio vitandi & non tolerandi omni privat jurisdictione, præterquam in articulo mortis.

III. Soli autem censendi sunt excommunicati vitandi omnes illi qui publicè & nominatim denunciati fuerunt, necnon ille qui adeo manifestè & publicè in personam Clerici, aut in res ei cohærentes vim aliquam injuriosam adhibuerit, ut nullâ possit hoc delictum tergiversatione celari, vel excusari, juxta Concilii Constantiensis canonem quem Martinus Papa V. approbavit, cujus textus hic est: *Ad evitanda scandala & multa pericula quæ conscientiis timoratis contingere possunt, Christi fidelibus tenore præsentium*

tium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps à communione alicujus, Sacramentorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis, intus & extra, prætextu cujuscumque sententiæ aut censuræ Ecclesiasticæ, à jure vel ab homine generaliter promulgata teneatur abstinere, vel aliquem evitare, aut interdictum Ecclesiasticum observare, nisi censura, vel sententia hujusmodi fuerit illata contra personam, Collegium, Universitatem, Ecclesiam, Communitatem, vel locum certum, aut certam à Judice publicata, vel denunciata specialiter & expresè: Constitutionibus Apostolicis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Si quem pro sacrilega manuum injectione in Clericum, sententiam latam à Canone adeo notoriè constiterit incidisse quod factum nullâ possit tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari: nam à communione illius (licèt denunciatus non fuerit) volumus abstineri juxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen non intendimus relevare, neque juvare sic excommunicatos, suspensos & interdictos aut prohibitos. Ita referunt hanc Constitutionem S. Antoninus 3. parte Summæ Historialis, tit. 22. cap. 6. §. 4. & in 3. parte Summæ Theologicæ, tit. 25. cap. 2. & 3. Item Angelus de Clavasio in Summa, verbo *Excommunicatio* 8. num. 3. Gabriel Biel in 4. Sent. dist. 18. art. 1. notabili 3. Joannes Major Professor Sorbonicus in 4. Sent. dist. 18. quæst. 3. Adrianus Papa in 4. Sent. tit. de Sacram. Euchar. & in tract. de Clavib. Eccles. 3. principaliter quæsito: Caietanus in Summula, verbo *Excommunicatio*, & verbo *Absolutionis impedimenta*: & in 3. p. S. Thomæ, q. 64. art. 6. Armilla verbo *Excommunicatio*, num. 50. Dominicus Soto in 4. Sent. dist. 22. q. 1. art. 4. Covarruvias in cap. *Alma mater*, p. 1. §. 2. n. 9. Suarez de censuris disp. 9. sect. 9. num. 5. & in tract. de Fide, disp. 21. sect. 3. Toletus in Summa, lib. 1. cap. 12. & alii plerique: qui simul omnes meminere posterioris immutationis in hoc Canone factæ à Conciliis Basileensi & Lateranensi, à Pragmatica Sanctione, & à Concordato Bononiensi inter Leonem Pontificem, & Franciscum Regem. In quibus extenditur Constantiensis Constitutionis exceptio ad quoscumque etiam non denunciatos, qui facti notorietate dignoscuntur in excommunicationem incidisse, hisce generalibus clausulis: *Aut si notoriè in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla tergiversatione celari possit, aut aliquo juris suffragio excusari, eum à communione illius abstinere volumus, juxta canonicas sanctiones.* Supradicti omnes negant esse ullibi receptam generaliorem istam exceptionem, sed solam Constantiensem exceptionem de notorio Clerici percussore vigere. Quod idem de recepto Galliarum usu testatur novissimè Jacobus Evellonius in suo Gallicano Tractatu de excommunicationibus. Tot verò anxietates & perturbationes pariebant illæ cum excommunicatis communicationes, tum in sacris, tum in profanis, ut plusquam trecentis ante Constantiense Concilium annis gravissimus Scriptor Ivo Carnotensis epistola 81. conatus enixè fuerit omnes prorsus abolere prohibitiones communicandi cum excommunicatis, præterquam cum solis illis qui publicè

convicti & nominati fuissent, sic enim admonet: *De excommunicatis communi sententia, non tamen nominatis, sive in Capitulo, sive in Concilio facta sit illa excommunicatio, sive sint simoniaci, sive presbyteri uxorati, idem consilium est quod de aliis criminosis, quia non sunt à communione suspendendi, nisi publicè convicti, vel publicè confessi.*

IV. Ex ista Constantiensi Sanctione multa addiscimus. Primò severitatem antiqui Juris mitigari, prohibentis olim participationem quamcunque cum excommunicatis non denunciatis perinde ac nominatim denunciatis, tam in Ecclesiasticis, quàm in civilibus rebus. Secundò permitti communicationem cum excommunicatis, etiam in Divinis & Sacramentorum receptione, modò non sint publicè & nominatim denunciati: quibus additur Clerici percussor, quanvis non divulgatus, respectu saltem eorum qui certò sciunt. Tertiò hoc privilegium nullo modo favere excommunicatis, quantumvis occultis, & hos teneri ex parte sua conversationem aliorum evitare tam in civilibus quàm in Divinis. Manifestè porrò falluntur Coninch disp. 14. num. 13. & Bonacina de censuris in communi, disp. 1. quæst. 2. puncto 2. §. 2. num. 7. ad fin. dum asserunt communicantes cum notorio Clerici percussore, si non fuerit nominatim denunciatus, nulla affici minori excommunicatione. Constantiensis enim Constitutio prorsus oppositum decernit secundùm utramque editionem, quarum una expressè dicit hanc exceptionem de percussore Clerici, quod quanvis non fuerit publicè notus aut denunciatus nominatim, is tamen qui sciens talem cum eo communicaverit, incurrat pœnas & censuras antiqui Juris. Altera verò editio, quæ non loquitur specialiter de percussore Clerici, comprehendit simul & pares facit eos qui non sunt nominatim & publicè denunciati; de quibus tamen manifestè constat incurrisse in sententiam excommunicationis, ut non possint occultari, neque excusari, cum illis qui fuerunt specialiter promulgati, & à Judice expressè denunciati. Et quidem Bonacina sibi contrarius oppositum passim alibi docet, atque adeo in isto ipso tractatu & eadem disp. 2. quæst. 2. puncto 6. §. 2. num. 47.

V. Tertius effectus majoris cujuscumque excommunicationis est privatio à Missæ & cujusvis divini Officii auditione. Non tamen excluditur ab auditione prædicationis verbi Dei, ut per eam compungi & converti possit, dummodò si fieri possit, se conspectui publico subducat. Constat verò fuisse veteris Ecclesiæ usum & praxim, ut excommunicati de Ecclesia non expellerentur, nisi tempore Offertorii, post decantatum Evangelium, & finitam, quæ post Evangelium fieri solebat, Verbi Dei prædicationem, can. *Episcopus nullum*, de consecrat. dist. 1. Quanvis autem Sacerdos Sacrum faciens gerat publicam nomine totius Ecclesiæ personam, non tamen exuit omninò privatam personam, & ut talis potest mentaliter, sive in *Memento*, sivè in aliis Missæ partibus orare pro excommunicatis, tam vitandis quàm toleratis. Avila 4. parte, disp. 1. conclus. 2. Navarra cap. 27. num. 36.

Suarez

Suarez de censuris disp. 9. sect. 5. Bonacina disput. 2. quæst. 2. punct. 1. §. 3. n. 7. Vasquez tract. de excommunicatione, dub. 2. num. 2.

VI. Quartus est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ, cap. *Sacris*, de sepultur. Clement. 1. eod. tit. ut enim ait S. Leo Papa I. relatus in can. 1. causæ 24. quæst. 1. *Quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus.* Addit d. cap. *Sacris*, si contingat corpus excommunicati loco sacro tumulari, exhumandum esse, & procul ab Ecclesiastica sepultura jactandum, si modò ab aliorum fidelium corporibus discerni possit; alioqui enim toleranda esse zizania, ne eradicetur triticum. His adde ex cap. *Consuluisti*, de consecrat. Eccles. vel Altar. non solùm Ecclesiastica sepultura esse eruendum excommunicati cadaver & ossa, sed etiam locum ipsum esse repurgandum & reconciliandum aspersione aquæ solenniter benedictæ: sicut fit in Ecclesiæ dedicatione aut reconciliatione. Si verò non potuerit ab aliis inhumatis ibi corporibus dignosci, non minùs est locus ille reconciliandus, ut docet Suarez de censuris disp. 13. sect. 4. num. 4. Excommunicatus qui ante mortem dederit signa pœnitentiæ, nec tamen fuerit absolutus, non est sepeliendus in loco sacro, donec Superioris authoritate post mortem fuerit ab excommunicatione solutus: si verò jam sepultus fuerat, non est extrahendus, sed in ipso loco authoritate Ordinarii aut alterius facultatem habentis absolvendus à censura. Si verò pœnitentiæ indicia nulla exhibuerit, arcendus est ab Ecclesiastica sepultura. Bonacina & alii communiter d. disput. 2. quæst. 2. puncto 3. §. 3. num. 7.

VII. Obiter hîc observa septem genera personarum Ecclesiasticâ sepulturâ excludendarum, recensita in Rituali jussu Pauli V. Pontificis edito. Primi sunt Pagani, Judæi, hæretici, schismatici, eorumque fautores, omnesque majori excommunicatione ligati. Secundo loco sunt quicumque ex desperatione, vel iracundia sibi mortem intulerunt, alióve ex pravo affectu, nisi ante mortem signa ediderint pœnitentiæ. Huic pœnæ non subjacent qui per insaniam sibi necem consciverunt. Tertiò mortui in duello, etiamsi ante mortem signa ediderint pœnitentiæ, ut sancitur Pontificiis Bullis & Regiis Edictis. Quartò manifesti & publici peccatores, qui sine pœnitentia interierunt. Quintò illi de quibus publicè constat quod semel eo anno non fuerint confessione expiati, aut in Pascha sacram Eucharistiam non sumpserint, si ante mortem non dederint signa contritionis. Sextò infantes sine Baptismo vitâ functi. Septimò nominatim interdicti, & insuper quicunque sunt in loco interdicto laïci morientes durante interdicto.

VIII. Quintus excommunicationis effectus est inhabilitas ad quævis Beneficia obtinenda. Itaque electio, præsentatio, institutio, collatio factæ in favorem excommunicati etiam tolerati, nec evitandi, nullæ sunt, cap. *Postulastis*, de cler. excomm. Circa quem effectum sciendum est, quod ex-

communicatio aliáve cenſura atque irregularitas præcedens electionem aut proviſionem Beneficii facit eam invalidam & irritam, d. cap. *Poſtulaſtis*. Sed collato jam Beneficio ſuperveniens non inducit Beneficii vacationem. Deciſio Rotæ in novis 195. Gomeſius in tract. Expectativarum, num. 60. Covarruvias in cap. *Alma mater*, 1. p. §. 7. num. 4. not. 11. Quinimò id ſatis conſtat ex cap. *Ex literis*, de exceſſ. Prælat. ubi homicida Beneficium habens, cùm ſit ratione homicidii irregularis, non judicatur ipſo facto depoſitus, ſed ſolùm Judicis ſententiâ deponendus. Suarez de cenſuris diſp. 13. ſect. 1. num. 1. id probat ex cap. *Paſtoralis*, §. *Verùm*, de *appellat.* ubi decernitur Beneficiarium noviter excommunicatum privandum eſſe per Judicem Beneficii ſui fructibus: unde infertur illi adhuc remanere Beneficium. Idem docet Sylveſter verb. *Excommunicatio* 3. n. 1. §. 9. Excommunicatus quoque inhabilis eſt ad proviſionem penſionum clericalium, ſecundùm aliquos qui iiſdem rationibus nituntur, quibus probatur de Beneficio quod excommunicato confertur: ſed tamen nullus Canon hoc decernit de penſionibus, cùm tamen Canones id exprimant de Beneficiis: & in pœnalibus non fit extenſio, ſed potiùs reſtrictio, cap. *In pœnis*, de regul. jur. in 6. *In pœnis* (ait) *benignior eſt interpretatio facienda.* Hanc tamen volunt ad penſiones extenſionem Sayrus lib. 2. de cenſur. cap. 5. num. 15. & alii quos allegat & ſequitur Bonacina d. diſp. 2. quæſt. 2. puncto 4. §. 1. n. 4. Ex adverſo Avila de cenſuris 2. p. cap. 6. dub. 7. ad fin. aliique aſſerunt validam penſionis clericalis collationem excommunicato factam. Utraque opinio probabilis eſt. De fructibus Beneficii ante excommunicationem acquiſiti diſſident invicem Doctores. His enim privari quemcunque excommunicatum aſſerunt Gloſſa in cap. *Studeat*, diſt. 50. in fine, Oſtienſis, Abbas, Suarez, Toletus, Reginaldus. Negant ex adverſo Petrus Navarra, Avila, Sanchez, Vaſquez, Coninch, Bonacina, dummodo excommunicatus ſuum præſtet officium. Iſta eſt mihi probabilior opinio. Primò, quia cui Eccleſia Beneficium indulget, eidem pariter attribuere cenſetur ea quæ ſunt acceſſoria & conſectanea ad Beneficium: & qui dat eſſe, hoc ipſo dat conſequentia ad eſſe; & acceſſorium naturam ſequi congruit principalis, cap. *Acceſſorium*, de regul. jur. in 6. Præterea pœnæ cùm ſint odioſæ, reſtringendæ potiùs ſunt quàm ampliandæ ultra quàm Jus exprimat. Jus autem hanc pœnam nullibi decernit. Quod verò aliqui ad hoc citant cap. *Paſtoralis*, in fin. de appellat. *Et illi meritò proventus Eccleſiaſtici ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur*, ipſa Gloſ. ibid. in verb. *Subtrahuntur*, hoc exponit de pœnali Judicis ſententia, non verò de Juris præſcripto. Denique ipſa conſuetudo quæ vim juris habet, iſtud confirmat. Talem enim pœnam quaſi jure ipſo incurſam nuſquam vidimus admiſſam, ſive in foro pœnitentiali, ſive in contentioſo: neque peti ſolet contra ipſam diſpenſatio aut rehabilitatio, ſaltem in regno Galliæ.

IX. Sextus

IX. Sextus effectus est privatio jurisdictionis Ecclesiasticæ, cap. *Ad probàndum*, de re judicat. & Clem. *Ne Romani*, de election. Hæc pœna solùm attingit excommunicatum evitandum, non verò toleratum, ut est communis Doctorum sensus. Iidem similem tolerati & evitandi distinctionem locum habere consentiunt in privatione suffragii ad eligendum, quæ statuitur per cap. *Cùm dilectus*, de consuetud. contra electores suspensos : volunt enim post Extravag. Constantiensem non habere locum nisi contra suspensos publicè denunciatos, & similiter excommunicatos.

X. Septimus excommunicationis effectus est civilis communicationis privatio, cap. *Excommunicatos*, 11. quæst. 3. Sed hæc pœna post Extravagantem *Ad evitanda*, non habet vim nisi contra nominatim denunciatos, aut palam notorios. Quin etiam in istis ipsis excipiuntur quinque communicandi causæ hoc vulgari versiculo comprehensæ:

Utile, *lex*, *humile*, *res ignorata*, *necesse*.

XI. Octavus demùm effectus est nullitas impetrationis gratiarum & rescriptorum Apostolicorum, cap. 1. de rescript. in 6. Cui tamen obviari solet in Literis Apostolicis per clausulam absolutionis ab omnibus censuris ad hunc duntaxat effectum, ut impetrans sit capax gratiæ quæ ipsi à Summo Pontifice indulgetur.

XII. Observa tamen Constitutionem *Ad evitanda*, ubique ferè, atque adeo tota Gallia esse receptam, non prout habetur in Concordato Leonis Papæ & Francisci Regis, atque in Concilio Lateranensi sub Leone X. sed prout diximus allegari à Felino, S. Antonino & Caietano : ita ut soli ab hujus Constitutionis Beneficio excludantur nominatim denunciati, & prorsus notorii Clericorum percussores ; non verò cæteri excommunicati, quantumvis notorii, sed non specialiter denunciati.

XIII. Hoc pariter observa, Constitutionem illam permittentem communicare cum excommunicatis toleratis, etiam in Divinis Officiis & Sacramentis, abolere quidem veterem Ecclesiæ prohibitionem, sed non naturalem & Divini Juris, vetantem Sacramenta indignis ministrare, sanctumque dare canibus, & margaritas projicere ante porcos. Matth. 7. Ille itaque qui sciens Sacramentum tolerato excommunicato conferret, non incideret quidem in minorem excommunicationem, sed tamen mortaliter peccaret. Quemadmodum ille etiam peccaret qui scienter ab excommunicato Sacerdote tolerato citra ullam necessitatem sumeret aliquod Sacramentum : quia Jus Divinum prohibet alieno peccato consentire, aut cooperari. *Et digni sunt morte non solùm qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Rom. 1.

XIV. Sapienter admonet Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 3. ex re vulgari seu levi Monitoria non esse decernenda. Cui suffragatur in Gallia nostra Edictum Caroli IX. in Comitiis Aurelianensibus, art. 18. ut omittam antiquiorum Conciliorum Canones, cujusmodi est

Canon 3. Concilii Agathensis, Canon 56. Meldensis, Canon 2. Aurelianensis IV. & Canon 13. Vormatiensis. Vide si lubet apud Gratianum can. *Episcopi*, & can. *Nemo Episcoporum*, & can. *Nullus Sacerdotum*, 11. quæst. 3. S. Augustinus de corrept. & gratia rationem horum suppeditat cap. 15. *Quia* (inquit) *pœnâ excommunicationis nulla major est in Ecclesia.* Denique Ludovici XIV. feliciter nunc regnantis Constitutio mensis April. an. 1666. sic ordinat: *Non astringentur Ecclesiastici ad censuras vel monitiones decernendas, nisi pro gravibus causis.* Omissis minoribus taxationibus quas cæteroqui graves Authores in hac materia monitionum præfixere, magis conveniens existimaverim taxationem illam quam doctissimus Episcopus Piasecius in sua praxi Episcopali, p. 2. cap. 4. præfigit ad viginti scuta, quæ summa in paupere familia potest esse gravissima, & absolute gravis in furto, in commodato, in deposito. Concilium quoque provinciale Avenione celebratum sub omni virtutum genere ornatissimo Francisco Maria Taurusio ex Congregatione Romani Oratorii Archiepiscopo & Cardinali, providet ne pro minori dispendio quàm viginti aureorum expediantur monitiones aut censuræ.

CAPUT XII.

De minori excommunicatione.

I. OMnis quidem excommunicatus, etiam toleratus, privatur sub mortali peccato ab auditione Missæ & assistentia in Divinis Officiis. Potest tamen ingredi Ecclesiam, & seorsim adorare, & orare coram sanctissimo Sacramento, dum abstineat à Missa & publicis Officiis. Hoc dicit Alterius lib. 1. disp. 10. cap. 5. & Bonacina de excom. disp. 2. quæst. 2. puncto 3. §. 2. n. 9. asserentes esse communem sententiam. Non enim illi prohibentur privatæ orationes, neque ingressus Ecclesiæ ad hunc finem, sed tantùm ad finem participandi communibus Ecclesiæ precibus, & suffragiis. Reliqui tamen Fideles ex concessione Extravag. *Ad evitanda*, non tenentur excludere à Missa, vel Divinis Officiis excommunicatum toleratum, quanvis iste, ut dixi, si his interfit, peccet mortaliter, nisi ignorantiâ excusetur.

II. Secus tamen agendum circa excommunicatos evitandos. Quisquis enim scienter Missam, aliave Ecclesiastica Officia celebrat coram excommunicato evitando, peccat mortaliter; simulque ligatur excommunicatione minori quisquis scienter interest Missis aut Divinis Officiis præsente illo, sive Clericus sit, sive Laïcus: eam enim decrevere pœnam prisci

Canones

Canones contra quoſcunque participantes, ſive in Divinis, ſive in humanis cum quovis excommunicato. Qui Canones etiam nunc vigent, exceptâ ſolâ mitigatione Extravagantis prædictæ circa non notorios, aut non denunciatos nominatim excommunicatos. Hujuſmodi ſunt can. *Excommunicatos*, & can. *Cum excommunicato*, & can. *Qui communicaverit*, 11. quæſt. 3. Si ergo inchoatâ jam Miſsâ adveniat notorius, aut nominatim denunciatus excommunicatus, monendus eſt ut inde exeat: ſi parêre recuſet, vi ejiciendus eſt, quanvis eſſet Sacerdos. Sed ſi ejici non poteſt, tunc diſtinguendum eſt ita. Vel Sacerdos inchoavit Canonem Miſſæ, vel non: ſi non inchoavit, debet à cœpta Miſſa deſiſtere & in ſacriſtiam redire: ſi verò Canonem jam inchoavit, debet proſequi reliquum uſque ad communionem incluſivè, & iis quæ ſequuntur prætermiſſis, ad ſacriſtiam redire ubi prætermiſſa ſupplebit. Qui verò excommunicati, vel interdicti admoniti exire pertinaciter manſerint, eorumque in iſta pertinacia fautores novo excommunicationis ipſo facto Papæ reſervatæ vinculo ligantur, Clement. 2. de ſent. excom. Hæc docent unanimes omnes, nemine contradicente, Doctores: præterquam in eo quod aliqui eorum eundum eſſe aſſerunt Sacerdoti tantummodò in puncto conſecrationis, quum ventum eſt ad verba, *Qui pridie quàm pateretur*, ut vult Navarra: alii verò communiùs negant abſolutè eundum eſſe ab inchoato ſemel Canone. Videri poteſt hæc ubertim pertractans Suarez de cenſur. diſp. 12. ſect. 2. num. 11. & ſequentibus.

III. Sacerdos ſcienter celebrans coram excommunicato evitando peccat mortaliter: nec ſolùm illigatur minori excommunicatione, ſimulque interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, cap. *Epiſcoporum*, de privileg. in 6. ſed præſumens deinceps celebrare antequam abſolutionem conſequutus ſit, fit irregularis, non quidem propter violationem minoris excommunicationis (quæ utique non ſufficit ad pœnam irregularitatis incurrendam, ut addiſcimus ex cap. *Si celebrat*, de cler. excom. miniſt.) ſed ob violatam prædicti Interdicti cenſuram.

IV. Sicut autem quiſquis ſcienter in ſacris & divinis communicat cum evitando excommunicato, peccat mortaliter ob materiæ gravitatem: ita in civilibus & humanis peccat tantùm venialiter ob materiæ levitatem. Sed tamen ex hoc ipſo implicatur excommunicatione minori, d. can. *Excommunicatos*, & can. *Cum excommunicato*, & can. *Qui communicaverit*, 11. q. 3.

V. Hujuſce minoris excommunicationis effectus eſt prohibitio, non quidem conferendi, ſed ſolùm ſuſcipiendi Sacramenta, & privatio vocis paſſivæ, ſed non activæ: poteſt enim alium eligere, ſed non eligi, atque etiam juriſdictione uti qui hanc minorem contraxit. Nullam verò incurrit irregularitatem ex minoris excommunicationis violatione per Ordinis ſacri exercitium ille qui hac cenſurâ eſt illigatus, cap. *Si celebrat*, de cler. excom.

excommunic. ministr. Quod verò ibidem statuitur, eundem celebrando graviter peccare, ide venit non quatenus confert, sed quatenus suscipit in celebratione Eucharistiæ Sacramentum.

VI. Duos itaque parit effectus minor excommunicatio. Primus horum in privatione passivæ Sacramentorum susceptionis consistit. Secundus est irritatio electionis in ejus favorem qui hac est irretitus, ut decernit dictum caput *Si celebrat.* His enim verbis, *Ejus electio est irritanda,* non negat esse validam sive electionem, sive præsentationem, sive collationem, sive institutionem. Sed tamen satis insinuat esse illicitam, cùm decernat illam irritandam esse: atque adeò taliter illigatum non posse citra gravem offensam suscipere & retinere Beneficium, nisi se absolvi curet. Ugolinus tab. 3. cap. 6. §. 3. Suarez disp. 24. de censuris, sect. 2. num. 21. Felinus in cap. *Dilecti,* de exception. Ricardus in 4. dist. 18. art. 7. quæst. 4. Filliucius cap. 2. quæst. 10. num. 25. & alii communiter.

CAPUT XIII.

Quanam ignorantia excuset à censuris.

I. PRÆSUPPONENDÆ hîc sunt multiplices ignorantiæ distinctiones. Alia dicitur ignorantia respectu pœnæ, scilicet quod lata sit in tali casu censura. Alia respectu Juris, an à Jure hæc vel illa actio prohibita sit. Alia item respectu facti, cùm res aut persona ignoratur, ut an id quod telo ferire intendo, sit fera, an homo; vel an sit homo laïcus, an Clericus. Insuper alia est inculpabilis ignorantia sive juris, sive facti; alia verò culpabilis. Prima vinci non potuit in illis rerum circumstantiis, ideoque censetur inculpata. Secunda vinci potuit, idcirco judicatur culpabilis.

II. Communis regula est, culpabilem esse rerum ad proprium cujusque officium spectantium ignorantiam, ut est imperitia Medici in ægroto sibi curando, §. *Præterea,* Institut. de lege Aquilia. Id quidem ita judicari solet in externo foro ex Juris præsumptione, quod quis negligens extiterit in iis quæ proprii officii sunt addiscendis. Quæ tamen cessare præsumptio potest in foro conscientiæ. Perspecta quippe omni sapienti est ipsa humani ingenii naturalis infirmitas. Alioqui permulta sequerentur absurda. Primum, neminem qui non sit eximii ac præstantissimi ingenii, posse ulli se arti aut disciplinæ addicere citra gravia & continua peccata; quia quantamlibet adhibuerit quis in addiscendo diligentiam, ignorabit tamen non pauca quæ eximii quidam ejusdem artis professores inimitabili solertiâ assequuti

assequuti sunt, aut inexhaustæ memoriæ bonitate retinent, quæ etiam longiore studio ab aliis acquisita mox infelici oblivione dilabuntur. Altera etiam non minor sequetur absurditas. Cùm enim doceat experientia illos qui longo provectu in aliqua arte, vel scientia versati sunt, longè plura scire iis qui in eisdem disciplinis exercendis juniores sunt, minusque experti; sequeretur ob minorem peritiam, atque adeo ob inevitabiles quasdam in arduis & difficilioribus imperitias neminem posse licitè aliqua in arte versari, nisi priùs acquisiverit consummatam experientiam ejus artis. Atqui nemo potest illam assequi consummatam experientiam nisi diuturno tempore in eadem arte versatus. Atque ita nemo citra grave & continuum peccatum aliquam aggredi, aut per aliquot annorum decursum exercere professionem posset: cùm tamen illa consummata peritia non obtingat nisi post longam artis exercitationem, quâ solâ artes & harum cognitio exacta perficiuntur. Quin etiam his ulteriùs adjungo, etiam perfectissima, quorum exiguus est numerus, ingenia, quæ longa etiam in propriis professionibus exercitatio ad consummatam frugem perduxit, non ita esse felicia, ut omnia quæ suæ artis sint, perspectissima habeant, unde necesse est aliqua ignoratione errent. Et liquidò perspicimus inter præstantissimos & primarios Artium & Scientiarum, sive practicarum, sive speculativarum Professores, qui doctrinam excellentis ingenii acumine & laboris assiduitate consummatissimam scriptis tradiderunt, alios ab aliis quàm sæpissimè dissidere, corrigi, & invicem coargui. Hæc ad singulas paginas occurrunt legentibus excellentiores quosque Philosophos, Theologos, Jurisconsultos, Medicos, & qui de moribus scripsere non dico circumforaneos, aut etiam mediocres, sed principes, eximiæque sapientiæ Magistros. Quis igitur ista perspiciens ausit asserere, nullam posse cuiquam in arte propria, quæcumque illa sit, contingere ignorationem, inadvertentiam, vel errorem citra culpam & offensam Dei? Id esset ignorare, non fortasse sine culpa, nostræ conditionis infirmitatem inevitabilem, quæ nos in humilitate continet, de qua Rex sapientissimus Spiritu Divino collustratus hoc perhibet testimonium Sap. 9. *Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.* Præstantissimi quoque Jurisconsulti à Justiniano Principe ad Romanorum legum delectum & compilationem adhibiti, ab ipso Pandectarum exordio protestantur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, Divinitatis magis quàm mortalitatis est.*

III. Præterea dividitur ignorantia in antecedentem, concomitantem, & consequentem. Antecedens illa est sine qua non fieret actio: ut si Titius virum quem percutit, sciret esse Clericum, nequaquam percutere auderet: vel si sciret pœnam excommunicationis impositam esse percussori Clerici, abstinuisset, formidine illam incurrendi, ab istiusmodi percussione.

Ignorantia concomitans ea est, quæ licèt non interveniret, non minùs fieret actio: ut si is qui feram telo appetere intendit, sciret non esse feram, sed suum adversarium, non minùs id telum contra ipsum intorqueret. Ignorantia consequens est quæ ex mala voluntate nascitur, quæ dicitur affectata.

IV. Ignorantia culpabilis, seu vincibilis, tam juris quàm facti, si sit adeo crassa & negligentiæ conjuncta, ut agentem non eximat à mortali culpa circa illam circumstantiam in qua versatur censura, nullatenus excusabit à censura, neque ab irregularitate imposita in pœnam, ut si quis hominem telo adortus cogitationem & actuale dubium habuerit an sit Clericus, & hoc stante dubio percusserit Clericum, haud ignarus pœnæ statutæ contra Clericorum percussores. Illa quippe ignorantia crassa est & affectata, quandoquidem stante dubio de Clericatu seipse hujus pœnæ periculo sciens & volens exposuit. Atque hæc est consequens ignorantia, ex crassa negligentia, & facilè vincibili nascens. Probatur primò authoritate cap. *Ut animarum*, de constitutionib. in 6. declarantis contraventionem adversùs sententias & statuta Ordinariorum non excusari per crassam & supinam earumdem ignorantiam. Si enim aliquis habet suspicionem, vel dubitationem alicujus legis, vel sententiæ, nec aliqualem adhibet diligentiam ut sciat an talis sit lex, & nihilominus prætergreditur sciens & volens illam de qua dubitat legem, hic non solùm se periculo exponit transgrediendi illam, si quæ existat, legem; sed etiam licèt nulla talis existeret lex, temerè agit contra conscientiam suam, & ideo certissimè peccat: atque ideo qui dubitans de excommunicatione prorumpit in actum, satis habet pertinaciæ & præsumptionis ad peccatum mortale, & ad violationem censuræ. Quæ ratio convincit, ut si lex excommunicationem infligens loquatur de præsumptione & ausu temerario, iste opinans & suspicabundus, nec minùs ulteriùs ad actum prohibitum progrediens, illam pariter censuram incurrat, ut docet Suarez disp. 4. sect. 10. num. 3.

V. Sed si ignorantia seu juris, seu facti, fuerit vel inculpabilis, vel solùm venialiter culpabilis, hæc eximet ab omni censura. Neminem enim ligant censuræ (exceptâ solâ minori excommunicatione) nisi culpæ mortalis reum. Ignorantia quoque pœnæ eximit à censura, nisi sit ignorantia consequens & crassa ac supina, quæ mortalem culpam non excludat, præsertim si sit affectata, & directè volita, aut ex gravi negligentia ortum ducens. Ignorantia pœnæ, hoc est, quod tale factum talis censura comitetur, excusat à censura. Unde qui scit tale factum prohiberi quidem, sed ignorat inculpabiliter prohiberi sub censura, quanvis lethali culpâ peccet rem faciendo, non tamen censurâ ligatur, quam planè ignorat. Censuræ namque cùm sint medicinales, non decernuntur nisi in contumaces, quales non sunt respectu censuræ illi qui ejus notitiam nullam habent. Ita docent Sylvester verb. *Excommunicatio* 2. not. 3, Navarra Manual. cap. 27. num. 164.

num. 16. Suarez de censur. disput. 4. num. 8. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 32. num. 13. Bonacina de censur. in communi, disp. 1. quæst. 2. puncto 1. num. 13. * Sylvius comment. in 1. 2. D. Thomæ, quæst. 76. art. 1. Quod etiam evidenter docet caput *Si verò*, il 2. de sent. excom. his verbis: *Si verò aliquis in Clericum nutrientem comam manus injecerit violentas, propter hoc non debet Apostolico præsentari conspectui, nec etiam excommunicatione notari, dummodo ipsum esse clericum ignoraverit.* Cui conformatur caput *Apostolicæ*, de cler. excom. ministr. sic dicens: *Verùm quia tempore suspensionis ignari celebrastis Divina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos.* Ibique Glossa in verbo *Probabilis*, hoc ait: *Non est hic aliqua dispensatio necessaria, quia nesciebant se suspensos, unde non peccaverant.* Adde, nec pœnam irregularitatis contraxerunt, quia scilicet pœna præsupponit peccatum. Alioqui verò regula est Canonici Juris, eum qui censuram aliquam Ecclesiasticam per exercitium sacri Ordinis violat, irregularitate innodari, toto tit. de cler. excom. ministr.] aliique communiter contra Covarruviam in cap. *Alma mater*, 1. parte, §. 10. num. 11.

VI. Ignorantiam inculpabilem, seu invincibilem, tam juris pœnalis, quàm facti, eximere ab omnibus censuris, convincitur ex d. cap. *Ut animarum*, de constit. in 6. *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit & supina.* De ignorantia quoque facti, seu personæ, etiam in iis rebus quas committens certus est esse Jure ipso Divino & naturali prohibitas, textus est luculentus in cap. *Si verò*, il 2. de sent. excom. ubi Pontifex declarat non esse excommunicatum illum qui hominem ex deliberata malitia occidit, quem ignorabat esse Clericum, propter capillitium & secularem quem gerebat habitum. Quæ excommunicatio ex Clerici occisione cùm sit reservata Papæ, inde pariter sequitur idem esse juris in ignoratis Papæ reservatis excommunicationibus, quod in aliis per Ordinarios irrogatis. Idque docent Sylvester, Navarra, Suarez locis citatis paulò antè: cùm sit utraque ignorantia juris aut facti merè humani, nec aliud opponatur discrimen quàm quia ignorantia legum Papæ minùs facilè præsumitur aut probatur in contentioso foro, quàm statutorum, vel sententiarum Ordinariorum.

VII. Quod dixi de ignorantia censurarum juris, eam eximere contravenientes ab ignoratis inculpabiliter illis pœnis, id pariter extendunt Sanchez & Bonacina ad irregularitates ex delicto promanantes. Sed ab his existimo dissentiendum esse. Omnis enim irregularitas inducit canonicam incapacitatem, quæ sive ex delicto, sive ex defectu oriatur, non minùs subsistit ignorata quàm cognita. In quo differt à censuris, quia hæ non solùm prærequirunt delictum, sed præterea contumaciam adversùs Ecclesiasticas jussiones: ideoque Jus efflagitat ut notificentur tribus distinctis admonitionibus circa præsentem ac præteritam culpam; quod nunquam requiri-

tur circa pœnales irregularitates. Istud quoque sequeretur inconveniens, universos prædones & assassinos, qui dum in his sceleribus vitam degunt, has omnes ex delictis irregularitates prorsus ignorant, de quibus nihil unquam audierunt, si peractâ sceleratæ vitæ pœnitentiâ ad clericalem statum aspirent, nequaquam indigere ab his pœnalibus irregularitatibus ulla dispensatione, hac ratione quia eas inculpabiliter ignorabant quo tempore homicidiis & latrociniis grassabantur: & si sacros Ordines susceperint, posse in conscientia illos absque dispensatione & rehabilitatione exercere, solumque egere dispensatione exterioris fori ad repellendos impugnatores suos in externo foro.

VIII. Ignorantia concomitans est immunis à censuris, imò etiam ab irregularitatibus ex delicto nascentibus. Itaque is qui hominem occidit existimans invincibiliter esse feram, ita tamen affectus animo ut perinde occisurus esset inimicum suum, non est reus homicidii perpetrati, si hunc inscius, credens esse feram, interimat; sed solius mali affectus ad homicidium. Casu namque ac per accidens evenit ut ibi latitaverit inimicus ubi occisor certò credebat adesse feram. Neque occisio censenda est voluntarium esse homicidium: voluntarium quippe, approbante Sancto Thoma, sic ab Aristotele definitur lib. 3. Ethic. ad Nicomach. cap. 1. *Illud quod procedit à principio cognoscente singula in quibus est actio.* Verumtamen si occisor iste dubitasset, ferane esset, an homo, tum demùm reus esset criminis homicidii, simulque pœnarum civilium, & canonicis irregularitatibus innodaretur ex homicidio surgentibus; non autem excommunicatione, nisi fortè aliqua lata esset contra homicidas generaliter, aut nisi cogitationem habuisset Clerici ibi latentis, & verè Clericum, de quo suspicabatur, occidisset aut vulnerasset, juxta principia paulò antè stabilita, artic. 6. & 7. Tunc enim contingeret ignorantia crassa & facilè vincibilis. In dubio namque tenebatur omninò desistere à teli jactu, vel ante teli jactum rem dubiam explorare, nec se periculo homicidii, vel clericidii temerario ausu exponere.

IX. Quæ hactenus de ignorantia dicta sunt, similiter dicenda sunt de inadvertentia, oblivione, inconsideratione planè naturali, ac de subreptione, quum quis non ignorat præceptum, vel prohibitionem, sed hic & nunc non recordatur, aut mens ejus abstracta non advertit: neque enim homo semper & omni momento liberam habet, aut sub potestate sua animi præsentiam, aut perfectam rerum occurrentium advertentiam. Oblivio naturalis, aut inadvertentia quam negligentia culpabilis non præcessit, reddit actionem involuntariam: voluntas quippe nihil potest actu velle nisi quod intellectus actu cogitat. Inconsideratio autem tollit actualem objecti cogitationem, atque ita tollit voluntarium. Si verò præcesserit negligentia quædam venialis, hæc non potest per se causare immediatè peccatum mortale, atque ita immunem facit à pœnis quæ non nisi peccatis

catis mortalibus decernuntur, quales sunt majores excommunicationes & irregularitates ex delicto. Ita Suarez de censuris, disput. 4. sect. 8. num. 11. Graffius lib. 4. decisionum, cap. 9. num. 29. Et sapienter docet S. Thomas 1. 2. quæst. 88. artic. 6. in corp. & 2. 2. quæst. 36. art. 3. in corp. & ex eo Joan. Major in 3. distinct. 37. quæst. 14. & Navarra in Manuali, prælud. 9. num. 11. & cap. 23. num. 126. subreptionem in omni materia excusare à mortali.

CAPUT XIV.

De absolutione à censuris.

I. VBi distinxi superiùs inter censuras ab homine, & censuras à jure latas, exposui posse latas ab homine absolvi ab eo solo qui eas decrevit, aut ab ejus successore, aut etiam ab ejus Superiore, aut ab horum delegatis cum hac speciali facultate.

II. Is qui facultatem obtinuit circa reservatos Papæ casus, potest à censuris Papæ reservatis absolvere. Nullus enim reservatur Papæ casus, nisi ratione censuræ. Qui verò potestatem obtinuit circa reservatos Episcopo casus, non potest propterea à reservatis Episcopo censuris absolvere. Cùm enim soleant Episcopi aliquos sibi casus reservare nulli censuræ annexos, inde fit, ut duæ res distinctæ sint casus & censuræ Episcopales, nec unum altero includatur, ut docent Navarra, Suarez, Bonacina, Toletus & alii. Insuper quando Episcopus alterum delegat circa censuras sibi reservatas, non comprehenduntur censuræ ab homine, sed solæ quæ à jure decernuntur.

III. Potestate pollent Episcopi circa omnes casus ac censuras Papæ reservatas, etiam notoriè aut publicè incursas ab illis qui legitimè impediuntur adire Papam, ut sunt infirmi, senes, decrepiti, inopes, & fœminæ: sed in locis in quibus viget reincidentia, illi qui adire impediuntur, tenebuntur mox ut cessaverit impedimentum proficisci, aut mittere ad Papam, vel Legatum sub pœna reincidentiæ in easdem à quibus absoluti fuerant censuras. Quæ tamen cessat obligatio in absolutis per Confessarios, quibus ipse Papa, vel Legatus censuratum Papæ reservatarum absolutionem indulserat. Sed illa obligatio multis in locis à Suprema Sede remotis plenè cessavit, ut in Gallia.

IV. Quanvis per caput *Mulieres*, & caput *Ea noscitur*, & caput *Quanvis*, de sent. excom. mulieres dispensentur ob fragilitatem sexus ab obligatione præsentandi se Apostolico conspectui, siquando inciderint in ca-

sum Sedi Apostolicæ reservatum: quanvis item decernatur per cap. De *Monialibus*. eod. tit. Moniales quæ inciderint in excommunicationem Papæ reservatam ob violentam manuum sive in Moniales alias, sive in Clericos, sive in Monachos injectionem, posse per Episcopum absolvi; aliter tamen constitutum fuit de Monialibus aliisve à quibus clausura violata fuerit, ne scilicet ab Episcopo aut alio quocumque absolvi possint, nisi à Summo Pontifice, cui hæc pœnalis excommunicatio ob ejusmodi clausuræ infractionem reservatur per Bullas Pii V. & Gregorii XIII. Pontificum. Indecorum esse perspiciebant Summi Pontifices, si clausuræ violatæ prætextu cogerentur Moniales de suis exire clausuris ad conveniendam personaliter Apostolicam Sedem: sed hoc unum decernunt, ut sese meliùs intra septa claustri continentes mittant ad Summum Pontificem pro impetranda absolutione. Eaque excommunicatio reservata non solas adstringit Moniales, Abbatissas, Ostiarias; sed etiam quasvis alias fœminas quæ sive Virorum, sive Monialium Monasteria ausu temerario ingressæ fuerint; necnon Monachos qui illas admiserint, & quoslibet etiam viros qui pari temeritate clausuram Monialium transgressi fuerint. Videri potest Bonacina tract. de clausuris, quæst. 4. punct. 6. propos. 2. & quæst. 5. punct. 3. & 4. Quin etiam author libri Directoris Pacifici, Capucinorum Ordinis, qui Gallico sermone ad usum & directionem Gallicanarum Monialium scripsit, p. 3. lib. 2. instructione 7. art. 2. ex hoc eas absolutè affirmat incurrere excommunicationem, si contingat per ipsarum delictum clausuram violari, quam solus Papa possit absolvere. Hoc tamen verum est, prævaluisse diuturnam in Regno Galliæ consuetudinem, ut per Episcopos absolvantur Moniales hac censurâ ligatæ, non modò in Monasteriis Ordinario subditis, sed etiam in exemptis; quanvis violatio ista publica & notoria foret. Quod ideo dico, quia ubi occulta aut paucis nota foret clausuræ violatio, salva remaneret Episcoporum potestas, quam ipsis Concilium Tridentinum concessit absolvendi à quibuscunque censuris in omnibus casibus occultis, nec in forum contentiosum deductis, quos alioqui Suprema Sedes suæ absolutioni reservasset, sess. 24. cap. 6. de reform. Quin etiam cap. *Periculoso*, in fin. de statu Regular. in 6. deinde Concilium Trident. sess. 25. cap. 5. de Regul. & Bulla Gregorii XV. incipiens *Inscrutabili*, conferunt Episcopis plenam circa clausuras Monasteriorum etiam exemptorum jurisdictionem.

V. Absolvere quoque Episcopi possunt ab omnibus censuris & irregularitatibus ex delicto provenientibus, si delicta sint occulta, id est (ut communiter Doctores explicant) non famosa, aut publicè nota, quanvis per plures testes probari possent. Ab his Concilium solummodò excipit homicidii crimen, & quodcumque deductum delictum ad contentiosum forum. Sed si in foro ipso contentioso reus ipse delicti se falsis etiam asseverationibus aut probationibus sufficienter purgaverit, poterit etiam per

Episcopum

Episcopum aut ejus delegatum absolvi, ut est communis Doctorum consensio. Et declaravit Sacra Congregatio Cardinalium, attestantibus Sayro & Bonacina, posse istam absolvendi potestatem alteri per Episcopum delegari.

VI. Quisquis confitetur Sacerdoti facultatem habenti circa censuras reservatas, remanet absolutus ab iis quoque reservatis censuris quas incurrit ob peccata quæ non est confessus ex oblivione, dummodo absolutio censurarum facta fuerit in terminis generalibus, qualis est ista vulgaris: *Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis*. Quod notandum præsertim temporibus Jubilæorum, quibus omnes Sacerdotes ad confessiones approbati amplissimam habent circa censuras & peccata jurisdictionem, adeo ut si quis post transactum Jubilæi tempus recordetur peccati reservati cum censura, cujus fuerat oblitus in sua Jubilæi tempore facta confessione, possit deinde à quovis approbato Sacerdote absolutionem suscipere, quia per priorem generalem censurarum absolutionem omnis reservatio fuit ablata. Eadem resolutio extenditur ad alia omnia peccata reservata, quibus non est annexa censura, qualia plerumque sunt quæ sibi reservant Episcopi, adeo ut is qui fuerat oblitus alicujus eorum in confessione facta coram Sacerdote potestate prædito super illis reservatis, possit cùm postea ejus recordatus fuerit, absolvi ab eo quoque peccato per quemlibet Confessarium approbatum, eo quòd omnis reservatio per anteriorem confessionem ablata fuerit, collatâ absolutione ab eo qui potestatem habebat circa omnes pœnitentis reservatos casus. Ita Sylvester verb. *Confessio* 1. quæst. 4. Adrianus quæst. 4. de confessione, §. *Si petas circa dicta*: Gabriel in 4. distinct. 17. quæst. 1. art. 3. dub. 2. sub finem. Navarra cap. 26. num. 13. Angelus verb. *Confessio* 1. num. 11. Bonacina de pœnit. disp. 3. quæst. 7. punct. 5. §. 5. num. 4. & 5. Henriquez lib. 6. cap. 16. num. 5. aliique ferè omnes.

VII. Absens localiter à censuris validè absolvitur. Itaque Confessarius qui pœnitentem absolvit à peccatis quibus est conjuncta censura, à qua absolvere non poterat, deinceps poterit obtenta de novo facultate eundem etiam absentem ab illa excommunicatione relaxare. Navarra, Suarez, Bonacina. Secus verò dicendum de sacramentali peccatorum absolutione, quæ absentibus & per scripturam confessis conferri nequit, ex Clementis VIII. Decreto.

VIII. Valet Sacramentalis absolutio Sacerdotis excommunicati tolerati, seu non evitandi, quanvis illicita sit ex parte talis Sacerdotis. At verò excommunicati vitandi nulla & irrita est. Hæc plenius tractat Bonacina de censuris disp. 2. quæst. 2. punct. 2. §. 3. & 4. Qui etiam excusat à peccato eum qui scienter petit absolutionem, aut aliud Sacramentum ab excommunicato tolerato, unà cum Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. & Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 9. num. 8. contra Navarrum cap. 9. num. 9. &

& 10. & alios : qui tamen omnes in hoc consentiunt, valere Sacramentum à Sacerdote excommunicato administratum, modò sit toleratus, præsertim verò si sit Curatus.

IX. Archiepiscopus non potest absolvere subditos suorum Suffraganeorum à censuris latis ab Episcopis suffraganeis, nisi in casibus duobus, in quibus Jus attribuit Metropolitanis jurisdictionem in subditos Suffraganeorum, scilicet in casu appellationis, cap. *Venerabilibus*, §. 1. de sent. excomm. in 6. & in casu visitationis provinciæ. Tertium casum adjungit Bonacina disp. 1. de censur. quæst. 3. punct. 2. num. 7. quando Suffraganeus malitiose aut negligenter negat, vel differt absolutionem pœnitenti parato ad satisfaciendum; tunc enim justus est ad Archiepiscopum recursus. Cui manifestè suffragatur cap. *Per tuas literas*, de sent. excommunicat.

X. In absolutione majoris excommunicationis, ubi non intervenit damnum Tertii, sufficit promissio, aut juratoria cautio pœnitentis. Ubi verò alterius læsio intervenit, non est impendenda absolutio antequam parti læsæ (si fieri hoc potest) satisfactum fuerit, aut si fieri in præsenti non potest, cautio saltem sufficiens exhibita sit. Ipseque Confessarius secus faciens peccat mortaliter, & injuriam læsæ Parti infert, nisi Pars ipsa condonet, cap. *Cùm tu*, de usur. cap. *Porrò*, & cap. *Parochianos*, de sent. excom.

XI. Ex mandato Clementis VIII. Sacra Congregatio Cardinalium Decretum edidit declarans in quibuscunque facultatibus ab Apostolica Sede concessis aut concedendis, tam generalibus in favorem Congregationum & Ordinum Secularium & Regularium, etiam Societatis Jesu, quàm specialibus in gratiam particularium, quantunvis habeantur in eis clausulæ generales aut derogatoriæ, nullatenus includi casus contentos, sive dubiè, sive manifestè in Bulla Cœnæ, neque violationem immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis Gregorii XIV. neque violationem clausuræ Monialium ob malum finem, neque provocationem aut pugnam in duello, neque manum violentam in Clericum aut Monachum, neque simoniam realem scienter contractam, neque confidentiam beneficialem : & revocat quoad hæc omnes concessiones anteactas, declarans posthac nullas & sacrilegas talium delictorum absolutiones, nisi ad hæc specialis & nominatim expressa facultas obtenta sit. Refertur in Bullario Quarantæ, sub tit. *Casus reservati*, & passim citari solet. Istud tamen Decretum sibi limites præfigere videtur is verbis, *Per universam Italiam.* Cujus esse ratio potuit, quia extra Italiam difficilior est ob longiorem distantiam ad Sedem Supremam recursus. Quæ tamen cessat ratio in declaratione ibidem pariter expressa : Neminem sive Secularem, sive Regularem posse absolvere à casibus per locorum Ordinarios reservatis in virtute generalis facultatis obtentæ ab Apostolica Sede absolvendi à quibuscunque casibus reservatis. In hoc ergo articulo nulla fit Italiæ mentio. Quin etiam ut omnis

ambiguitas

ambiguitatis occasio removeatur, hic postremus articulus absolutè renovatur per posteriores Constitutiones Gregorii XV. Urbani VIII. Innocentii X. & Alexandri VII. de quibus egimus superiùs in discussione jurisdictionis Ordinariorum supra exemptos Regulares.

XII. Duæ sunt species absolutionis ab excommunicatione. Prima simplex est & absoluta, quæ vinculum omnino solvit: secunda verò secundùm quid, & restricta. Hæc dividitur in absolutionem ad effectum (qualis est quam solet impertiri Summus Pontifex in suis literis ad istum dumtaxat finem, ut impetrans fiat capax fruendi Apostolica concessione, remanente adhuc quoad reliqua omnia excommunicationis vinculo;) & in absolutionem ad cautelam, qualem Prælatus ad quem provocatur ab illata per inferiorem Prælatum excommunicatione, solet indulgere appellanti in hunc finem, ut possit judicio contendere, suamque prosequi appellationem. Etenim ut ait cap. *Per tuas literas*, de sent. excom. excommunicatus vocem non habet appellandi, utpote ab Ecclesia separatus. Et Innocentius Papa III. lib. 1. epist. 94. *Personam* (ait) *in judicio stando non habent ii qui excommunicationis vinculo sunt adstricti.* Fit mentio istius ad cautelam absolutionis in d. cap. *Per tuas literas*, & cap. *Cùm desideres*, §. *Secundæ*, & cap. *Venerabili*, de sent. excomm. & cap. *Ad præsentiam*, de appellat. & cap. *Veniens*, de test. b. Istud porrò cap. *Veniens*, aliam addit cautam absolvendi ad cautelam testes excommunicatos, ut scilicet in judicio possint eorum audiri testimonia: quanvis indubitatum sit horum testium, quemadmodum & suprad.ctorum appellantium, excommunicationes in cæteris effectibus perdurare. Sed nullâ opus est absolutione si constet fuisse quemquam excommunicatum post legitimam appellationem, aut ipsam excommunicationem continere intolerabilem errorem, d. cap. *Ad præsentiam*, de appellat. & d. cap. *Per tuas literas*, §. *Nos igitur*, de sent. excom. Quo eodem cap. docemur, excommunicationem à Judice latam auferri non posse nisi ab eodem ipso, vel ejus superiore Prælato. Stylus aliquando fuit in Senatibus Gallicanis, ut excommunicati litigantes absolverentur ad cautelam per aliquem Clericum ab ipso Senatu delegatum; adeo ut Franciscus I. in Edicto anni 1539. art. 6. hanc praxim approbet. Charondas in Codicem Henriceum lib. 1. tit. 15. notat in eundem art. 6. ejusmodi praxim in hoc uno versari, ut præveniatur exceptio excommunicationis, quâ litigans à prosequutione causæ submoveretur. Neque enim Judices laïci, neque ab his delegati Clerici potestatem habent relaxandi vincula quibus animæ spiritualiter alligantur. Neque opus est deinceps externa ista cæremonia: consuetudo enim hoc in Regno præscripsit, ut nulli excommunicati excludantur à litibus fori secularis, sive actorum, sive reorum partes sustineant. Thevenus Parisiensis Curiæ Advocatus in suis ad Regias Constitutiones observationibus, tit. de jurisdict. Eccles. art. 5. *Parlamenta* (inquit) *non possunt absolvere, aut facere absolvi ad cau-*

telam; quia hæc potestas non competit nisi illi qui potest simpliciter absolvere. cap. Solet, de sent. excommunicat. in 6. Et Curia laicorum nec absolvere potest, nec ad absolvendum delegare; idque ei prohibetur per Edictum Melodunense. Hactenus Theveneus.

CAPUT XV.

De casibus reservatis, tum Papæ, tum Ordinariis.

I. RESERVATIONES & censuras Bullæ Cœnæ Domini in diversis provinciis neque recipi, neque ligare diversi Authores approbati contestantur. In primis Bonacina in Romana Curia approbatissimus, in qua multos annos adusque finem vitæ munus gessit Referendarii Apostolici; & Filliucius qui Romæ quoque per multis annis publicè Theologiam Moralem professus est, suosque ibidem libros omnes in lucem edidit; & cum his alii plerique scribunt de Rege Hispaniæ, & de Republica Genuensi, non teneri excommunicatione hujus Bullæ, neque eorum Proreges, Gubernatores & Officiales, qui nomine illius Regis insulas Siciliam & Sardiniam, aut nomine illius Reipublicæ Corsicam occupant summo & independenti à Papa Jure, quanvis in Bulla trium illarum insularum occupatores & detentores anathemate feriat, articulo 72. Ipseque Summus Pontifex, quo præsente quotannis Bulla illa publicè legitur, nullam ejus excommunicationis rationem habere videtur, cùm notorios illos detentores in ipsa alma Urbe admittat ad omnia Sacramenta, cæteraque Fidelium privilegia, nullâ præmissâ ejus rei pœnitentiâ, vel restitutione, sed in ea retinendi voluntate pertinaces. Item nullatenus hac Bulla adstringi Germanos, apud quos nunquam admissa aut recepta fuit, testatur inter alios Becanus tract. de lege humana, quæst. 8. De Belgis quoque hoc idem testatur cum aliis Bassæus. De Galliæ pariter Regno omnes ferè Gallicani Jurisconsulti & Canonistæ.

II. Quanvis in corpore Juris Canonici, & in Concilio Tridentino, & in plerisque Summorum Pontificum Constitutionibus quamplurimæ habeantur excommunicationes Summo Pontifici reservatæ; attamen pleræque illarum vel non fuere in Gallia receptæ, vel abrogatæ sunt contraria consuetudine, quam sacri Canones vim legis habere decernunt, cap. *Consuetudo*, distinct. 1. & cap. *Cùm olim*, de consuetud. Et quemadmodum leges divinæ naturâ constant, ita leges humanæ moribus, can. *Omnes leges*, distinct. 1. Ipsaque consuetudo jurisdictionem confert, can. *Conquestus*, 9. quæst. 3.

quæst. 3. & cap. *Cùm contingat*, de foro compet. Unde potest Ordinariorum jurisdictionem ampliare, & reservationes Superiorum restringere, vel usu non receptas, vel contrariâ & præscriptâ consuetudine abolitas insuper habere.

III. Casus Papæ reservatos, quorum maximè necessaria est in Galliæ Regno cognitio, cùm cæterorum reservatio vel non fuerit recepta inibi, vel saltem quamrarissimè usu veniat, reducunt ad quaternarium numerum qui ad usum Galliæ scripsere Gallicani Summistæ Joannes Odo in suo Confessariorum Directorio, Bertinus Bertaldus, & alii.

IV. Primus est gravis, aut mediocris percussio Clerici, vel Monachi, ac violentia, si sit publicè notoria: alioquin enim ipso quoque jure communi Tridentinæ Synodi potest Episcopus in ipsa quoque Italiâ absolvere, can. *Si quis suadente*, 17. q. 4.

V. Secundus est simonia realis, & confidentia similiter non occulta, alioqui ab Episcopis juxta Tridentinum absolvenda. De præfatis duobus delictis fusè superiùs à nobis tractatum est, ubi adduximus duas Pii V. Constitutiones.

VI. Tertius est incendii crimen ex deliberata malitia post factam Ecclesiasticam denunciationem; nam ante denunciationem publicam est casus solis Episcopis reservatus, can. *Pessimam*, 23. q. 8. & cap. *Tua nos*, de sent. excom.

VII. Quartus est rapina rerum Ecclesiæ cum effractione, postquam sacrilegus fuerit quoque denunciatus, cap. *Conquesti*, de sent. excom. Ibi tamen solius Papalis reservationis fit mentio, nullatenus autem reservationis Episcopalis ante denunciationem: adeo ut ista Episcopalis reservatio non sit attribuenda canoni, sed soli consuetudini quæ suffragantibus Doctoribus invaluit.

VIII. Etiamsi verò quædam reservationes Papales non sint receptæ in Gallia & alibi, remanet tamen adhuc excommunicatio non reservata, quam antiquiora Jura sanxerant. Exempli gratiâ in Bulla Cœnæ deferentes arma ad Infideles damnantur excommunicatione reservata Papæ: sed ablatâ illâ reservatione perdurat tamen vetus excommunicatio non reservata, statuta contra deferentes arma, aliâve hujusmodi adminicula ad partes Infidelium, contenta in cap. *Ita quorundam*, & cap. *Quod olim*, & cap. *Ad liberandam*, de Judæis & Sarracen. Similiter Bulla Cœnæ excommunicatione Papæ reservata falsarios literarum Apostolicarum punit: sed ubi reservatio illa non est admissa, remanet tamen adversùs tales excommunicatio non reservata, quam decernit ipso facto incurri cap. *Ad falsariorum*, de crim. falsi. Hæreticos quoque, eorumque fautores & receptatores Jus antiquum excommunicat ipso facto sine reservatione ad Summum Pontificem, cap. *Sicut ait*, & cap. *Excommunicamus*, de hæret. & cap. *Noverit*, de sent. excom. Hujus excommunicationis absolutionem post-

modùm Bulla Cœnæ reservavit Papæ. Concilium verò Tridentinum sess. 24. cap. 6. de reform. solis reservavit locorum Episcopis. Quo Tridentino jure in Gallia utimur.

IX. Hoc item observandum, in præfatis casibus percussionis Clericorum, simoniæ, confidentiæ, incendii, sacrilegæ rapinæ cum effractione, delationis armorum ad Infideles, falsi criminis circa Apostolica rescripta, & hæresis, non tantùm ipso facto incurri excommunicationem à perpetrantibus, sed etiam à consulentibus, auxiliantibus & receptatoribus, ut statuunt citati Canones & Bullæ Apostolicæ. Solummodò posse dubitari de violentis manibus in Clericum, eo quòd solus ille Canon incipiens *Si quis suadente diabolo*, 17. quæst. 4. nihil expresserit de mandantibus, consulentibus, aut faventibus. Verùm hanc esse mentem Ecclesiæ, ut hi pariter comprehendantur, docet cum multis Navarra cap. 27. num. 78. dummodò violentia illa efficiatur. Hoc singulariter probatur per cap. *Cùm quis*, de sent. excomm. in 6. ubi declaratur excommunicatus etiam ille, qui licèt nec mandaverit, nec consuluerit violentiam in Clericum factam, illam tamen suo nomine factam ratificavit; quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato æquiparatur. Et in can. *Mulieres*, §. *Illi verò*, eod. tit. decernitur, eos quorum authoritate aut mandato Clerico violenta manus illata sit, ad Sedem Apostolicam esse mittendos. Denique in can. *Quantæ*, eod. tit. sancitur non solùm authores hujus in Clericum violentiæ esse excommunicatos, sed etiam consentientes authoribus, imò etiam eos qui cùm manifestè possent impedire, non impediverunt. Quamvis tamen Glossa limitat circa eos qui ex officio quod gerunt tenentur impedire, adeo ut cæteri non impedientes, quanvis peccent, non ligentur hac censura.

X. Casus Episcopis partim à jure scripto, partim à jure consuetudinis reservati in Regno Galliæ sunt hæresis, duellum, incendium ex deliberata malitia, & rapina rerum Ecclesiæ cum effractione, dummodo horum criminum rei non fuerint denunciati; alioqui enim, ut paulò antè monui, reservatur Papæ duorum istorum criminum absolutio. Item levis percussio Clerici, vel Monachi. His adjunge violationem clausuræ Monasteriorum. Et favet consuetudo, quia nusquam videmus in hoc Regno propos. De hæresi sigillatim paulò antè disputavi, sicut & de incendiariis. Et hujus violationis absolutione recurri ad Papam, sed ad locorum Episco-Benedictus Papa XI. extrav. *Inter cunctas*, de privileg. recenset incendii crimen inter casus quorum absolutio ad Episcopos remittenda sit: quod intellige ante publicationem per Ecclesiæ sive sententiam, sive proclamationem, ut concordare possit cum cap. *Tuanos*, de sent. excomm. Videmus similiter paulò antè quid sit sentiendum ex jure scripto de rapina cum effractione in Ecclesia, deque Clerici aut Monachi levi percussione. Duello autem decertantes, quique his consilium, auxilium, aut favorem præ-

stant,

stant, eorumque spectatores feriuntur excommunicatione à Concilio Trident. sess. 24. cap. 19. sed sine ulla reservatione. At deinde Summi Pontifices Gregorius XIII. Clemens VIII. Urbanus VIII. hanc sibi absolutionem editis Constitutionibus reservaverunt. Ecclesiæ tamen Gallicanæ experimentis addiscentes per has Pontificias reservationes nullatenus emendari Gallorum duella, sed potiùs per desperationem & impœnitentiam magis accrescere, solis Episcopis reservarunt hoc delictum in publicis totius Cleri Gallicani Comitiis, atque à Rege missis Oratoribus impetrarunt nova pœnalia Edicta cum solenni promissione nullo casu remittendi deinceps has pœnas, easque præsertim quæ infamiam & ignobilitatem nobilissimis personis & familiis inurerent: quibus præcautionibus actum videmus ut nunc duella rariora sint quàm fuerint antehac ab ipso Francici Regni conditu, quia Rex inexorabilem circa pœnas infamis suspendii etiam optimatibus & spectabilioribus Militiæ Francicæ Præfectis & Ducibus hujus criminis reis, cum jactura omnium facultatum, se exhibuit. Ipsi verò Episcopi omnia officia præstiterunt ad hoc exstirpandum deinceps malum, quæ fuerant à sacris Gallicani Cleri Comitiis præscripta, quoties duellorum rei pœnitentiam postularunt. Aliud quoque remedium efficacissimum huic eliminandæ pesti Rex adhibuit. Erexit namque Parisiis Tribunal Summorum Tribunorum Militiæ Francicæ, cum summa potestate ex omnibus Regni Provinciis citandi & compellendi ad honorarias reparationes quoscumque Nobiles aut Equestres viros, qui aliquam honorariam injuriam aut contumeliam similis conditionis viris irrogassent. Atque Illustrissimi Optimates ac honorarii Judices tam strenuè hoc officio funguntur, ut conquerentibus Nobilibus de irrogata sibi injuria, post causæ cognitionem cumulatè satisfiat, & contumelioso ad eas reparationes adigantur, ut deinceps nihil perinde reformident ac illud subire judicium, quod illis gravem apud omnem Regni Nobilitatem, atque in ipsa Regis Curia stoliditatis & proterviæ ac temerariæ improbitatis inurit infamiam.

XI. Nonnulli verò casus à jure communi Episcopis reservatos sex numero recensent, qui leguntur in extrav. *Inter cunctas*, de privileg. Primùm peccata illa quibus à Jure publica imponitur pœnitentia. 2. Peccata quibus est annexa major excommunicatio. 3. Peccata quæ irregularitatem ex delicto inducunt. 4. Incendium. 5. Publica blasphemia. 6. Homicidium voluntarium aut mutilatio. Sed hæc majori opus habent discussione; nam hæc Extrav. disertè ait, *quod rationabilis consuetudo canonicè præscripta in aliquibus Episcopatibus hæc Episcopis reservavit*. Unde duo consectanea inferuntur: Casus istos aliquibus Episcopis reservasse non Jus scriptum, sed consuetudinem: Deinde istam consuetudinem non esse universalem, sed aliquorum particularium Episcopatuum. Et insuper consuetudines non semper eædem vigent, sed subinde eodem in loco tractu temporis ex variis occasionibus immutantur. Itaque vetus illa opinio, quod sex illi

casus sint à Jure Canonico Episcopis reservati, non potest illo textu fundari, sed aliquibus tantùm glossis quas refellere facile sit. Disertè etiam negant Suarez, Filliucius, Bassæus, Fagundez, Barbosa de potest. Episc. p. 3. al. leg. 51. num. 3. & alii, esse ullum casum qui in corpore Juris legatur Episcopis reservatus.

XII. Atque ut singulos præfatos casus discutiamus: Constat in primis jam inde à multis seculis desiisse publicas pœnitentias. Constat insuper multis olim delictis publicas fuisse pœnitentias ab antiquis Canonibus injunctas, à quibus possit nunc quilibet approbatus Confessarius absolvere, ut est fornicatio simplex, & privatum perjurium. Pontifex autem in d. Extrav. intendit loqui de publicis pœnitentiis quæ ipsius tempore peragebantur. Jam enim cessaverat priscorum temporum illa severitas, neque indicebantur tempore illius Papæ Benedicti XI. publicæ pœnitentiæ, nisi propter atrocissima crimina jussu ipsius Episcopi; ideoque sic loquitur: *Criminibus pro quibus solennis est pœnitentia indicenda*, scilicet arbitrio Episcopi.

XIII. Id verò quod addit ibi Papa de casibus majorem habentibus excommunicationem, non est generaliter accipiendum, sed de solis excommunicationibus ab homine, non autem à jure, nisi specialem contineant reservationem. Alioqui enim contraveniret iis quæ statuit his verbis cap. *Nuper*, §. *In secundo*, de sent. excomm. *Quia conditor canonis absolutionem excommunicationis sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi.*

XIV. Quod autem irregularitatem Clerici quæ ex crimine consurgit, dicta Extravagans reservari dicit, ita ut neget posse à Regularibus absolvi, benè intelligi debet de ipsa irregularitate, non de omni delicto ex quo exurgit irregularitas: quædam enim ex his delictis non sunt reservata, ita ut possint à quolibet Sacerdote approbato absolvi; ipsa verò inde nata irregularitas haud dubiè reservatur, sive Papæ, sive locorum Episcopis.

XV. Incendii reservationem, cujus meminit ista Extravagans, jam admisimus ut consuetudine stabilitam, & Doctorum consensu potiùs quàm canone.

XVI. Blasphemiæ publicæ reservationi non obsistimus, tum ratione hæresis ac infidelitatis quam blasphemia involvit; tum ratione publici scandali, quod est judicio Episcopi resarciendum.

XVII. Homicidium denique non aliter ibi inter reservata connumeratur, nisi quatenus ibidem dicitur, consuevisse hoc delictum à non paucis Episcopis reservari, ac etiam in usu positum esse multis locis, ut ejus delicti absolutio ad Superiorem remittatur. Verùm, ut dixi, consuetudo ista nec viget ubique, neque ubi viguerit, perdurat in æternum. Ad istam similiter consuetudinem pertinent reliqui casus eadem Extravaganti expressi,

expressi, scilicet criminis falsi, violationis immunitatis & libertatis Ecclesiasticæ, & postremò sortilegii.

XVIII. His adjunge, hanc Benedicti constitutionem fuisse posteriore Clementis V. Constitutione abrogatam & abolitam in Clementina *Dudum*, de sepult. ubi postquam prioris illius fecit mentionem, subjungit: *Nos omninò cassamus*, &c.

XIX. Non videntur admittendæ duæ oppositæ diversorum opiniones hac in parte. Non ea opinio quæ in Jure scripto contendit permultos esse casus Episcopis reservatos, quos fundat in illa Benedicti Extravagante quam jam ostendi malè à plerisque contra ipsius Legislatoris mentem exponi, & præterea posteriore scripto Jure abolitam. Neque similiter admittenda extrema altera opinio negantium esse ullum casum ab Jure scripto Episcopis reservatum. In primis enim negari non potest, reservari Episcopis leves Clericorum percussiones, cum mortali tamen culpa conjunctas, cap. *Pervenit*, de sent. excommunic. Imò etiam aliquando mediocres, aut etiam nonnunquam graves & atroces, juxta superiùs elucidata in hoc libro, cap. 2. Solumque istum casum Episcopis ab Jure scripto reservatum agnosco, hoc est in toto corpore Juris Canonici. Toletus verò satis inadvertenter lib. 3. cap. 14. solùm agnoscit Episcopis à Jure Canonico reservatum incendii crimen, ex can. *Pessimam*, 23. quæst. 8. & cap. *Tua nos*, de sent. excommunicat. Verumtamen Canones illi nihil de Episcopis exprimunt, adeo ut reservatio quæ Episcopis tribuitur ante denunciationem incendiarii, nullatenus tribui possit Juri scripto, sed solùm unanimi Doctorum consensui, quem firmat consuetudo. At verò reservationem illam quarumdam in Clericos, aut Monachos, aut Moniales violentiarum luculentissimè Canones à me citati exprimunt, & ab Episcopis absolvendas declarant.

XX. Est itaque unica in toto scripto Jure facta Episcopis reservatio circa violentas quasdam manuum injectiones in Clericos, aut Regulares personas. Cæteræ verò Episcopis factæ generales reservationes emerserunt post Canonici Juris compilationem, vel ex insequentibus Ecclesiæ Constitutionibus, vel ex approbata ubique terrarum consuetudine & communi Scriptorum celebrium doctrina Canones ex æquo interpretantium. Hi sunt incendiarii ante factam ipsorum denunciationem: nam caput *Tua nos*, de sent. excom. nullius meminit reservationis ante denunciationem, sed post denunciationem reservat soli Papæ. Similiter rapina cum effractione in Ecclesia reservatur, cap. *Conquesti*, eod. soli Papæ post denunciationem; sed ante denunciationem nullius, nec ipsius Episcopalis reservationis meminit. Et tamen hi duo casus reservantur per Doctores & consuetudinem universalem Episcopis ante factam reorum denunciationem.

1. *Clerici percussio levis.*

2. *Incendium non denunciatum.*

3. *Rapina in Ecclesia cum effractione, non denunciata.*

XXI. His accedit ex Gallicana consuetudine conformi Tridentino Concilio sess. 24. cap. 6. de reformat. crimen hæresis, quod est quartum.

Duelli

4. *Crimen hæresis.* Duelli quoque crimen, quod est quintum, & appellatio ipsa ad duellum etiam duello non sequuto, ut constituit generalis Conventus Gallicani

5. *Duelli.* Cleri. Item violatio clausuræ regularis, quæ est sextum delictum quod

6. *Violatio clausuræ regularis.* committitur, sive per egressum Monialium extra sepia, sive per ingressum aut admissionem externarum cujuscumque sexus personarum intra septa Monialium, sive etiam per fœminarum ingressum ac admissionem intra clausuram Monachorum. His providerat primùm Constitutio Bonifacii Papæ VIII. cap. *Periculoso*, de statu Regul. in 6. cui Tridentina Synodus sess. 25. cap. 5. de Regul. addit pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam, sed sine ulla reservatione. Verùm insequutæ Pii V. Constitutiones, anni 1566. quæ incipit, *Regularium personarum*; & anni 1570. quæ incipit, *Romanum Pontificem*, hanc reservarunt excommunicationem ad Supremam Sedem: secundùm quas Gallicanus Author Directoris Pacifici conscripti ad dirigendas Monialium Gallicanarum conscientias, asserit eas quæ clausuræ leges transgressæ sunt, absolvi non nisi à Summo Pontifice posse. Verumtamen diversum jus Gallicana consuetudine introductum perspicimus, qua hujusce delicti rei non nisi ad Episcopos recurrere solent ut absolvantur, non solùm quando reatus non est publicus, aut ad forum contentiosum non deductus, quæ facultas esset juris communis Episcoporum ubique recepti ex Tridentini Concilii sess. 24. cap. 6. de reform. sed etiam quando is reatus publicè innotuit. Sanctionem Tridentinam adstruit in hoc Regno edita in Comitiis Blesensibus Henrici III. Constitutio, art. 3. *Admonemus Archiepiscopos, Episcopos, aliosque Monasteriorum Monialium Superiores, ut solicitè clausuram Monialium restitui & observari faciant, tum compellendo inobedientes per censuras aliaque juris remedia, remotis appellationibus & oppositionibus quibuscumque. Jubemus verò nostris Officialibus, ut Superioribus postulantibus opem auxiliumque ad id præstent. Neque facultas sit ulli Moniali professæ egrediendi ex Monasterio quocumque prætextu, nisi ex causa legitima a Superiore suo approbata, nihil obstantibus contrariis dispensationibus ac privilegiis. Nec licebit ulli personæ externæ, cujuscumque conditionis sit, vel sexus, vel ætatis, clausuram ingredi, nisi ex licentia scripto concessa Episcopi, vel Superioris in casibus dumtaxat necessariis, sub canonicis pœnis.* Hactenus Blesensis Constitutio, quæ hoc speciale habet, ut prohibeat etiam infantium intromissionem intra Monasteriorum septa, ubi omnem non modò sexum, sed etiam quamlibet ætatem excludit.

7. *Procuratus animati fœtûs abortus.* XXII. Septimum denique delictum Episcopis reservatum est procuratio abortus animati, qualis censetur ex die conceptus quadragesimo. Quæ reservatio non solùm est consuetudinis Gallicanæ, sed etiam recentioris Juris ubique recepti, ex decreto Gregorii XIII. quo mitigavit præcedentem Constitutionem Sixti V. quæ hanc absolutionem soli Papæ reservabat. Decretum verò Gregorii XIII. hanc tribuit Episcopis absolutionem: & sic incipit, *Romana Sedes pia Mater.* Atqui isti sunt casus generaliter

liter in tota Gallia Episcopis reservati, quorum etiam absolutionem possunt inferioribus Sacerdotibus delegare. Singuli verò Episcopi possunt pro suo rationabili arbitrio alios quosdam casus intra suarum Diœcesum fines sibi reservare, atque ab hujusmodi sine speciali facultate nequeunt subjecti Sacerdotes quemquam absolvere, sicut neque à quibuscumque censuris, quas Prælatus irrogavit ut homo, seu particularis Judex, & non ut Legislator, cap. *Per tuas*, & cap. *Sacro*, de sent. excom. nisi ex speciali delegatione ab Episcopo.

XXIII. Sed vel mortuo, vel remoto ab Officio Prælato, qui non ut Legislator, sed tanquam Judex censuram inflixit, non cessat quidem censura in eo qui illam antèa contraxerat, nam opus habet absolvi; sed tamen ita cessat, ut nemo illam posthac contrahere possit, nisi per successorem renovetur, cap. fin. de officio Legati, & cap. *Pastoralis*, §. *Præterea*, de offic. judic. deleg. Ejusmodi est monitorium revelandi aliquid sub excommunicationis pœna: hæc namque neminem ligat, si intermoriatur Prælatus qui jussit, nisi vel à successore, vel à Capitulo, Sedente vacante, renovetur.

CAPUT XVI.

De Suspensione.

I. Suspensio communiter, & rectè describitur, Censura Ecclesiastica, quâ persona Ecclesiastica privatur usu ac exercitio sui Beneficii, vel Officii, in totum, vel in partem, ad perpetuum, vel ad certum tempus. Est itaque multiplex suspensio: una quidem ab Officio, quæ Ordinem & jurisdictionem complectitur: alia à Beneficio: tertia ab Officio simul & Beneficio. Atque istæ tres latitudinem habent, cùm possint esse in totum, vel in partem; ad certum tempus, vel ad omnem vitam. Item suspensionum aliæ sunt à jure, aliæ ab homine, sicut de excommunicationibus superiùs dictum fuit.

II. Porrò suspensus ab omni Officio, validè quidem, sed illicitè actus Ordinis exercet, quatenus ab Ecclesiæ decretis alicui absolutè auferri non potest Ordinis character & potestas: & ita valebit actus consecrationis, ordinationis, Confirmationis, benedictionis Virginum, Altarium. Sed jurisdictionis actus invalidè prorsus exercebit, quia eadem Ecclesiæ potestate sicut conferri, ita & omninò adimi potest j[urisdi]ctio: ideoque taliter suspensi absolutio sacramentalis nulla prorsus erit.

III. Exactior est observatio suspensionum à Jure atque irregularitatum, quàm excommunicationum à Jure. Cùm enim suspensio & irregularitas relationem habeant specialem ad Ordines & Beneficia, inde fit ut aviditas captantium aliena Beneficia omnes rimetur suspiciones inhabilitatum ad Beneficia, ut si quam invenerint in aliquo proviso, illius Beneficium sibi vendicent titulo devoluti. Aliunde verò Clerici provisi aut providendi, si quid in se advertant unde posset ipsis controversia de Beneficio moveri, sibi sedulò provideant Apostolicas literas dispensationis, absolutionis ac rehabilitationis. Eademque ex causa fit ut excommunicationes Juris adversùs simoniacos & confidentiarios maximè vigeant occasione impetrandi Beneficia, aut adepta conservandi. Hac de causa omnes Juris suspensiones exactiùs percensebimus.

IV. Primò suspenditur Clericus aut Religiosus recipiens Ordines ficto patrimonio, vel Beneficio, ex Decreto Pii V. incipiente, *Romanus Pontifex*. Hæc suspensio (inquit Bonacina de censuris disp. 3. punct. 5. §. 1. num. 1.) videtur Episcopo reservata. Cui addo non videri in Gallia receptam.

V. Secundò suspenduntur Clerici paciscentes ante ordinationem, vel cum Patrono præsentante, quod non petent victum, alimenta aut provisionem. Suspenditur præterea Beneficiarius præsentans Clericum ad titulum sui Beneficii, ut illi conferantur Ordines, cum pacto non petendi fructus ad sui sustentationem. Ordinator quidem à collatione: præsentator ab exequutione Ordinum per triennium: ordinatus verò ab Ordine sic susceptо donec fuerit à Papa dispensatus, suspensi sunt, cap. *Si quis ordinaverit*, penult. de simon.

VI. Tertiò suspenduntur qui recipiunt majores Ordines extra tempora ab Ecclesia constituta, vel ante legitimam ætatem, vel sine dimissoriis, ut habetur in Constitutione Pii II. quæ incipit, *Cùm ex sacrorum*; & altera Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & salutare*. Et privat usu omnium Ordinum susceptorum. Sixtus idem hanc suspensionem reservavit Summo Pontifici: verumtamen Clemens VIII. in Bulla incipiente, *Romanum Pontificem decet*, redigit ad dispositionem Concilii Tridentini. Itaque potest Episcopus in hac suspensione, si sit occulta, dispensare. Sayrus, & Bonacina.

VII. Hîc quæritur primò, utrum recipiens minores Ordines ante legitimam ætatem, sit suspensus? Respondetur negativè, juxta Covarruviam, Suarez, Bonacinam; quia nullo textu ea pœna infligitur. Quæritur secundò, utrum recipiens Ordinem quemcunque non servatis interstitiis, incurrat suspensionem? Respondetur quoque negativè, juxta Suarez, Filliucium, Bonacinam. Ratio in promptu est, quia nulla est inducenda censura quam Jus non expresserit. Incurritur tamen grave peccatum in his duobus casibus, quatenus in re gravi prohibitio Ecclesiæ violatur.

VIII. Quartò

VIII. Quartò suspenduntur ab exequutione posterioris Ordinis qu duos Ordines sacros, aut qui minores cum Subdiaconatu suscipiunt, cap *Literas*, de temp. ordin. Item qui duos Ordines sacros duobus diebus cont nuis ac immediatis recipiunt, d. cap. *Literas*.

IX. Quinta suspensio est contra Clericum qui vacante Episcopatu, & non arctatus occasione Beneficii recepti aut recipiendi, sacros Ordines r cepit, etsi habeat à Capitulo literas dimissorias. Suspenditur item ab exeq uutione majorum Ordinum ad beneplacitum Episcopi futuri. Capitulum v erò contraveniens subjacet Ecclesiastico interdicto. Qui autem minores susc epit Ordines Sede vacante, privilegii Clericalis privatione, non autem ullâ censurâ punitur. Sed transacto vacationis anno cessant hæ prohibitio nes. Concilium Tridentin. sess. 7. cap. 10.

X. Sextò Clericus qui per saltum sumit Ordinem superiorem, suspensus est ab illo Ordine suscepto, donec inferiorem prætermissum receperit, cap. unico, de Cler. per salt. prom. Potest tamen Episcopus ex causa cum sic promoto dispensare, dummodò non ministraverit, ex Concilio Tridentino sess. 23. cap. 14.

XI. Septimò suspenduntur ab exequutione Ordinum quicunque ordinantur ab Episcopo excommunicato, suspenso, aut interdicto denunciato, seu vitando, cap. 1. & 2. de schismat. Idem jus est in ordinato per Episcopum simoniacum per sententiam declaratum, can. *Si quis à simoniacis*, 1. quæst. 1.

XII. Octavò suspenditur ab Ordine suscepto quisquis Ordinem sacrum susceperit ab Episcopo qui Episcopatui & Ordinis Episcopalis usui renunciavit: & hæc suspensio reservatur Papæ, cap. 1. de ordinat. ab Episc. qui Episcopatui renunc.

XIII. Nonò suspenditur ab Ordinibus qui aliquem Ordinem scienter suscipit per simoniam, quanvis occultam: istaque suspensio reservatur Episcopo, cap. penult. & cap. *Per tuas*, de simon. & Extrav. 2. de simon.

XIV. Decimò qui scienter Ordinem in excommunicatione accepit, suspensus est ab Ordine sic suscepto, cap. *Cùm illorum*, de sent. excomm. ubi quoque hæc suspensio reservatur Papæ.

XV. Undecimò est suspensus, aut juxta alios est irregularis quisquis furtivè, hoc est, ut exponitur à Glossa & Doctoribus, insscio Episcopo, nec approbante, nec examinante Ordinem suscepit, qualis ille est qui non vocatus, vel non approbatus accessit ad Ordines, aut qui alium in sui locum, suoque ementito nomine examini submittit, deinde vocatus proprio nomine accessit, & Ordinem recepit, cap. 1. 2. & 3. de eo qui furtivè Ord. susc. ubi datur facultas Episcopo dispensandi cum sic ordinato ad Diaconatum, ut possit idem ad Sacerdotium promoveri. Vide Bonacinam de censur. & irregul. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. n. 6.

XVI. Duodecimò is qui post matrimonium contractum, etiam non consummatum, exceptis casibus à Canonibus concessis, suscipit Ordinem sacrum, suspenditur simul ab eodem Ordine, & ab Officio & Beneficio, cum reservatione ad Papam, extravag. *Antiquæ*, de voto: nisi fortè solvatur matrimonium per professionem validè emissam: quo casu Episcopus dispensare potest, juxta dictam extravag.

XVII. Decimotertiò suspenditur per annum à Communione Presbyter qui celebrat Missam, & in ea non communicat, can. *Relatum*, de consecrat. dist. 2.

XVIII. Decimoquartò suspenduntur Clerici ab ingressu Ecclesiæ donec ad arbitrium Prælati satisfecerint, quicunque in loco interdicto celebrant aut celebrare faciunt, cap. *Episcoporum*, de privileg. in 6.

XIX. Decimaquinta suspensio est in Sacerdotem præsumentem omittere Missam incompletam sine gravi causa, can. *Nullus Episcopus*, de consecr. dist. 1.

XX. Decimasexta in Clericos etiam regulares & exemptos, qui admittunt ad Sacramenta, vel ad Ecclesiasticam sepulturam, vel ad divina Officia publicè excommunicatos, suspensos, vel interdictos: hi enim suspenduntur, aut potiùs interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ donec Episcopo satisfecerint ad ipsius arbitrium, cap. *Episcoporum*, de privileg. in 6.

XXI. Decimaseptima contra illos qui manifestos usurarios admittunt ad Communionem Altaris, ad sepulturam Ecclesiasticam, vel recipiunt eorum oblationem priusquam vel satisfecerint, vel idoneam cautionem de satisfactione dederint. Hi suspensi sunt ab Officii exequutione donec ad arbitrium Episcopi satisfecerint, cap. *Quia in omnibus*, de usur.

XXII. Decimaoctava contra Sacerdotem secularem, vel regularem conjungentem in matrimonium, vel benedicentem subditos alterius Parochi absque ejus licentia, vel Ordinarii. Hæc suspensio est ab Officio, & durat donec ab Ordinario Parochi solvatur. Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform.

XXIII. Decimanona suspensio in Clericum Beneficiarium publicè, & absque rationabili causa utentem exteriùs partita, seu variegata veste, ideft discolori. Hic suspenditur sex mensibus à recipiendis fructibus Beneficiorum. Clericus verò non Beneficiarius, sed tamen initiatus Ordine sacro, suspenditur per sex menses à quocumque Beneficio recipiendo. Clement. 2. de vita & honest. Cler.

XXIV. Vigesima in Clericum alienis debitis Ecclesiam sibi commissam gravare præsumentem, aut literas, vel sigilla alteri concedere, quibus obligari possit. Hic ligatur suspensione ab administratione temporalium & spiritualium Episcopo reservata, cap. 2. de solutionibus.

XXV. Vigesimaprima in eos qui Sede vacante Ecclesiæ Cathedralis, Collegiatæ, aut Regularis occupant bona spectantia ad Prælatum defunctum,

ctum, vel ad successorem, vel ad ipsam Sedem. Hi suspenduntur ab Officiis & Beneficiis, donec integrè restituant, cap. *Quia sæpe*, de election. in 6. Similis fertur suspensio in Clericos Episcopis inferiores, qui bona vacantium Ecclesiarum sibi subjectarum in suos usus convertunt. Episcopi autem id facientes ab ingressu Ecclesiæ suspenduntur, cap. *Præsenti*, de offic. Ordinar. in 6.

XXVI. Vigesimasecundâ suspenditur per triennium à Beneficiis quæ possidet in Ecclesia, de cujus electione agitur, compromissarius scienter eligens indignum ad Episcopatum, cap. *Si compromissarius*, de elect. in 6.

XXVII. Vigesimatertia est adversus quosvis eligentes indignum ad Episcopatum, aut ad inferiora Beneficia, quibus annectitur cura animarum; qui pariter suspenduntur triennio à Beneficiis, cap. *Cùm in cunctis*, de elect. in 6.

XXVIII. Vigesimaquarta suspendit eadem pœnâ eos qui electionem aut postulationem impugnant, sed in probatione deficiunt, objicientes quæ probare non possunt, d. cap. *Si compromissarius*, de elect. in 6.

XXIX. Vigesimaquinta est in electores Episcoporum, qui si infra octo dies postquam commodè potuerint, præsentationem electo culpabiliter non præsentaverint, suspenduntur triennio à Beneficiis quæ in eadem Ecclesia possident, cap. *Cupientes*, §. *Cæterùm*, de elect.

XXX. Vigesimasexta contra illos qui per abusum secularis Potestatis contra canonicam libertatem præsumpserint aliquem ad Ecclesiasticam præbendam eligere: hi namque per triennium suspendendi sunt à Beneficiis & Officiis; & hac vice privantur eligendi potestate: & consequenter electus ab eis non habetur pro electo, cap. *Quisquis*, de elect.

XXXI. Vigesimaseptima in conferentes, vel recipientes illorum Beneficia qui pro suis negotiis ad Romanam Curiam accesserunt, aut aliqua negotia in ea gerunt. Hi suspenduntur ab Officio simul & Beneficio, extrav. 3. de privil. Quæ suspensio reservatur Episcopo.

XXXII. Vigesimaoctava suspensio in exercentes munus Conservatoris, si se intromittant scienter de aliis quàm de manifestis injuriis & violentiis, aut suam potestatem ad alia quæ judicialem indaginem requirunt, scienter extendant, cap. ult. de offic. deleg. in 6.

XXXIII. Vigesimanona Judicem Ecclesiasticum non Episcopum suspendit per annum ab exequutione Officii, qui facit injuriam contra justitiam & conscientiam Parti litiganti, amore, odio vel pretio, cap. *Cùm æterni*, de sent. & re judic. in 6.

XXXIV. Trigesima contra Judicem excommunicantem sine scripturâ, aut sine causæ expressione, vel qui requisitus non tradit copiam scripturæ intra mensem: hic suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, & à Divinis Officiis per mensem, cap. *Cùm medecinalis*, de sent. excom. in 6. Præterea censurâ interdicti ab ingressu Ecclesiæ ligatur per mensem Judex Ecclesiasticus

sticus excommunicans sine monitione & testibus, cap. *Sacro*, de sent. excommun. & cap. 1. de sent. excommun. in 6. Hæc tamen suspensio non attingit Episcopos, ut admonet Glossa in d. cap. 1. verbo *Judicum*. Nam ut ait caput *Quia periculosum*, eod. tit. in 6. nulla constitutio, aut sententia suspensionis vel interdicti ligat Episcopos, nisi specialiter hos exprimat.

XXXV. Trigesimaprima suspendit ab Officio & Beneficio Visitatores recipientes in visitatione pecuniam aut munera, donec intra mensem restituerint duplum eidem Ecclesiæ à qua receperunt, non obstante quavis remissione, cap. *Exigit*, de censib. in 6.

XXXVI. Trigesimasecunda non solùm contra eum qui præsumit coram multitudine hominum disputare de Conceptione Virginis Mariæ in alterutram partem, sive asserendo, sive negando; sed etiam contra quemcumque est, qui præsumit de hac ipsa quæstione cujusvis aut pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari lingua scribere, vel dictare. Hic enim si est in sacris, suspenditur à divinis, nec non privatur ipso jure omni gradu & dignitate, & ad similem redditur inhabilis, isque à solo Papa dispensari potest ex Bulla Pii V. quæ incipit, *Super specula*. Deinde Gregorius XV. sub iisdem pœnis prohibuit, ne quis audeat in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus & aliis quibuscumque actibus publicis asserere, Beatissimam Virginem Mariam fuisse conceptam in peccato originali: declarans tamen ibidem se per hoc nullatenus intendere reprobare aut præjudicium inferre opinioni asserenti conceptam fuisse in peccato originali. Præterea ad evitanda scandala & rixas quæ nascebantur ex prædicta opinione, prohibet sub iisdem pœnis, ne quis palam, etiam in scriptis aut sermonibus privatis audeat asserere Beatissimam Virginem fuisse in peccato originali conceptam: & ne quisquam alio vocabulo quàm Conceptionis utatur circa festum Conceptionis Virginis Mariæ.

XXXVII. Trigesimatertia suspensio ab Ordinibus & Dignitatibus est in illos qui sponte jurant de tenendo schismate, cap. 1. de schismat.

XXXVIII. Trigesimaquarta est in Clericos notorios concubinarios, qui incurrebant suspensionem totalem, quæ perdurabat quamdiu Clericus in eo delicto permanebat, cap. *Si qui sunt*, dist. 81. cap. *Quæsitum*, de cohabit. cler. & mulier. Et prohibent canon *Nullus*, & canon *Præter*, dist. 32. audiri Missam notoriè concubinarii Sacerdotis. Prædictam tamen pœnam per non usum abolitam fuit deinde sequuta Tridentini Concilii sanctio sess. 25. cap. 14. de reformat. decernens ut si Clericus concubinarius à Superioribus monitus non destiterit, tertia parte mulctetur proventuum Beneficiorum suorum & pensionum. Si verò secundò admonitus non paruerit, privetur integris proventibus Beneficiorum, & pensionibus Ecclesiasticis, & insuper ipsorum Beneficiorum administratione quoad Ordinarius arbitrabitur. Et si ita suspensi nihilominus fœminas à se non expellant, aut cum eis versari pergant, tunc Beneficiis, portionibus & pensionibus pri-

ventur

ventur in perpetuum, & inhabiles ad talia imposterum reddantur, donec post manifestam vitæ emendationem à Superioribus, cùm eis visum fuerit, ex causa dispensatum fuerit. Sed si Clericus postquam fœminam semel dimiserit, intermissum consortium cum ea, vel altera repetat, præter prædictas pœnas excommunicationis gladio plectatur, cujus exequutionem nulla possit appellatio aut exemptio suspendere. Clericos verò concubinarios ac fornicarios, qui Beneficia, vel pensiones Ecclesiasticas non habent, jubet juxta delicti perseverantiam & qualitatem ab Episcopo pœnâ carceris, suspensione ab Ordine, ac inhabilitate ad Beneficia obtinenda, aliisve modis juxta sacros Canones puniri.

CAPUT XVII.

Suspensiones latæ contra Episcopos, Conventus & Capitula.

I. EPiscopi, Abbates & Prælati Religionum promoti ab Apostolica Sede, administrationem suarum Ecclesiarum subeuntes absque literis authenticis ejusdem Sedis, suspenduntur à perceptione fructuum earundem Ecclesiarum, extrav. 1. de elect. inter communes. Capitula verò harum Ecclesiarum, quæ illos sine litteris admittunt, suspenduntur à Beneficiis, donec à Papa gratiam obtineant, d. extrav. 1.

II. Episcopus consecrationem accipiens ab excommunicatis, suspensis, aut interdictis (intellige vitandis, juxta extravag. *Ad evitanda*) suspensus est à Pontificalibus, can. *Gratia*, 1. quæst. 1. & cap. 1. & 2. de schismat.

III. Episcopus non servans Extravagantem 2. de elect. Joannis XXII. circa perceptionem fructuum primi vel secundi anni sui Episcopatus, suspenditur à Pontificalibus & ingressu Ecclesiæ, donec restitutio fiat.

IV. Suspenditur à Pontificalibus Episcopus conferens Ordines, aut primam Tonsuram extraneo absque proprii Episcopi licentia: Clericus autem recipiens est suspensus ab Ordine suscepto ad arbitrium proprii Episcopi. Concil. Trident. sess. 6. cap. 5. de reform. & sess. 23. cap. 8.

V. Episcopus ordinans in aliena diœcesi sine expressa licentia Ordinarii loci, aut ordinans de illius licentia personas non subditas, suspenditur à Pontificalibus. Concil. Tridentin. sess. 14. cap. 2. & sess. 23. cap. 8.

VI. Ordinans Religiosum non professum suspensus est per annum à collatione Ordinum quos ei contulit, ex Bulla Pii V. quam refert Navarra cap. 2.

cap. 22. num. 158. Excipiuntur novitii Societatis Jesu, qui in eâ vota simplicia ediderunt, per Bullam Gregorii XIII.

VII. Monachum sine Abbatis licentia ordinans suspenditur à communione aliorum Episcoporum, cap. fin. dist. 58.

VIII. Qui bigamum ordinat, vel publicum pœnitentem, suspenditur à celebratione Missæ per annum, can. *Nullus*, dist. 55.

IX. Pari suspensione punitur injustè ordinans invitum, can. 1. & 2. dist. 74.

X. Ordinans Sacerdotem indignum suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, can. *Si qui Episcopi*, 1. q. 1.

XI. Conferens Tonsuram illiterato suspensus est per annum à collatione Ton[illegible] cap. fin. de temp. ordin. in 6. Illiteratus in hac materia ille est qui [illegible]legere & scribere: hæc enim requirit Concilium Trident. in collatione primæ Tonsuræ, sess. 13. cap. 4. Eadem suspensione ligatur conferens Tonsuram infanti qui nondum septennium implevit, dicto cap. fin.

XII. Qui duos Ordines sacros eodem die, vel duobus immediatis confert, suspenditur ab utriusque Ordinis collatione, cap. *Literas*, de temp. ordinat.

XIII. Sacerdotalem Ordinem indigno scienter conferens, seu suspenso ab illius Ordinis receptione, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, can. *Si qui Episcopi*, 1. q. 1.

XIV. Episcopus Ordines conferens cum pacto ut ordinatus non petat alimenta in defectum Beneficii aut patrimonii, suspenditur triennio à collatione Ordinum, cap. penult. de simonia.

XV. Conferens simoniacè Ordines aut Tonsuram, suspenditur non modò à collatione Ordinum & Tonsuræ per triennium, d. cap. penult. sed etiam à Pontificalibus & ingressu Ecclesiæ, ex Bulla Sixti V.

XVI. Episcopus confirmans & consecrans electum in Episcopum postquam appellatum fuit ad Apostolicam Sedem, suspenditur per annum à confirmatione & consecratione Episcoporum, cap. *Provida*, de elect. in 6.

XVII. Si debitam diligentiam Episcopus non adhibuerit circa processum electionis, & personam electi ad curam animarum, suspenditur à facultate confirmandi primum illius successorem, & à proprio Beneficio, cap. *Nihil*, de elect.

XVIII. Episcopus, aut quicunque alius Beneficiorum Collator, qui Beneficii resignationem contra præscriptum Bullæ Pii V. quæ est in ordine 58. editaque anno 1568. admittit, suspenditur à collatione, præsentatione, electione, confirmatione, institutione, donec à Papa absolvatur.

XIX. Accipiens Episcopus visitans, sive in pecunia, sive in victualibus ultra id quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ donec

duplum

duplum restituat, nihil obstante quavis remissione, cap. *Exigit*, de censib. in 6.

XX. Episcopus commissarius, vel delegatus in causa alienationis rerum Ecclesiasticarum, si per gratiam, timorem, aut sordes in detrimentum Ecclesiæ utatur commissa sibi potestate, suspenditur per annum ab exequutione officii, ita ut si damnabiliter se Divinis ingerat, irregularitatem incurrat, quam solus Papa tollere possit, juxta Extravag. Pauli II. quæ incipit, *Cum omnibus judicii.*

XXI. Episcopi in causis Fidei abutentes Inquisitorum officio, suspensi sunt per triennium ab officio. Clem. 1. §. *Verùm*, de hæret. Abuti autem contingit, sive injustè & contra conscientiam omittendo procedere ex officio, per gratiam, amorem, aut commodum temporale; aut procedendo per malitiam & calumniam, vexationem innocentibus inferendo.

XXII. Episcopi, aliique Prælati, sive Seculares, sive Regulares, procurantes ut Clerici capiantur à Dominis temporalibus ad hoc ut Beneficia resignent, aut citati ad Apostolicam Sedem accedere nequeant, præter excommunicationem ob violentam manuum injectionem, suspenduntur per triennium à fructibus suarum Ecclesiarum. Reliquis verò inferioribus Clericis imponitur privationis pœna omnium Beneficiorum. Clem. 2. de pœnit.

XXIII. Episcopus relaxans pœnas sancitas contra incendiarios, suspenditur per annum ab officio Episcopali, can. *Pessimam*, 23. q. 8.

XXIV. Quivis Episcopus alienans bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut piorum locorum sine Papæ licentia, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ. Sed si post sex menses non resipuerit, suspenditur ab administratione temporali & spirituali suæ Ecclesiæ. Eadem suspensio extenditur ad Abbates; alii verò his inferiores ligantur excommunicatione, cap. *Ambitiosæ*, de reb. Eccles. non alien. in Extrav. com.

XXV. Suspenduntur pariter ab officio & administratione rerum temporalium Ecclesiæ ipsius gravatæ Episcopi & alii Prælati, qui bona immobilia commissarum sibi Ecclesiarum laïcis subjiciunt sine Capituli consensu & speciali Sedis Apostolicæ facultate, exceptis casibus in Jure permissis, cap. *Hoc consultissimo*, de reb. Eccles. non alien. in 6.

XXVI. Episcopus qui primâ vice Monasteria Monialium sine necessitate ingreditur, suspensionem incurrit ab ingressu Ecclesiæ. Secundâ vice suspenditur à Divinis. Tertiâ vice excommunicatione ligatur per Constitutionem Gregorii XIII. anni 1572. quæ incipit, *Deo sacris virginibus.*

XXVII. Episcopi qui limina Apostolorum non visitant singulis trienniis, si sint de Italia, sive per se, sive in casu quo impedimento detineantur, per alium sui loco substitutum; si autem sint de G[illegible]a, Germania, vel Hispania, aliâve regione Europæ, singulis quadri[illegible]iis; si autem de remotioribus locis, longius conceditur tempus, incurrunt suspen-

sionem ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & administratione temporalium & spiritualium, ex Bulla Sixti V. de visitandis liminibus Apostolorum, quæ non recipitur nisi fortè in partibus Italiæ.

XXVIII. Episcopus qui post Concilium Provinciale infra sex menses Clerum non convocat, ut ei referat gesta in Concilio, suspenditur per Concilium Toletanum, can. fin. dist. 8. Sed nec in ipsa Hispania recipitur ea suspensio.

XXIX. Negligens Episcopus adversùs simoniacos procedere, suspenditur duobus mensibus ab officio, can. *Quidquid*, 1. q. 1.

XXX. Permittens Episcopus usurarios publicos alienigenas conducere domos in suis terminis ad exercendum fœnus, est suspensus ab Officio & Beneficio, donec illos expulerit, cap. *Usuras*, de usur. in 6.

XXXI. Denique de Episcopis in universum hoc tenendum, ipsos nulla suspensionis aut interdicti inflictivâ constitutione aut sententiâ ligari, nisi specialiter exprimantur, ex Generali Concilio Lugdunensi in cap. *Quia periculosum*, de sent. excomm. in 6.

XXXII. Nunc recensendæ sunt suspensiones Juris quæ Conventus & Capitula attingunt. Suspenduntur Capitula Ecclesiæ, vel Monasterii, quæ Episcopum, aut Prælatum Religiosum à Sede Apostolica provisum recipiunt sine ejusdem Sedis literis, aut illi obediunt. Hæc suspensio est à Beneficiis, extrav. 1. de elect.

XXXIII. Capitula & Collegia, quæ Sede Cathedrali, Collegiata, vel Regulari vacante occupant, vel dilapidant bona ad Prælatum defunctum, vel ad ipsam Ecclesiam, vel ad successores pertinentia, suspenduntur ab Officio & Beneficio, donec plenè restituerint, cap. *Quia*, de elect.

XXXIV. Conventus etiam, & Capitula quæ directè, aut indirectè aliquid accipiunt, vel petunt ob receptionem alicujus in Religionem, aut post illam, incurrunt suspensionem totalem, tam ab Officio quàm à Beneficio, reservatam Papæ, sive accipiant pecuniam, sive cibaria, pastus, jocalia, prandium, cœnam, sive alia etiam ad pium cultum pertinentia. Clement. *Sanè*, de simon.

XXXV. Capitula, aut singulæ personæ resignationem Beneficiorum admittentes extra casus & formam Bullæ Pii V. quæ incipit, *Quanta Ecclesiæ*, incurrunt suspensionem à collatione, præsentatione, & institutione. Et Capitulum faciens contra istam suspensionem afficitur suspensione à divinis Papæ reservata.

XXXVI. Nunc de singulis Religiosis qui suspensionem contrahunt. Prælatus Prædicatorum, aut Minorum, aut alterius Ordinis Mendicantium, qui aliquem admisit ad professionem, nondum expleto probationis anno, incurrit suspensionem, cap. *Non solùm*, de Regularib. in 6.

XXXVII. Religiosi qui ad Ordines sacros, nondum factâ professione

fessione promoventur, suspensi sunt ab Ordinum susceptione, juxta Bullam Pii V. quæ est 74.

XXXVIII. Religiosus apostata si Ordinem sacrum dum in apostasia remanet suscipiat, suspensus est ab eodem Ordine, & ab aliis suscipiendis, donec per Summum Pontificem dispensetur, cap. fin. de apostatis. Idemque jus est si idem apostata transierit invalidè in aliam Religionem, & in ea sacrum Ordinem sumpserit.

XXXIX. Suspenduntur quoque Religiosi, sive mares, sive fœminæ, sive Ordinum Militarium, præsidentes Monasteriis, Prioratibus, Ecclesiis & Administrationibus quibuscunque, qui jura vel redditus harum Ecclesiarum, Monasteriorum, Administrationum alicui concesserint ad vitam recipientis, aut ipsius concedentis, sive ad certum tempus, pecuniâ etiam inde receptâ. Hi suspensi sunt ab Officio, & concessio invalida est. Hæc tamen limitanda, nisi necessitas aut utilitas horum locorum seu Ecclesiarum id exigat, & hoc fiat de consensu Conventus; aut si Conventum non habeant, de consensu Prælati superioris. Clement. 1. de rebus Eccl. non alien. Hîc tamen non comprehenduntur venditiones fructuum, aut locationes ad breve tempus, quale censetur trium annorum, ut in simili patet ex extrav. *Ambitiosæ*, Pauli II. eod. tit.

XL. Religiosi iniquè usurpantes, aut defraudantes Ecclesias circa decimas eis debitas, easque sibi usurpare præsumentes sine rationabili causa vel privilegio, si requisiti non desistant intra mensem, vel de usurpatis, vel retentis non satisfaciant intra duos menses, suspensi sunt ab Officiis, Administrationibus & Beneficiis suis, donec destiterint & satisfecerint. At si nec Officia, nec Beneficia, nec Administrationes habeant isti Religiosi, ligantur vinculo excommunicationis, à qua solvi non possunt donec satisfecerint. Clement. 1. de decimis.

XLI. Prælati Religionum, ad quos occasione excessuum Religiosorum suorum aliquid pervenerit, suspenduntur usque ad debitam satisfactionem, nisi intra mensem postquam requisiti fuerint, satisfecerint Ecclesiis & personis damnificatis. Clement. 1. de privileg. Excessus autem ibi tres prohibentur. Primus est retrahere testantem à legatis faciendis Ecclesiis Matricibus. Secundus est retrahere testatorem à debitis persolvendis. Tertius procurare ut legata, debita, vel malè ablata incerta dentur sibi, aut aliis singularibus personis sui Ordinis, vel Conventibus, in eorum quibus debentur præjudicium. Eadem Clementina suspendit Prælatos Religiosorum qui non satisfaciunt damno illato alteri Prælato à suis subditis prædicando in concione indiscretas Indulgentias, retrahendo laïcos ne ad Parochiam accedant, vel absolvendo sine privilegio à reservatis Episcopo aut Papæ, d. Clement. 1.

XLII. Confessarii Religiosi scienter omittentes conscientiam facere confitentibus sibi pœnitentibus de solvendis decimis postquam à Rectori-

bus Ecclesiarum de hoc admoniti fuerunt, suspenduntur ab officio præsidendi, donec eisdem pœnitentibus conscientiam de hoc fecerint cùm primùm commodè potuerint. Quod si hi Confessarii eo pacto suspensi concionari audeant, ligantur excommunicatione. Hæc decernit Clementina *Cupientes*, de pœnis.

XLIII. Abbates, aliique quicumque, licèt exempti, incurrunt suspensionem ab Officio & Beneficio per annum, si Literas Dimissorias aliis quàm suis subditis Regularibus concedant. Concilium Trident. sess. 25. cap. 10. ad fin.

XLIV. Monachus niger Sancti Benedicti non utens habitu & vestitu ad formam præscriptam, si sit Abbas, aut Prior Abbatem non habens, suspenditur à collatione Beneficiorum & Ordinum per annum: si inferior habens aliquam administrationem, eadem privatur per annum: si nullam habeat, inhabilis efficitur ad administrationem, vel ad Beneficium intra annum percipiendum. Eadem suspensio, sed duplicato tempore, extenditur ad eosdem Monachos qui venationi, vel aucupationi clamorosæ, aut aliis cum canibus & avibus ex proposito interfuerunt. Clementina 1. de statu monach.

XLV. Religiosi in matrimonium conjungentes, aut benedicentes sponsos alienæ Paroeciæ absque facultate proprii Parochi vel Ordinarii, suspensi sunt ab officio donec ab Ordinario Parochi obtineant absolutionem, ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 1. de reformat. Utrum verò præter hanc suspensionem incurrant excommunicationem latam in Clement. 1. de privileg. affirmat Navarrus tom. 1. consil. 1. de pœnis, lib. 5. Plures tamen negant, Henriquez, Sayrus, Bonacina, Filliucius, Rebellus: tum quia non præsumitur voluisse Concilium duplicem velle contra dictum Prophetæ consurgere tribulationem, & bis punire in idipsum: & videtur id Jure reprobari, cap. *De causis*, §. *Illis*, de offic. jud. deleg. sed potiùs veterem pœnam, eamque fortasse dudum exoletam, in hanc novam commutare, idque ita declaratum scribunt à Sacra Cardinalium Congregatione.

XLVI. Advertendum tamen, non omnes qui præfata sub suspensione prohibita faciunt, hanc incurrere pœnam. In hoc enim omnes Canonistæ conveniunt, ad incurrendam aliquam censuram, sive excommunicationis, sive suspensionis, sive interdicti, duo necessariò requiri; peccatum mortale, præterquam in minori excommunicatione; & præterea contumaciam contra prohibitionem Ecclesiæ: quo fit ut si ignorantia, vel indeliberatio excuset à mortali, eadem quoque excuset ab incurrenda censura. Et insuper si quis sciens divinam prohibitionem, & eam violando peccet mortaliter, nullatenus tamen incurret censuram ullam, si eam prorsus ignoraverit. Etenim contumacia contra Deum sufficit quidem ad mortale peccatum, sed non sufficit ad censuram incurrendam, nisi interveniat simul

simul contumacia in Ecclesiam, quæ nulla est in istiusmodi ignorante. Hæc tamen ignorantia cùm sit Juris, non præsumitur in externo & contentioso foro, quanvis excuset omninò in conscientiæ foro. Hinc fit ut multi qui in casus censurarum inciderunt, nulla opus habeant dispensatione aut rehabilitatione ad Officia & Beneficia apud Deum; qui tamen iisdem opus habent ad sui tutelam & exceptionem in externo foro, si quis eos in externo foro divexare aggrederetur titulo incapacitatis aut devoluti.

XLVII. Hoc insuper memoriæ commendandum, posse Episcopum absolvere ab omni suspensione, etiam eâ quæ Papæ reservata alioquin esset, si sit occulta, necdum ad forum contentiosum deducta: quod etiam obtinet jus in aliis censuris, atque etiam in irregularitatibus ex delicto natis, excepto voluntario homicidio, ex Tridentini Concilii concessione sess. 24. cap. 6.

CAPUT XVIII.

De depositione & degradatione.

I. DEPOSITIO & degradatio commune quidem hoc habent cum censuris, ut sint pœnæ spirituales, per quas homo baptizatus privatur usu aliquorum spiritualium: sed tamen hoc intercedit discrimen, quia censuræ ex sui institutione possunt auferri positâ resipiscentiâ & emendatione delinquentis; depositio verò, & degradatio carent spe remissionis.

II. Depositio vocatur degradatio verbalis; eaque est sententia Ecclesiastica, quâ persona Ecclesiastica privatur omni Officio & Beneficio in perpetuum, non amisso tamen clericali privilegio. Hìc sermo est de totali depositione; nihil enim repugnat decerni partialem depositionem, quæ privet Officio, sed non Beneficio; aut quæ Beneficio privet, sed non Officio; aut quæ altero horum privet in parte, non in toto. Degradatio verò actualis, seu realis est pœna Ecclesiastica, quâ persona Ecclesiastica privatur omni non tantùm Beneficio & Officio, sed etiam clericali privilegio, sine ulla spe dispensationis aut rehabilitationis, & cum externa solemnitate canonica, qualis describitur in Pontificali, & in cap. *Degradatio*, de pœnis in 6. & in cap. *Novimus*, de verbor. signific. Ante ipsum quoque Tridentinum Concilium unus sufficiebat Episcopus ad degradationem hæretici, modò assisterent Abbates & graves atque literati viri Ecclesiastici. Itaque hoc amplius habet degradatio supra totalem depositionem, quod privat ipso quoque gradu & privilegio clericali, & addit externa quædam so-

lennia. Hæ verò solennitates requirunt præsentiam ejus qui degradatur; cùm tamen depositio fieri possit absentis rei contumacis, cap. *Veritatis*, de dolo & contum.

III. Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 4. abrogat Jus antiquum, quod præter proprium Episcopum sex alios requirebat Episcopos ad condemnationem Sacerdotis, & tres ad condemnationem Diaconi, can. *Felix*, & can. *Si autem*, 15. quæst. 7. Concilium autem Tridentinum statuit fieri posse degradationem à proprio Episcopo, vel ejus Vicario Generali, assistentibus ad Presbyteri degradationem sex Abbatibus usum Mitræ & Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si reperiri & commodè interesse possint; alioqui horum defectu aliis personis in dignitate Ecclesiastica constitutis: ad Diaconi autem, vel Subdiaconi degradationem tribus assistentibus qualificatis ut suprà.

IV. In eo etiam differunt actualis degradatio, & verbalis depositio, quia is qui per sententiam Episcopi fuit actu degradatus, non potest per Episcopum restitui, modò justa & valida fuerit degradatio, & petatur restitutio de gratia, non de jure; quia excidit omninò à Clericali privilegio & Canonis & fori Ecclesiastici, quisquis validè fuit degradatus, & translatus est in forum laïcum, neque privilegio Canonis gaudet: adeo ut qui eum percusserit, non alias incurrat pœnas quàm si laïcum percussisset. Cúmque Canones statuant hanc abdicationem excludere omnem spem restitutionis, sequitur ut restitui non possit nisi per Supremæ, hoc est Apostolicæ potestatis dispensationem. Sed ubi convinceretur fuisse immeritò degradatum, potest ab ipso Episcopo in pristinum statum restitui, ut colligitur ex cap. *Episcopus Presbyter*, 11. quæst. 3. Simpliciter autem, simulque justè & validè degradatum, sed emendatum & pœnitentem potest ordinarius Episcopus reintegrare, cap. *Si Clerici*, de judiciis: imò & Capitulum Sede vacante, cùm sit ista dispensatio non Ordinis, sed tantùm jurisdictionis actus. Hæc verò restitutio intelligenda est sine ullo eorum præjudicio, qui pristinis illius qui justè depositus fuerat, Beneficiis provisi sunt, si ea justo titulo possideant. Præclarè enim dicit caput *Quanvis*, de rescriptis in 6. restitutionem intelligendam fieri sine juris alieni præjudicio.

CAPUT

CAPUT XIX.

De irregularitatibus in genere, & de illis in specie quæ exurgunt ex defectu.

I. VIAM ad Ordines & Beneficia præcludunt irregularitates. Est verò irregularitas canonicum impedimentum Ordines suscipiendi, aut susceptos exercendi. Eaque duplex est, vel enim ex defectu procedit, vel ex delicto.

II. In universum irregularitas non modò Tonsuræ & Ordinum susceptionem impedit, sed etiam usum horum antè susceptorum, can. *Cuvandum*, & can. *Si cujus uxorem*, dist. 34. & cap. fin. de temp. ordin. Quinetiam obstat suscipiendis Beneficiis, paritque incapacitatem ad ipsa, sicut de censuris superiùs admonui, cap. *Postulastis*, de cler. excom. ministr. At verò subsequens irregularitas, sicut de censuris quoque dictum est, non inducit Beneficii antea adepti vacationem, ex decisione Rotæ 195. & communi Doctorum sensu, Gomez tract. de Expectativis, num. 60. Covarruviæ in cap. *Almamater*, 1. p. §. 7. num. 4. not. 11. Bonacinæ de excom. disp. 2. quæst. 2. punct. 4. num. 9. & tract. de irregularit. disp. 7. q. 1. punct. 4. n. 8. Coninch disp. 18. dub. 1. n. 5. Et probatur per cap. *Ex parte*, de excessib. Prælat. ubi irregularis ex delicto homicidii (quæ certè irregularitas gravissima & summè odiosa est) non judicatur ipso facto depositus à suo Beneficio, sed per Judicis sententiam deponendus. Multò minùs igitur privatur Beneficio is qui citra culpam, sed ex solo defectu, qualis est corporis ægritudo, contraxerit irregularitatem: sed hoc solùm ne afflicto superaddatur afflictio, curandum est Superiori, si sit curatum Beneficium, ut ei de Vicario provideatur cum assignatione partis fructuum Beneficii, cap. *Ex parte*, & cap. fin. de cler. ægrot. nisi velit ipse Beneficiarius resignare, hoc enim ei liberum est.

III. Cum irregulari ex defectu non potest Episcopus dispensare, nisi uno, aut altero casu. Potest enim circa illegitimorum natalia dispensare ad solos minores Ordines, atque ad simplex, non verò ad curatum Beneficium, cap. 1. de filiis presbyt. Atque ex consuetudinis vi à pluribus Doctoribus assertæ potest cum bigamo ad minores, & ad simplicia Beneficia dispensare, juxta sanctum Thomam in 4. dist. 27. q. 3. art. 3. Sylvestrum verbo *Bigamus*, quæst. 7. Rotæ decis. 447. Azorium p. 2. lib. 3. cap. 5. & alios. At verò circa irregularitates ex delicto possunt Episcopi dispensare, si delictum sit occultum (excepto voluntario homicidio, quamvis occulto)

& necdum fuerit deductum ad forum contentioſum, ut ſtatuit Concilium Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. His exceptis caſibus ad ſolum Summum Pontificem pertinet irregularitatum diſpenſatio.

IV. Porrò irregularitatum ex defectu novem ſpecies recenſentur. 1. Natalium in filiis illegitimis. 2. Libertatis in ſervis. 3. Obligationis ad ratiocinia. 4. Ætatis canonicè præſcriptæ circa Ordines & Beneficia. 5. Famæ. 6. Animi in dementibus. 7. Corporis. 8. Lenitatis. 9. Bigamiæ, quæ vel eſt vera in eo qui duas ſucceſſivè duxit uxores; vel interpretativa in eo qui duxit unicam, ſed viduam, aut quomodocunque ab altero vitiatam: aut cùm quis virginem quidem duxit, ſed poſt matrimonium adulterata eſt, ſi poſt adulterium maritus eam vel ſemel cognoverit: ſi verò non cognovit poſt ejus adulterium, nulla inducitur irregularitas, can. *Si cujus*, & can. *Laïci*, diſt. 34. His adde bigamiam ſimilitudinariam, ubi quis poſt ſolenne votum, ſive religioſæ profeſſionis, ſive ſacri Ordinis contraxit & conſummavit matrimonium, ſive validè ex Papæ diſpenſatione, ſive invalidè, can. *Quotquot*, 27. q. 1. & cap. *Nuper*, & cap. fin. de bigamis. At verò ſi vir conjugatus adulteretur, non ideo fit irregularis, ſicut neque ſi eam duxerit, quam antea defloraverat. Itaque bigami non tam propter incontinentiam arcentur ab Ordinibus, quàm ob diſparitatem quam habent cum myſticis Chriſti & Eccleſiæ nuptiis, quarum imaginem nuptiæ Chriſtianorum referunt. Epheſ. 5. Per bigamiam enim tollitur illa conformitas, quatenus Eccleſia eſt unica & perpetua & incorrupta Sponſa Jeſu Chriſti. Huc ſpectant can. *Maritum*, diſt. 32. & can. *Curandum*, diſt. 24.

V. Non contrahitur bigamia niſi per completam omninò carnalem copulam. Si ſint igitur multa matrimonia rata, ſed unum ſolum conſummatum, non inducitur bigamia. Etſi namque matrimonium ratum ſit verum Eccleſiæ Sacramentum referens Chriſti cum Eccleſia unionem, non illam tamen refert quæ per Divini Verbi incarnationem facta eſt, ſed eam ſolam quæ ex gratia & charitate reſultat.

VI. Natalium defectus ipſo jure removetur per religioſam profeſſionem, ſitque ut profeſſus illegitimè natus capax evadat ſacrorum Ordinum, ſed non Prælaturarum; adhuc enim arcetur tam à Prælaturis Regularibus quàm ab Epiſcopali dignitate, cap. 1. de fil. presbyt. Moniales etiam illegitimè natæ non poſſunt eligi Abbatiſſæ, niſi ex Apoſtolica diſpenſatione, Navarrus cap. 27. num. 201. & comment. 2. de Regularib. num. 60. Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 20. Barboſa in Trident. ſeſſ. 25. de Regular. cap. 7. aliique quos ibidem teſtes adducit.

VII. Obligati ad publica ratiocinia, ut tutores, quæſtores, curatores, publici adminiſtratores, ſunt irregulares, cap. *Præterea*, diſt. 51. & tot. tit. de obligat. ad ratiocin.

VIII. Irregularitati ex animi defectu locus eſt in energumenis, ſeu arreptitiis

arreptitiis, can. *Clerici*, dist. 33. in dementibus quoque, in epilepticis, in lunaticis, can. *Maritum*, dist. 33. Qui omnes si antea non fuerunt ordinati, excluduntur in perpetuum ab Ordinibus, quantumvis constet eos posteà liberatos fuisse, d. can. *Maritum*. Consuetudine tamen passim recepta non solent computari ad irregularitatem epileptici affectus qui acciderunt ante completum decimumquartum ætatis annum, neque eorum haberi solet ratio qui annis infantiæ contigerunt: alioqui magna Clericorum & Sacerdotum pars esset irregularis; in teneris enim annis hos affectus permultis contingere, qui deinde provectiores ad sacros Ordines indiscriminatim accedunt, docet experientia. Aitque Hippocrates aphor. 7. sect. 5. *Epilepsia ante pubertatem amotionem recipit, post vigesimum verò quintum annum fere coeunte ad mortem usque.* Idemque aphor. 28. sect. 3. *Plurimi* (inquit) *puerilis morbi alii intra dies quadraginta, nonnulli intra septem menses, quidam intra annos septem, alii ipsis etiam ad pubertatem accedentibus. Qui verò permanserint, neque pueris circa pubertatem, neque fœminis cum menstrua erumpunt, soluti fuerint, inveterascere consueverunt.* Zachias qui Medicinam Romæ cum magna doctrinæ fama profitebatur, hac de re consultus sic respondet consil. 59. Eum qui gravi, non autem levi epilepsia pluries etiam post puberes annos correptus est, non tamen esse irregularem, & posse sine dispensatione ordinari, si aliquot annorum spatio symptoma non recurrerit. Ibidemque suadere conatur, Canones qui contrarium decernere videntur, intelligendos esse de fœda & gravi epilepsia quæ post pubertatem est ferè insanabilis. Sed Zachiæ refragamur, & tutius esse ducimus, & Canonum præscriptis esse conformius, omnes verè epilepticas affectiones quæ post pubertatis annos contingunt, irregularitati adscribere: exiguam tamen, aut nullam habendam esse rationem earum quæ impuberibus contigerunt.

IX. Si verò legitimè sacris initiato ægritudo epileptica supervenerit, hic poterit susceptos Ordines exercere, dummodo istæ præcautiones adhibeantur. Primùm quidem ut integro anno epilepticum symptoma non recurrerit; idemque ferendum judicium de amentia, & de infestatione dæmoniaca, can. *Communiter*, dist. 33. Prædicto can. *Communiter*, dist. 33. videtur adversari can. *Nuper*, 7. quæst. 2. ubi Papa requirit solùm triginta dies ad explorandum epilepticum morbum. Sed Glossa rectè ambos Canones conciliat, ut requiratur annus ubi constat de præterito epileptico casu: sed si non constet, sed solùm dubitetur, sufficit exploratio dierum triginta; etenim canon *Nuper*, disertè exprimit rem esse in dubio, & asseveranter negari ab eo circa quem lis ventilabatur. Nec desunt qui requiri utrumque tempus asserant, ut scilicet non antè decurrere incipiat annus, nisi post decursum triginta dierum: sed sufficit annus ab ultimo accessu computatus, ubi de ægritudine constat; & sufficiunt triginta dies ad experiendum, ubi de re non constat, juxta Glossam utriusque Canonis.

X. Sanè si quis nondum est ab epileptica ægritudine prorsus liberatus,

sed rariùs eâ corripi solet, ut semel in mense cadendo in terram, si id fiat sine ullo clamore, spumarum emissione, & corporis horrenda agitatione, hic poterit sacrum celebrare, adjuncto sibi altero Sacerdote jejuno qui Sacrum perficiat, si fortè celebrans post inchoatum Canonem corriperetur, d. can. *Nuper*.

XI. Irregularis est qui se castrari permisit ob cantum; quod etiam illicitum est. Sed si permisit ex justa ac licita causa, ut si ob curationem ingruentis morbi, non censebitur irregularis, can. *Si quis abscideriț*, & can. *Si quis se*, dist. 55. & cap. *Significasti*, de corp. vitiat.

XII. Ad animi defectum pertinent illiterati, can. *Illiteratos*, dist. 26. & neophyti, idest qui ab idololatria, vel Mahumetismo, aut Judaismo recens conversi, adultaque ætate baptizati sunt, can. *Quoniam*, dist. 48.

XIII. Defectus ille corporis causat irregularitatem, qui vel impedit usum Ordinis, qualis est cæcitas; vel notabilem gignit deformitatem, ut est carentia visûs in oculo siniſtroe qui vocari solet oculus Canonis, si ex eo defectu necesse sit ad legendum Canonem contorquere indecorè vultum ad siniſtram partem. At ubi quis ita prævaleret oculo dextro, ut sine ulla indecentia posſit Canonem de Altari legere, non est censendus irregularis, ut docet Navarra cap. 27. num. 199. Judicium autem infirmitatis aut deformitatis quoad irregularitatem inducendam, vel non, ad Episcopum pertinet, cap. 2. de corpore vitiatis. Innocentius in cap. 1. eodem titulo, Sylvester verbo *Corpore vitiati*, quæst. 1. Navarra cap. 27. num. 200. aliique communiter.

XIV. Is qui suâ culpâ gravi, quanvis invitus, aliquo membro mutilatus fuit, etiamsi ea membri privatio alioqui non causasset irregularitatem, quia vel occulta est, vel deformitatem gravem non causat, nec actum Ordinis impedit, est nihilominus irregularis, can. fin. dist. 55. cujusmodi ille censendus est cui in adulterio deprehenso virilia in pœnam, vel ultionem excisa fuerint. Ugolinus, Navarrus, Avila & alii communiter.

XV. Habens corporis defectum impedientem susceptionem Ordinis Sacerdotalis, censendus est irregularis ad reliquos Ordines inferiores & sacros, ex communiori sententia Angeli, Ugolini, Navarræ, Avilæ, Bonacinæ: quanvis Paludanus, Sayrus & alii pauci dissentiant. Sed is qui post susceptum Sacerdotium evasit irregularis quoad Missæ celebrationem, ut si amisit pollicem, aut indicem, aut oculos, poterit adhuc reliqua munia celebrare, ad quæ supereſt ei habilitas, ut est confessionum auditio.

XVI. Irregularitatem ex defectu lenitatis parit homicidium voluntarium, aut membri mutilatio, si sine facientis culpa sit, qualem facit Judex, apparitor, carnifex, dum suo justè funguntur officio; & accusatores, & testes in causa criminis, si mors aut mutilatio sequatur; & milites in bello justo vulnerantes & occidentes, can. *Si quis viduam*, dist. 50. & cap.

In Archiepiscopatu, de raptorib. & cap. fin. de cler. vel monach. in 6. & Clement. unica de homicid. Et olim Idacius & Ithacius Episcopi fuere condemnati in Ecclesia ex hoc uno, quòd Priscillianum impurissimum hæresiarchum accusassent apud Maximum Imperatorem, qui Priscillianum capitali supplicio addixit, ut scribit Severus Sulpicius. Et Sanctus Augustinus epist. 54. Macedonio primariæ dignitatis viro rationes reddit cur ipse illius clementiam interpellaverit, ne viri quidam nefarii ultimo, quod commerebantur, supplicio afficerentur, sed mitiùs in illos animadverteret.

XVII. Cæterùm licitum est & irregularitatis expers, si Sacerdos intendens flagitia reprimi, suadeat Principi ut legem ferat, quâ certorum criminum rei morte digni plectantur capite; non enim per generalem istam provisionem potest dici causa mortis, nisi remota, ut patet ex can. *Delatori*, 5. quæst. 6. Ita docent Ugolinus, Avila, Henriquez, Suarez, Filliucius, Bonacina. Potest quoque citra irregularitatem Confessarius recusare absolutionem Magistratui nolenti punire ex officio & secundùm leges flagitiosum, quem lex jubet [illegible]tis damnari, modò generatim loquatur, ut puniat secundùm leges neque directè intimet mortis pœnam. Eadem ratione potest Confessarius reum urgere juridicè interrogatum, ut suum capitale crimen confiteatur Judici; fungitur enim hac in parte officio suo.

XVIII. Differunt autem laïci, aut etiam Clerici neque sacri, neque Ecclesiasticis præbendis addicti, à Clerico sacro, vel beneficiario in causa mortis aut mutilationis ex jure licitæ: quia primi non peccant, licèt incurrant exinde irregularitatem; isti verò præter irregularitatem mortali etiam peccato se implicant, quia contra Canonum vetita faciunt in re gravi, cap. *Sententiam sanguinis*, ne clerici, vel monachi.

XIX. Ut autem accusator in materia criminis capitalis sit ab hac irregularitate immunis, duæ conditiones exiguntur. Prima est, ut accuset de injuria sibi suisve rebus illata, non verò alteri. Secunda, ut expressè protestetur se nullam intendere capitis, aut mutilationis pœnam, cap. *Prælatis*, de homicid. in 6. Ista verò protestatio si fiat à teste, nihil illi prodest, cùm ipse interveniat in aliena causa: sed prodest Clerico illum accusanti qui suam violavit Ecclesiam, quia propriæ Ecclesiæ causa ad eum pertinet, nec est censenda ipsi aliena. Bonacina & alii communiter. Iidemque docent non esse irregularem illum qui cum dicta protestatione revelat patriæ proditionem, quia omnes ad hoc tenentur jure naturæ, & quia ad singulos pertinet salus patriæ communis, cùm singulorum personas, & fortunas comprehendat.

XX. Clerico testificari non licet in causa sanguinis, can. *His à quibus*, 23. quæst. 8. neque ad id ullo jure compelli potest. Sanè potest testificari ad innocentis oppressi liberationem, petitâ sui Superioris licentiâ.

Quanvis exinde præter ipsius testis intentionem sequatur ut calumniator ultimo puniatur supplicio; id enim contingit per accidens. Testis enim qui abditam veritatem manifestavit, solam intendit innocentis rei liberationem, non verò, ut supponimus, accusatoris pœnam. Hoc sapienter docent Ugolinus, Avila, Sayrus, Suarez, Filliucius, & qui hos allegat & sequitur Bonacina de irregularitatibus, disp. 7. q.4. punct.3. n.4. Atque ita nulla inde nascitur irregularitas.

XXI. Laïcus Chirurgiam aut Medicinam exercens juxta suæ artis regulas, non incurrit irregularitatem, etsi membrum resecet aut resecari mandet; non enim est defectus lenitatis si pars adimatur ad totius conservationem. Sed si per gravem culpam Chirurgi, vel Medici homo deformetur, vel intereat, incurritur irregularitas ex delicto.

XXII. Qui sunt sacris Ordinibus initiati prohibentur mederi per abscissionem, aut adustionem membri alicujus, cap. *Sententiam sanguinis*, ne cler. vel monach. & cap. *Tuæ nos*, de homicid. Sed neque peccant iidem, neque irregularitatem contrahunt, si absque abscissione, vel ustione Medicinam exerceant secundùm artis regulas, & sine avaritiæ labe, aut alio abusu, periculo, vel prava suspicione, ex communi sententia. Potest etiam Sacerdos consulere secundùm regulas Medicinæ, vel exhortari ut membrum amputetur sphacelismo affectum, dum caveat ne abscissionem per se exequatur; id enim, ut dixi, Canones ei prohibent. Neque peccato, aut irregularitati subditur Sacerdos qui juxta Medecinæ præscripta jusserit, vel consuluerit membri amputationem, aut venæ sectionem, tametsi fortuitò & ex accidenti mors inde sequuta fuerit. Bonacina citans ad hoc Molinam, Rodriguez & alios.

XXIII. Multò minùs ergo peccant, vel irregularitatem incurrere dici possunt, sive Sacerdotes, sive laïci, qui bonâ intentione, neque credentes ægrum ex hoc citiùs moriturum, ei jusculum propinant unde fiat ut æger inopinatò citiùs moriatur & suffocetur, aut ex motione sui corporis exspiret, ut contra Toletum asserunt Suarez, Ugolinus, Bonacina de irregul. disp.7. quæst.4. punct.7. num. 12. Coninch tom.2. disp. 18. dub.9. num. 7. & seqq. etiamsi aliqua venialis culpa intervenerit, ut ipsi docent. Hujusmodi enim officia per se & directè non tendunt ad mortem, neque ad ejus accelerationem. Itaque nihil commune habent cum irregularitate quam incurrunt illi qui efficaciter influunt ad hoc, ut citiùs perveniatur ad locum supplicii: illa namque itineris acceleratio directè & per se operatur accelerationem supplicii, de qua dubitare non potest ille ipse qui accelerat profectionem ad patibulum. Ille itaque infirmo administrans non alteri obnoxius est impedimento, quàm quæ memorantur in cap.13.14.15.16. de homicid. volunt. ut si dum pulsatur campana, ipsa cadens, aut lignum campanilis hominem peremerit: vel Clerico equitante, si equus ferociens ruptis habenis, cùm retineri à sessore non posset, infantem obvium occi-

derit,

derit, qui est casus capitis *Dilectus filius*, eod. tit. Huc pertinet cap. *Ex literis*, il 1. & cap. *Ex literis*, il 2. eod. tit. Ubi autem mortalis culpa intervenisset, ut si quis periculum prævidisset, neque tamen ullam dignatus fuisset adhibere præcautionem, tunc locus esset irregularitati, non quidem ex defectu, sed ex delicto: quia culpa mortalis casum præcessit.

XXIV. Qui somno, vel furore correptus alterum occidit, aut etiam qui mentis compos violentum aggressorem interemit cum moderamine inculpatæ tutelæ, non valens per fugam evadere, hic neque lethali culpâ, neque irregularitate obstringitur. Clement. unica de homicid. Disputatur de eo qui alterum occidit invasorem alienæ vitæ, ut patris, filii, fratris, uxoris, non valens aliter succurrere periclitantibus. Fieri hunc irregularem affirmat Gloss. in d. Clement. unica de homicid. in verb. *Suam*: & Sylvester verb. *Homicidium* 1. n. 13. Martinus Navarra cap. 27. n. 237. Negant verò recentiores, Covarruvias, Petrus Navarra, Lessius, Suarez, Bonacina, Filliucius, Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 18. dub. 9. num. 77. & seqq. hac ratione, quia nullo jure generatim statuitur, illum esse irregularem qui quacumque actione hominem occidit; sed eum qui hoc facit aut cum peccato mortali, aut sine peccato quidem mortali, sed tamen planè voluntariè, ut sunt Judices, milites, qui omnes publica freti sunt authoritate. Privata verò, atque involuntaria homicidia non subduntur irregularitati, nisi casum lethalis culpa præcesserit, d. cap. *Ex literis*, il 1. de homicid.

CAPUT XX.

De irregularitatibus ex delicto.

I. AD incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur juxta æquiorem & communiorem Doctorum sententiam mortale peccatum. Navarra cap. 27. num. 252. & 253. Suarez, Avila, Sotus & alii. Ratio est, quia pœna debet habere cum delicto proportionem, cap. *Felicis*, de pœnis in 6. Cùm ergo irregularitas ex delicto nascens sit gravissima pœna, non debet incurri nisi per grave delictum, & non per veniale. Si ergo contingat aliquem in delicto cui Jus pœnam imposuit irregularitatis, non plus peccasse quàm venialiter, sive ex subreptione, sive ex imprudentia, aut ignorantia tantùm veniali, aut ex oblivione, ita ut non adhibita fuerit sufficiens deliberatio, ille quanvis in externo foro haberi possit pro irregulari, non tamen in foro conscientiæ, poteritque sua Beneficia retinere, fructusque percipere, & ad alios Ordines aspirare sine dispensatione, modò nihil inde oriatur scandali.

II. Requiritur secundò actus externus consummatus. Canon quippe ipsum factum requirit, non solam voluntatem, can. ult. 15. q. 1.

III. Infamiam collocari mos est inter delictorum irregularitates, quanvis aliquando contingat eam contrahi sine delicto vero, sed solum putativo & præsumpto: & innocens qui per falsas probationes aut præsumptiones condemnatus in judicio fuit, tenetur se purgare, alioqui judicatur incapax Ordinis, Beneficiorum, & jurisdictionis, 2. quæst. 5. per totam, & toto tit. de purgat. canon. Est porrò duplex infamia: una juris, alia facti; & utramque irregularitas comitatur, can. *Infames*, 6. quæst. 1. Infamia juris inducitur quidem ab ipso jure, sed dependenter à sententia declaratoria criminis, ut pra[illegible]e disputat & docet Vasquez 2. 2. q. 173. cap. 1. adversùs opinantes [illegible]a requiri sententiam Judicis in delictis quibus lex infamiæ pœnam imponit, modò sint notoria. Infamiam facti eam dicimus quam gravia delicta proprio authori inurunt, ex quo satis notoria evaserunt. Infamia facti tollitur per morum notoriam emendationem; sed non infamia juris, nisi accedat vel Apostolica dispensatio, vel canonica purgatio.

IV. Ex delicto irregularitas multimodè incurritur. Primò per hæresim, vel apostasiam à Fide, can. *Qui in aliquo*, dist. 51. can. *Qui bis*, de consecr. dist. 4. adeo ut filii quoque hæreticorum (nisi constet parentes ante mortem conversos fuisse) sint irregulares, cap. *Statutum*, de hæret. ubi hæc verba sunt: *Qui tales esse, vel decessisse probantur.* Unde colligitur oppositum, si tales non decesserint. 2. Ex illicita mutilatione, vel homicidio. 3. Ex indebita Ordinis sacri susceptione, vel exercitio, in illis nimirum qui censurâ aliquâ astricti sacros Ordines susceperunt, vel exercuerunt, cap. *Cùm illorum*, de sent. excom. & toto tit. de cler. excom. depos. vel interd. minist. & can. *Si quis Episcopus*, 6. & 7. causæ 11. q. 3. Præterea qui Ordinem quo caret, solenniter celebrat, deponitur, & est irregularis, cap. 1. & 2. de cler. non ordin. minist. Laïcus verò cantans in Missa Epistolam etiam cum dalmatica, sed sine manipulo, non contrahit irregularitatem. Covarruvias in Clement. de homic. p. 1. §. 1. in initio: Suarez disp. 40. sect. 2. num. 11. Coninch disp. 18. dub. 6. num. 46. Præterea qui Baptismum iterat fit irregularis, cap. 2. de apostat.

V. Denique præcipuam ex delicto irregularitatem producit homicidii crimen, tam ex parte mandantis & consulentis, quàm ex parte exequentis, si factum sequatur. Hoc tamen discrimen inter mandantem & consulentem assignant Doctores, ut is qui mandavit, revocato ante factum suo mandato non amplius sit irregularitati obnoxius, tametsi mandatarius post mandati revocationem exequatur demandatum homicidium; consulens verò non sit immunis ab ista & aliis canonicis pœnis, etiamsi consilium revocaverit & pro viribus dissuaserit, si is qui consilium accepit fuerit delictum exequutus postquam ei fuit intimata revocatio consilii.

Ita

Ita communiter Doctores, hujus diversitatis hanc rationem adducentes, quia mandatum fit in ipsius mandantis commodum & gratiam; consilium verò dirigitur in gratiam & commodum ejus cui datur: ideoque is qui dat consilium non censetur suasionis suæ influxum revocare, nisi is cui, & cujus commodo consilium datum est destiterit velle consilium sibi datum exequi. Dispositio enim ejus quod nostra interest, nostro subest, & non alieno arbitrio. Quâ eadem ratione sufficit mandanti suum revocasse mandatum, quod in ejus commodum refertur: ideoque si post revocationem mandatarius velit illud exequi, non id tribuetur influxui præcedentis mandati, sed propriæ ejus qui exequitur malitiæ. Ideoque mandans post revocationem opportunam non tenebitur canonicis pœnis, neque obligatione damna quæ mandatarius intulerit resarciendi.

VI. Qui abortum procurat postquam fœtus animatus est, homicida existit, simul & irregularis: secus autem si fiat abortus ante animationem. Licèt autem incompertus sit dies quo fœtus animari incipit, tamen existimatur communiter animam masculino fœtui infundi quadragesimo die, fœminino autem post dies octoginta, juxta Levit. 12. ut annotat Glossa recepta Summæ, verb. *Quadraginta*, dist. 5. Ideoque abortus crimen non habetur pro homicidio ante diem quadragesimum.

*VII. Sed jam graves occurrentes circa abortum difficultates compellunt ut pleniorem de illo notitiam tradamus. Quæstio ventilatur, utrum ad servandam prægnantis matris vitam liceat ei pharmacum præbere, ex quo fœtus quem utero gerit, metus sit ne moriatur? Admittitur passim distinctio S. Antonini part. 3. tit. 7. cap. 2. §. 2. cujus authorem refert Joannem Neapolitanum: Si id fiat ad prægnantem morte liberandam dum periclitatur in puerperio, tunc secundùm Joannem quodlibeto 10. distinguendum esse. Si enim est fœtus animatus, tunc Medicus directè se homicidii reum constituit coram Deo. Refert verò S. Cyrillus Alexandrinus ex sapientum, ut ait, judicio fœtum humanum masculinum vix animâ informari die à conceptu quadragesimo; si autem fœmina futura sit, non nisi octogesimo post conceptionem die. Ita Cyrillus lib. 15. de adorat. in spir. & verit. Idque colligi solet ex diebus purificationis computatis Levit. 12. Sed ea conjectura non est planè certa. Hippocrates quidem lib. de natura fœtus, num. 10. ex motus experientia, quem prægnantes in utero sentiunt, si fœtus sit masculinus, refert ut tardissimè conformari die trigesimo; si autem fœmininus, ut tardissimè die à conceptu quadragesimo secundo. Id pariter probat ex temporibus quibus menstrua in mulieribus fœtis redeunt post partum. Sed cùm incertum sit de fœtus informatione, seu animatione (longè enim diversæ res sunt conformatio & informatio fœtus) incertumque pariter maneat, utrum intercedant dies aliquot à perfecta formatione, donec partus fortasse vitâ vivens vegetativâ magis confirmetur, & ut embryon ad animam rationalem pleniùs disponatur; certè

certè res in incerto admodum nutat. Stat autem veritas inconcussa, prohibitum omninò esse homicidium innocentis, præcipuè verò si periclitatur fœtus de vita æterna, si ante Baptismum extinguatur. Porrò unusquisque tenetur æternæ saluti partus magis quàm prægnantis incolumitati, aut etiam propriæ vitæ consulere.

VIII. Quin etiam ubi exploratum esset, fœtum non esse animatum, urgeret adhuc gravis difficultas, num liceat embryonem nondum viventem disperdere? Potest quidem & debet sapiens Medicus pharmacum prægnanti præbere, quod matris vitam, si fieri potest, conservet; sed quod embryonem non extinguat: neque fas est abortum matris procurare ad hunc finem, ut ejus aut vita, aut fama in tuto sint, ne admittatur innocentis homicidium & æterna gratiæ privatio. Antonini quidem distinctionem allegant & probant Sylvester verbo *Medicus*, quæst. 4. Fumus seu Armilla verbo *Abortus*, num. . Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 20. num. 6. & 10. Navarra cap. 105. num. 62. melius judicantes extinguere fœtum nondum animatum quàm matrem viventem. Sed obsistit Apostolus dicens non esse facienda mala ad bonum finem: & aliunde consentiunt Catholici Doctores, non posse intendi aut procurari pollutionem etiam ad conservandam vitam, utendo pharmaco aut talibus cibis, ex quibus futura putetur. At verò abortus procuratus majorem habet mali speciem quàm pollutio, quæ est destructio unius tantùm seminis; abortus autem destruit duorum seminum conjunctionem, quæ propterea propiùs ordinatur ad hominis productionem quàm simplex semen. Igitur solicitior debet esse cautio circa abortum quàm circa pollutionem. Confirmatur his Tertulliani verbis in Apologet. cap. 9. *Nobis homicidio semper interdicitur, & etiam conceptum in utero dissolvere, dum adhuc sanguis in hominem delibatur. Homicidii festinatio est prohibere nasci: nec refert natam quis eripiat animam, aut disturbet nascentem. Homo est qui futurus est; nam fructus in semine est.* Præterea caput *Si quis*, de homic. ait eum qui fecerit ut fœmina non possit concipere, aut nasci soboles, teneri pro homicida. Vide præterea legem *Si quis aliquid* 38. §. *Qui abortionis*, D. de pœnis. His adducti rationibus Covarruvias in Clement. *Si furiosus*, parte 2. §. 3. num. 1. Petrus Navarra lib. 2. cap. 3. n. 140. Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 10. hanc directam intentionem de abortu inanimato unanimes damnant ut prohibitam divino & naturali jure: sed in fœtu animato, quocumque prætextu intendatur, detestantur. Salus enim animæ propriæ vitæ corporeæ indubiè præferenda est.]

IX. Circa irregularitatem ex mutilationis membri delicto nascentem communis doctrina est, nomine membri comprehendi partem quæ per se habet distinctum & completum in corpore officium, qualis manus, aut pes; non verò digitos, aures, nares. Ita M. Navarra, Covarruvias, Suarez, Henriquez, Avila, ac ferè omnes adversùs Caietanum & Sotum, qui membrum hoc loco intelligendum volunt omnem partem ad corporis organici

organici integritatem pertinentem. Ad mutilationem de qua hîc agitur, non sufficit aliquem ita cædere, aut torquere, ut aliquod membrum reddatur inutile, nisi abscindatur, aut ita tabescat, ut amputari necesse sit. Soto lib. 5. de justitia, q. 2. art. 1. Navarra cap. 27. num. 223. Suarez, Avila, Coninch.

X. Quæres, utrum casuale homicidium pariat irregularitatem? Est verò casuale illud quod ex aliquo facto nascitur præter agentis intentionem. Respondemus, casuale homicidium, ubi lata culpa, hoc est cum mortali peccato conjuncta, præcessit casum, parere irregularitatem, si scilicet negligentia mortalis in eo casu præveniendo & impediendo intervenerit, ut liquet ex cap. fin. de homicid. in 6. Levis autem culpa, seu venialis negligentia non sufficit; nam ut antea ostendimus, irregularitas ex delicto præsupponit mortale peccatum. Idque ulteriùs ex hoc probatur, quia decernitur in cap. *Quæsitum*, de pœnit. parentes qui noctu inter dormiendum infantem oppressérunt, non esse irregulares, quanvis id aliquâ eorum incuriâ, quibus pœnitentia imponitur, acciderit, *nisi* (inquit) *ea negligentia fuerit studiosa*.

XI. Quando verò ex opere mortaliter illicito sequitur casuale homicidium, diversimodè sentiunt Doctores, Sylvester enim verb. *Homicidium*, num. 2. Cajetanus 2.2. q. 64. art. 8. & alii nonnulli censent locum tunc esse irregularitati; ut si quis alium in ebrietate occiderit. Negant verò Sotus lib. 5. de just. quæst. 1. art. 9. Covarruvias in Clement. *Si furiosus*, p. 2. §. 4. num. 9. & 10. Henriquez lib. 14. cap. 15. num. 1. Navarra cap. 27. n. 230. Avila part. 7. disp. 6. sect. 1. dub. 1. §. *Hinc sequitur*, Coninch disp. 18. dub. 9. n. 80. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 19. punct. 3. ad 5. speciem, aliique. Qui tamen concedunt ex hujusmodi actu illicito emergere irregularitatem casualis & non intenti homicidii, si actus prohibitus involvebat in se periculum homicidii, ut est hastiludium. Nam alioqui dici homicidium voluntarium non posset, nisi maximè impropriè ac remotissimè. Itaque is qui temulentus hominem occidisset, aut qui telo intendens occidere equum inimici, hominem ibi latentem occidisset, non ligaretur irregularitate homicidii.

XII. Missam celebrans in Ecclesia polluta, vel coram excommunicato vitando, nequaquam est irregularis, cùm id nullus Canon decernat. Sed qui scienter in loco interdicto celebrat, fit irregularis; quisquis enim per Ordinis exercitium violat aliquam censuram Ecclesiæ, in irregularitatem cadit, cap. *Is qui in Ecclesia*, 18. de sent. excom. in 6.

XIII. Iteratio Confirmationis, vel Ordinis nullam inducit irregularitatem, quanvis aliqui contrarium doceant. Id enim proprium est solius iterationis Baptismi, cap. 2. de apostat. Pœnæ enim non sunt ampliandæ ultra Canonum præscripta, sed potiùs restringendæ, utputà odiosæ, cap.

Odia, de reg. jur. in 6. Nec admitti debet in his ratio à pari, inquit Bonacina. Et ratio quoque disparitatis hæc adduci potest, quia solus Baptismus est Ecclesiæ janua, & ad reliqua Sacramenta introductio. Igitur iteratione Baptismi major injuria Ecclesiæ irrogatur, quàm iteratione cæterorum Sacramentorum. Qui enim baptizatur, ipso actu protestatur se non fuisse hactenus Ecclesiæ subditum, aut ejus legibus adstrictum.

XIV. Quæritur an qui dubitat se aliquid fecisse ex quo nascitur irregularitas, habendus sit pro irregulari? Æquitati consentanea & communis assertio est, non esse pro irregulari habendum in aliis facti dubiis, solo excepto dubio homicidii. Ratio est, quia ut dixi, odia sunt restringenda potiùs quàm extendenda; & quia cùm sunt partium jura obscura, reo potiùs favendum est quàm actori, cap. *Cùm sunt*, de regul. jur. in 6. Ratio verò cur hinc excludamus dubium facti homicidii, fundatur in dispositione Canonum ita statuentium, cap. *Ad audientiam*, cap. *Significasti*, il. §. *Quod si*, de homicid. Idque peræquè obtinet tam in homicidio irregularitatem ex defectu inducente, quàm in homicidio cum delicto. Et probatur ex cap. *Petitio tua*, de homicid. ubi dubitanti Presbytero, num in defensione Castri quod Infideles vi & armis adorti erant, aliquem de Infidelium aggressoribus occidisset, jubetur ut ab Altaris ministerio abstineat.

XV. Ex his sequitur, Medicum qui cum rationabili fundamento suspicatur ægrotum suâ mortali culpâ interiisse, non posse citra dispensationem ordinari. Item neque eum qui cùm abortum procuraverit & fecerit, dubius est utrum fœtus esset animatus. Similiter eum qui postquam consilium dedit homicidii, dubitat utrum consilium suum efficaciter in hoc malum influxerit.

XVI. Sanè communis est Canonistarum sententia, dubium facti homicidii non esse spoliandum propriis Beneficiis. Etenim d. cap. *Ad audientiam*, & cap. *Significasti*, de homicid. non longiùs extendit effectus hujusce dubiæ irregularitatis, quàm ad cessationem à sacro ministerio. Suarez disput. 40. sect. 6. num. 6. Bonacina disput. 7. quæst. 1. puncto 5. num. 8.

CAPUT

CAPUT XXI.

De Ecclesiarum consecratione, pollutione, seu profanatione, & reconciliatione.

1. DIscussis personarum Ecclesiasticarum canonicis inhabilitatibus, reliquum est ut defectus circa loca sacra, Ecclesias & Cœmeteria occurrentes exploremus, & occurrentes in hac re quæstiones diluamus. In primis hoc sciendum, Ecclesiam ædificare neminem posse sine assensu Episcopi, cujus est locum ædificationis assignare, dotationem ad ministerium & ad reparationes necessarias præscribere, Crucem figere, lapidem primarium collocare, cap. *Nemo Ecclesiam*, de consecrat. dist. 1. Potest tamen lapidis primarii positionem delegare alteri, juxta Gloss. ibid.

II. Is qui Ecclesiam ædificat, tenetur eam dotare sufficienter pro ministrorum stipendio, pro necessariis ornamentis providendis, pro sartis tectis, pro juribus Episcopalibus exsolvendis. Et permittens Episcopus indotatam construi, tenetur ex propriis dotare, cap. *Cùm sicut*, juncta Glossa, de consecrat. Eccles. & ibidem Abbas num. 3.

III. Ædificata Ecclesia vel benedicitur per Episcopum, vel per delegatum ab Episcopo Sacerdotem, vel consecratur: sed consecratio ista fieri non potest nisi ab Episcopo, sive Diœcesano, sive quem Diœcesanus commiserit ad id munus; nullatenus verò à simplici Sacerdote, cap. *Cùm aqua*, de consecrat. Eccles. Ostiensis ibid. in summa, num. 2. Abbas ibid. num. 2. At verò semel consecrata Ecclesia non potest denuò consecrari, nisi occurrente aliquo ex sequentibus casibus.

IV. Primus est, si dubitetur an fuerit consecrata, cap. *Ecclesiæ*, de consecr. dist. 1. Creditur autem unius testis probi & honesti assertioni, sive de visu, sive de certo auditu: vel si aliqua ejus rei nota appareat in Ecclesiæ libris, vel in pariete, vel in columna, præsumitur olim consecrata, can. *Solennitates*, juncta Glossa in verb. *Scriptura*, de consecr. dist. 1. Speculator tit. de probationibus, §. *Videndum*, vers. *Non per libros*: Abbas in cap. *Proposuisti*, num. 6. de consecr. Eccles. sufficitque ad hoc semiplena probatio, si nemini nascatur inde præjudicium. Innocentius in cap. 1. de consecr. Eccles.

V. Secundus est, ubi parietes incendio absumpti fuerunt, aut diruti, sive in totum, sive majori ex parte, can. *Ecclesiis*, dist. 1. de consecr. Si

tamen solum tectum combustum, vel dirutum fuerit, aut etiam modica pars parietum, non reconsecratur, can. *De fabrica*, de consecr. dist. 1. cap. *Proposuisti*, juncta Glossa, de consecr. Eccles. Quod totum dependere ex judicio Episcopi docet Ostiensis in Summa de consecr. Eccles. num. 5.

VI. Tertius contingit in Ecclesia quæ fuerit ab Episcopo hæretico consecrata, can. *Ecclesias*, & can. *Arianorum*, de consecr. dist. 1. Quem casum extendit communis sententia ad quemcunque Episcopum publicè excommunicatum propter aliud quodvis delictum.

VII. Quartus, si sepeliatur in Ecclesia (idemque asserendum de Cœmeterio) paganus, vel hæreticus, vel excommunicatus notorius: non potest autem aliter reconciliari nisi cadavere exhumato, si discerni queat, can. *Ecclesiam*, de consecrat. dist. 1. Ostiensis loco cit. num. 7. Censent tamen aliqui cum Bonacina circa finem tractatus de Matrimonio, non pollui Ecclesiam, vel Cœmeterium per sepulturam hominis catholici, qui fuerit ob aliud aliquod delictum excommunicatus, modò non fuerit publicè denunciatus hac ratione, quia post Extravag. *Ad evitanda*, non tenentur Fideles ejusmodi excommunicatos devitare.

VIII. Quintus, si in Ecclesia, vel Cœmeterio fuerit voluntariè effusum humanum semen, etiamsi contigerit ex copula intèr conjuges habita, cap. fin. de consecr. Eccl. Ostiensis ibid. in Summa.

IX. Sextus per injuriosam humani sanguinis effusionem, aut per homicidium, licèt factum sine effuso sanguine, ut per venenum, aut strangulationem, cap. unic. de consecr. Eccles. in 6. Vox *injuriosam*, excludit homicidium, aut sanguinis effusionem fortuitam, ut ht in casu lapidis, aut ligni supra hominis caput. Itemque hominis aggressoris occisionem, aut cruentum vulnus cum inculpata tutela, aut vulnus inflictum per hominem furiosum, seu mente captum. Vox quoque *effusio*, copiam denotat. Si ergo modicus sanguis fusus sit ex injuriosa percussione, locus sacer non polluitur. Joan. Deselva 1. p. de Beneficiis, q. 5. Navarra cap. 27. n. 265. Armilla verb. *Consecratio Ecclesiæ*: & apertè decernitur cap. *Cùm illorum*, juncta Gloss. de sent. excom. Imò Graffius lib. 2. cap. 48. Coninch, & plerique alii dicunt, non sufficere sanguinis ex naso effusionem illam quæ solet accidere in rixa puerorum.

X. Necesse est autem ad hujus pollutionis effectum, ut vulnus receptum fuerit in loco sacro: si enim aliquis existens intra sacrum locum jactus injurioso teli alterum foris existentem vulneret aut interimat, non indè polluitur locus sacer, licèt vulneratus accepto vulnere ingrediatur Ecclesiam, vel Cœmeterium, ibique sanguinem effundat. Ex adverso polluitur sacer locus, si vulnere ibi accepto saucius foras egrediatur, nec nisi post egressionem sanguinem effundat. Bonacina, aliique communiter,

niter. Sufficit enim quod quis percussionem passus sit dum erat in loco sacro.

XI. Nullatenus requiritur sacri loci reconciliatio, si ejus profanatio non sit publicè notoria, etsi posset per duos, aut tres testes probari. Abbas in cap. *Significasti*, num. 2. de adulter. Ostiensis, Armilla, Navarra loc. cit.

XII. Non est opus reconciliatione, si pollutio contigerit extra spatium murorum Ecclesiæ, vel Chori, vel adjunctarum Capellarum, quæ quidem censendæ sunt partes corporis Ecclesiæ. Non ergo requiritur reconciliatio, si contigerit pollutio intra sacristiam, vel campanile, vel supra tectum Ecclesiæ, vel in subterraneo specu, nisi foret specus ad sepulturam. Navar. & Graffius loc. cit. Suarez tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. num. 7.

XIII. Post notoriam sacri loci pollutionem nefas est, donec reconciliatus fuerit, Divina Officia in eo peragere, aut mortuum sepelire. Sacerdos autem quo sacrum faciente contigerit Ecclesiam violari, si nondum inchoaverit sacrum Canonem, debet Missam inchoatam intermittere. At si sacrum Canonem jam inchoaverat, prosequi Missam debet usque ad finem. Jam enim hostia proximè præparari cœpit ad consecrationem, ut docent prælegati, aliique communiter Doctores.

XIV. Polluta etiam consecrata Ecclesia, potest ex permissu Episcopi, aut ejus Vicarii ablui aquâ benedictâ per Sacerdotem, adhibitis ordinariis benedictionum precibus, & postea intra eam Divina Officia celebrari, donec per Episcopum consecretur. Si verò Ecclesia tantùm benedicta, nec consecrata polluatur, sufficit ejus ordinaria reconciliatio per simplicem Sacerdotem cum Ordinarii venia, cap. fin. de consecr. Eccles. juncta Gloss. Armilla loc. cit. num. 2. Piasecius praxis Episcopalis p. 1. cap. 2. art. 4. num. 7. Bonacina de Sacram. Matrimon. ad fin.

XV. Denique pollutâ Ecclesiâ polluitur simul contiguum eidem Cœmeterium, sed non remotum. At è converso pollutione Cœmeterii non polluitur contigua Ecclesia. Verùm polluto uno Cœmeterio, nequaquam polluitur aliud, quanvis contiguum Cœmeterium, etiamsi ab uno esset ad alterum accessus per intermediam portam, cap. unico, de consecr. Ecclesiar. in 6.

*XVI. Intra Ecclesiam consecratam die quodam festo, & titulari ejusdem Ecclesiæ, suborta gravis est rixa inter duas ex plebe mulierculas, quarum una in æmulam irruens jugulum illius adeò violenter suis manibus pressit, ut illa in humum cadens animi deliquium passa sit, respiratione interdicta, alienisque brachiis in vicinam transportata domum. Rogati Medici invisunt decumbentem ægram, scriptoque attestantur eam de vita periclitari. Vacante tunc Episcopali Sede tota jurisdictio penes Capi-

tulum erat Cathedrale ejusque Vicarium. Ab his meum rogatus judicium scripto respondi, nihil certi constare de Ecclesiæ pollutione: cùm enim nulla facta fuisset sanguinis effusio, solaque pollutionis causa quæ restare poterat, in languentis mulieris interitu, qui dubius adhuc & incertus erat, sita esset, nemo quidquam de pollutione asserere vel negare poterat, dum eventus mortis in ambiguo erat. Verumtamen ad futuram præcautionem jàm in præsenti cessandum esse illic à Divinis, & abstinendum pariter à loci reconciliatione præsenti, aut reconsecratione, quæ futuræ prorsus erant inutiles & supervacaneæ, qualiscumque successurus erat eventus sive mortis sive reconvalescentiæ. Si enim mors interveniret, eo duntaxat momento, & non antè, pollutio eventura erat Ecclesiæ, atque ita necessitas incumbebat iterandi præcedentem & inopportunam Ecclesiæ reconciliationem, tunc temporis sacræ & impollutæ. Si verò ægra reconvalitura erat, majus nascituram deridiculum ex publica reconciliatione, aut etiam operosiore consecratione procul accersiti Episcopi ad consecrandum locum ritè jamdudum consecratum. Illa igitur mentibus insedit melior sententia, præter Divini Officii cessationem præsentem nihil interim esse moliendum, paucisque diebus rescìri posse quid tandem de ægra muliere sit eventurum: si moriatur, reconciliandam esse pollutam Ecclesiam sine mora per aquam benedictam à Vicario Generali, aut à Sacerdote, quem ad hoc placuerit delegare, juxta cap. ult. de consecr. Eccles. ne diutiùs intermittatur Divinus in ea cultus. Interim verò de consensu Capituli rogandus erit ex vicinioribus Episcopus, ut quamprimùm commodè poterit in civitatem accedat ad Ecclesiæ consecrationem, communicata utrobique potestate, Vicarii quidem Generalis jurisdictione, sine qua non potest Episcopus in aliena Diœcesi Pontificalia exercere; & Episcopalis ordinis ac Pontificii jure, quo utplurimùm privatus est Vicarius, reque ipsa caret, quanquam illius characteris meritissimus, Massilienses Ecclesiæ Vicarius.]

CAPUT

*CAPUT XXII.

Responsum Authoris ad Consultationem remotæ cujusdam provinciæ Archiepiscopi, de pœnis canonicis refractario cuidam Clerico debitis.

I. CONVICTUS erat contumax remotæ provinciæ Clericus duplicis sacrorum Canonum transgressionis. Prima transgressio erat in crimine susceptorum sacrorum Ordinum de manu alieni cujusdam Episcopi sine ullis proprii Episcopi Dimissoriis ac testimonialibus literis. Alteram huic priori transgressionem protervus Clericus addiderat non tantùm Missam indebitè susceptam celebrando invito proprio Antistite, verùm etiam resignationem curati cujusdam Beneficii in sui favorem in Romana Curia factam suscipiendo; & quod deterius est, inconsulto Episcopo, ad quem ex Papæ rescripto remittebatur examinandus, ejusdem Beneficii possessionem privata authoritate ineundo; sed & insuper, quod dererrimum est, Curam ipsam exercendo, & Sacramenta Parochianis administrando, injussu Diœcesani, quem ne quidem dignatus est convenire: ac proinde sine ulla sui præsentatione, sine Signaturæ aut Literarum exhibitione, quæ *Visa* vulgò dicitur; sine examine, sine Fidei professione, sine præscripta forma & provisione Curatum Beneficium usurpavit. Hîc duo discutiendi concurrentes in illo Clerico defectus, quorum primus ejus Ordinationes afficit; secundus verò illius, quam indebitè occupat, Curæ invasionem.

De primo defectu circa Ordinationes.

II. Quod attinet ad priorem defectum responsio nostra fuit, non potuisse Clericum sine Dimissoriis ordinari, nisi cum sacrilegii crimine, eumdémque ipso jure ab Ordinibus sacrilegè susceptis exercendis prohibitum & suspensum, eodem momento quo exercere ausus est, irregularitatis pœnæ se subjecisse, & præfractè continuando nova in discrimina incidisse, novasque censuras in suum caput accumulasse. Hoc primum sacrilegæ Ordinationis genus discutiendum est.

III. Paulus Apostolus ad Timotheum Ephesinæ urbis Episcopum scribens, illum his verbis admonet: *Manus citò nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis.* 1. Timoth. 5. Præceptionem istam Apostolicam

licam Sanctus Leo Pontifex epist. 87. aliàs 1. ad Africanos, sic ex: cuit *Quid est citò manus imponere, nisi ante maturitatis ætatem, ante tempus exminus, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis est ille qui non meruit ordinari? Sicut enim bonis operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo Sacerdote judicium: ita gravi semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum.*

IV. Decreti Gratiani visenda est tota distinctio 71. in qua congestæ leguntur multæ alienum ordinandi subditum prohibitiones, non munitum proprii Formatis Episcopi, seu Dimissoriis literis. Inter has reperitur Concilii generalis Sardicensis can. 2. sanctio, quâ talis Ordinatio irrita, nullaque decernitur: quæ nullitas eo sensu accipienda est, ut sit suspensio ab exercitio sic recepti Ordinis quanto tempore proprio Episcopo visum fuerit; Ordinator autem sit integro anno ab Ordinum collatione suspensus. Eædem pœnæ renovantur à duobus subsequentibus œcumenicis Conciliis, scilicet Lugdunensi II. sub Gregorio X. & refertur in cap. *Eos qui*, de tempor. ordin. in 6. deinde à Concilio Tridentino sess. 14. cap. 2. de reform. ubi statuitur quotiescumque quis facultatem accipit Ordines ab alieno Antistite recipiendi, haud aliter id esse licitum, nisi ordinatori fuerint prius exhibitæ literæ testimoniales proprii Episcopi de vita, moribus & idoneitate ordinandi. Idemque Tridentinum sess. 23. cap. 8. de reform. his verbis decernit: *Unusquisque à proprio Episcopo ordinetur. Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, seu specialis rescripti vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi ejus probitas ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat, ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum Ordinum exequutione quamdiu proprio Ordinario videbitur, sit suspensus.* Hæ porrò suspensiones, tam ordinatoris quàm ordinati, statim ipso facto incurruntur: si autem his vel unico Ordinis exercitio derogent suspensi, statim accedit irregularitatis pœna, quæ si occulta sit, potest ex Tridentini Concilii concessione auferri à proprio Episcopo: si verò in notitiam aliorum devenerit, recurrendum est ad summi Pontificis dispensationem. De hac irregularitate ex violata per Ordinis indebitè collati aut suscepti exercitium suspensione agunt Canonistæ inter Gallicanos Rebuffus in praxi, tit. *Formulæ dimissoriarum literarum*, num. 5. & 11. interque alienigenas Bonacina tract. de suspens. in partic. disp. 3. quæst. 1. puncto 11. num. 28. conformiter ad Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. At verò Clericus iste multoties, & pluribus in Ordinibus & Sacramentis suspensiones quibus ligatus erat, publicè infregit: consequens igitur est, ut non ei sufficiat dispensatio Episcopalis, sed Papalis insuper requiratur.

V. Ad

V. Ad istud quoque delictum pertinet Decretalium titulus, *De clerico excommunicato, depositio vel interdicto ministrante:* cujus cap. 2. sancitur, Clericum suspensum, si celebret, nec desistat admonitus, esse excommunicandum; & si ulteriùs non desistat, esse judicio tradendum sæculari, ut saltem exilio damnetur: non enim intendit Ecclesia pœnam sanguinis apud laïcos Judices, neque ipsi permittitur quemquam exilio punire. Cætera sub eodem titulo capita jubent talem excommunicari, & ab officio beneficioque deponi. Eódem spectat titulus, *De eo qui furtivè Ordinem suscepit*, qualis est præsens Clericus: subjecta huic titulo capita reum talem vetant in Ordine furtivè suscepto ministrare, aut in superioribus ordinari, nisi postquam intra monasterium convenientem egerit pœnitentiam. Quin etiam de Presbyteris alienæ Diœcesis non recipiendis sine proprii Episcopi literis commendatitiis sanxit jam pridem Concilium Cabilonense II. anni 813. can. 41. Fuerat verò idem constitutum in Laodiceno Concilio can. 41. & 42. & in Concilio Andegavensi can. 5. Quinimò excommunicantur Clerici qui sine Antistitis sui testimonialibus literis peregrè proficiscuntur, Concilii Agathensis can. 52.

De altero defectu circa invasionem Curæ Parochialis.

VI. Jam verò ad alterum Clerici hujus delictum de suscepto indebitè Curato Beneficio progrediendum. Reus iste nullo penitus jure vel titulo nititur, sed sola invasione sese intrusit. Rescriptum quippe Pontificis ad proprium dirigebatur Ordinarium, qui judicaret, an talis Clericus esset peritiâ, famâ, moribusque satis idoneus ad curam animarum capessendam; illum sedulò examinaret, atque re solicitè explorata, vel repelleret, vel admitteret postulantem. At ille præter omne officium neque se, neque Papæ Literas Episcopo suo dignatus est exhibere, illoque inscio se in Parochiæ possessionem intrusit. Ullusne est usque adeò inscius Clericus, ut primam Juris Canonici regulam ignoret, *Beneficium Ecclesiasticum non potest sine canonica institutione possideri*, cap. 1. de regul. jur. in 6. & ad quamcunque Beneficii institutionem necessariam esse proprii Episcopi provisionem, cap. *Omnes Basilicæ*, cap. *Nullus omninò*, cap. *Decernimus*, 16. q. 7. & cap. *Ex frequentibus*, de institut.

VII. Constantissima est Juris ubique recepti regula, neque per Signaturas, neque per Pontificia rescripta de providendo, neque per Romanæ Curiæ expeditiones conferri actu ipso Beneficia Ecclesiastica, sed per hæc solummodò remitti impetratorem ad Episcopum judicaturum per inquisitiones & examina de capacitate, vel incapacitate supplicis, ut si dignum agnoverit provideat, sin minùs expellat ab expetito Beneficio. Hæc agendi forma ubique recepta, in Gallia quoque strictiùs observatur & commendatur, additis ad sacros Canones conformibus etiam Regum

Edictis, quale est Henrici III. Galliæ Regis in Comitiis Blesensibus, art. 12. ubi statuitur ad percipiendum effectum Signaturarum & Provisionum Romanæ Curiæ, mandatorumque Apostolicorum, nequaquam sufficere obtinuisse *Visa*, & consensum Ordinarii; sed requiri præterea ejusdem Ordinarii scriptam attestationem de facto examine impetrantis, in quo constitit ipsum esse ejusdem Beneficii capacem & idoneum. Idque Jus inviolatè observatur in omnibus Galliarum Tribunalibus, ut testatur Oliva in Tolosano Senatu Regius Consiliarius lib. 1. quæstionum & decisionum, cap. 16.

VIII. De facto itaque constat Clericum reum Ordines suscepisse sine ullis Diœcesani literis vel consensu, eundemque novo ausu & attentatu in Curati Beneficii possessionem, irrequisito proprio Episcopo se intrusisse. De Jure similiter constat eundem à prædictorum Ordinum exercitio suspensum, per eorundem exercitium in canonicam irregularitatem incidisse, & in ea ultra annum pertinaciter inhæsisse, ac necdum necessariam a Summo Pontifice dispensationem, neque absolutionem impetrasse. Constat quoque omnem hominem suspensione ligatum, esse quorumcunque Beneficiorum incapacem de novo acquirendorum, quandiu non est ab irregularitate dispensatus, can. *Nos in hominem*, 9. quæst. 1. & cap. *Cum dilectus*, de consuet. cap. *Cùm inter R.* & cap. *Per inquisitionem*, de elect. cap. *Pastoralis*, §. *Verùm*, de appellat. & cap. *Bona*, de ætat. & qualit. ordinand. Atque in universum quisquis per exercitium sacri Ordinis Ecclesiasticam censuram supergreditur, id est excommunicationem, suspensionem vel interdictum, ipso actu redditur irregularis & ad Beneficium ineligibilis, ut extricari hoc vinculo non possit, nisi per Supremam Sedem relaxetur, cap. *Apostolicæ*, de Cler. excom. ministr. & cap. *Eos qui in Ecclesia*, §. *Is verò*, de sent. excom. in 6. At in horum Canonum despectum multiplici suspensione irretitus multoties Sacra celebravit, quin etiam Beneficium animarum curam habens propria authoritate arripuit, passimque Sacramenta quævis quasi suis Parochianis ministravit absque ulla canonica provisione: neque per ostium legitimæ vocationis ingressus est in ovile Christi, sed quasi fur & latro ascendit aliunde. Joan. 10.

IX. Ecclesiæ Christi nihil potest accidere perniciosius ejusmodi luporum invasione, qui assumpto Pastorum nomine gregem Christi dispergunt, devorant & deglubunt, nisi quamcitissimè removeantur. Oraculi vice audienda sunt saluberrima Hormisdæ Romani Pontificis monita, qui primum Christianum Galliæ Regem Clodoveum à Paganismo conversum intra Ecclesiæ gremium lætanter excepit & complexus est. Mirabilis Pontifex iste epist. 25. ad universos Hispaniæ Episcopos, quanta sit adhibenda commemorat solicitudo & diligentia in electione tum eorum qui sunt sacris Ordinibus initiandi, necnon eorum qui præficiendi sunt

curæ

curæ Dominici gregis, pro cujus salute Christus Dominus Pastorum Princeps pretiosissimum sanguinem fundere, & in Cruce immolari voluit. Hæc sunt Pontificis verba: *At in Sacerdotibus ordinandis, quæ sunt præscripta, & à Patribus definita cogiteris. Qui a sicut est caput Ecclesiæ Christus, Christi autem Vicarii Sacerdotes, sic & in eligendis his curam oportet esse præcipuam. Irreprehensibiles enim esse convenit Sacerdotes, quos præesse necesse est corrigendis: nec quidquam illi deesse debet personæ, penes quam est Religionis summa & substantia disciplinæ: & æstimet quis pretium Dominici gregis, ut sciat quod meritum constituendi debeat esse Pastoris. Hoc ita fiet, si non Sacerdotii gradus saltu quodam passim Laicis transferantur. Longè debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur Ecclesiæ. Discere quisque prius debet antequam doceat; & exemplum religiosæ conversationis de se potius aliis præstare, quàm sumere. Emendatiorem esse convenit populo, quem necesse est orare pro populo.* Istis Sancti Pontificis sententiis quasi terrificis fulminibus percellendi & arcendi sunt à Dominico ovili invasores & vastatores lupi, & avari mercenarii, quos nulla sacri gregis cura solicitat, sed sola stimulat proprii emolumenti ac temporalis commodi cupiditas.

X. His tandem sic exploratis nullitatibus & canonicis impedimentis, hujusce Tractatus conclusio formulam judicii de quo rogatus sum suppeditabit. Clericus iste reus juridicè interpellandus est, requisito Episcopali Promotore, triplici citatione, ut in propria persona coram Ordinario compareat, exhibeatque instrumenta suarum Ordinationum, & titulos ac provisiones beneficiarias Curati Beneficii quod possidet. Interrogabitur sigillatim, & respondebit in processu verbali de Dimissoriis & venia & examine proprii Episcopi, quod vocant *Forma dignum*; & ubi constiterit illum justis titulis destitui, neque posse quidquam horum exhibere, declarabitur furtivè ordinatus & provisus, atque ab Ordinum exequutione suspensus. Deinde si celebravit, aut Sacramentum aliquod administravit, declarabitur irregularis, incapax, & incompetenter in Beneficium intrusus. Eaque de causa declarabitur id Beneficium ipso jure vacans. Prohibebitur sub pœna excommunicationis Ordines exercere, aut muneribus occupatæ per eum Curæ se ingerere. Simulque providebit Ordinarius in titulum justum de eadem ista Cura idoneum aliquem Sacerdotem, qui post editam coram Prælato Fidei professionem Literis munietur provisionis, & in possessionem debitis introducetur formis. Clericus autem invasor pro reparatione tot gravium delictorum, atque in pœnitentiam in carcerem protrudetur Episcopalem, aut (quod erit utilius ipsius animæ, atque commodius) includetur ad annum, aut saltem ad semestre, intra Seminarium, ex quo non licebit ei per id tempus egredi, eique certi jejuniorum dies cum Psalmis & Litaniis præscribentur. Admonebitur & efficaciter providebitur ut à Sede Apostolica dispensationem tot censurarum & irregularitatum obtineat, & donec obtinuerit eam, simulque absolutionem, à Sacratissima Eucha-

ristia abstinebit. Postremò ad omnes expensas, & nisi gravis egestas obsti-terit, ad multam pecuniariam piis usibus applicandam condemnabitur. Solicitè in primis curandum est, ut has pœnitentias & exercitia cum debita humilitate lubens subeat cum studio propriæ emendationis; alioqui enim hæc remedia ipsius animæ & seriæ conversioni nihil prodessent, quin potius obstinatior inde prodiret.

XI. Ut a[n] nullus ambigendi relinquatur locus, sciendum est carcerem Jure [C]. deputari quidem ad reorum custodiam, & non in pœnam, l. 1. § [fi]. de custodia reorum, & l. *Aut damnum*, §. *Solent*, D. de pœnis. Cæterùm Jure Canonico deputatur carcer in pœnam atque in pœnitentiam, cap. *Quamvis*, de pœnis in 6.